

Universitätsbibliothek Paderborn

Homiliæ Qvadragesimales Reverendissimi D.ni P. F. Hieronymi Baptistæ De Lanvza Venerabilis memoriæ Episcopi Barbastrensis & Albarrazini, Ord. FF. Prædicatorum

Ex Hispanico idiomate in latinum perfectè fideliterq[ue] iuxta posteriorem
omnium, nouamq[ue] editionem translatae, & ab innumeris cùm S.
Scripturæ, tùm SS. Patrum typographicis erroribus emendatæ ... cum
triplici Indice ...

Lanuza, Jerónimo Bautista de

Antverpiæ, 1649

Homilia XII. De Transfigvratione Domini.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-52962](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-52962)

HOMILIA XII.

DE

TRANSFIGURATIONE DOMINI.

Dominica Secunda Quadragesimæ.

Assumpsit Iesus Petrum & Iacobum & Ioannem fratrem eius & duxit illos in montem excelsum &c. Matthæi 17.

✠ 1

6ap. 7. 30.

Primus locutus est spiritus S. Diuinam extollens sapientiam, que diligens adeo & gnaua fuit, vt numquam passa sit se à dæmonis nequitia superari, quasi deficiens esset aut male ordinans: *Sapientiam non vincit malitia.* Diligens promptaque fuit dæmonis malitia, Christum in altissimum euentis montem, vt illi ex eo loco splendorem delectumque proponat regnorum omnium orbis terrarum, eorumque gloriam, diuitias, falsamque excellentiam, hæc & cuncta promittat, licet dolosis mendacijs fallax, qui cadens illi seruiret, & in terra pronus adoraret. Grauis est hæc humano cordi illecebra, quod bonorum temporalium ardet cupiditate. Conueniens non erat, vt Dei sapientia Christus in hoc deficeret, quocirca hodie ipse quoque sicut assunxit in montem altum & ab hominum turbis semorum, vt eis ostendat cælorum regna, & gloriam eorum, illa verè ac animo syncretò spondens ei, qui se sequeretur obsequeretur, & adoraret. Hanc nobis hodie gloriam repræsentat Euangelista Matthæus. Vocat Apostolus Paulus historiam Euangelicam: *Euangelium gloria Christi.* Quia ipsa gloriam, maiestatem & diuinitatem Christi manifestat, dum eius describit doctrinam eminentissimam, miracula supra omnem naturam stupenda, prodigia, signa, vsque in ipsam crucis mortem, nam inter atrocissimas ac maxime ignominiosas eius pœnas, splendor gloriae ipsius ac maiestatis radiabant: sole obsecurato, cælis obnubilatis, contremente terra, scissis lapidibus, resurgentibus mortuis, in tantum, vt huius gloriae radijs oculis Cæturionis Iuam ingerentibus ipse protelleretur: *Verè filius*

2. Cor. 4.

4.

Dei erat ipse Verumtamen singulari ratione potest hodiernum Euangelium vocari: *Euangelium gloria Christi*; cum illum nobis repræsentet gloriosum plenum maiestate ac splendore tanto, vt ille qui de facie eius exoritur, solis lucem extinguat, qui verò de corpore amantur, velles eius tingat nunc candidiores ac splendidiore: *Vestitus eius albus ac resurgens.* ait D. Luc quibus nobis eius glorie declarat imaginem, quam electis suis est communicaturus. O qualis hæc pulchritudo mirabilis. O qualis hæc venustas excellens! Credunt aliqui vini pietatis meritis insignes, quod ab hinc plus mille annis, hanc David in spiritu gloriam contemplatus, animam suam ad huius Domini laudes celebrandas excitavit: *Benedic anima Domino.* Anima mentis aciem sursum attolle, hanc conspice gloriam: *Domine Deus meus magnificatus es vehementer, Confessionem & decorem induisti, amictus lamine sicut vestimento. Extendens cælum sicut pellis.* Domine Deus quam sublimi modo appares illustris, nobilis ac magnificus. Sunt tibi sibi pictor pergameum, in eoque delineat figuras admirandas, auro ac coeleste cæruleo distinctas, demum illud inuoluit, vt nihil horum pateat, at quosdam vocat sibi familiares scorsum, quibus aliquam euoluit, ac explicat partem, extremas ostendit oras, quibus illi stupefacti: qualis (inquiunt) erit pictura principalis, si talis sit ipsa ora seu extrema linea, que eam concludit. Hoc agit modo Christus. Depinxerat in animæ suæ parte superiori totam gloriæ pulchritudinem ac splendorem: *Qui regis aquilæ superiora eius.* Gloria carnis superuoluebatur, vt foris non appareret, hodie suos in partem assumit, quibus explicat oram, seu vestigium quoddam eius gloriæ seu beatitudinis. Attollit David oculos.

Matth. cap. 17.

Luc. 1. 9.

Ps. 103.

I. Similitudo transfigurationis Christi.

108.

Ios, eam à tanto videt intervallo, & stupefactus exclamat: *Dominus Deus meus magnificatus es vehementer*, Hortatur nos ipsa ratio, vt & nos erigamur. Figura pulcherrima ad se trahit oculos inuentus. Qui foribus formæ, præ cæteris egregius prodit in forum vestibus ornatus magnificis, omnium ad se convertit oculos. Erat Ioseph ætate integra, decora facie, regio cultu splendidus circumit urbem Heliopoleos, omnes, nominatim tamen puella, suos dilatabant oculos vt eum incedentem intrerentur, domorum fenestris insidebant & eò viso vno in loco, ad alium ducebant, manebantque, talis vultus elegantia: videndæ semper curiosæ, nunquam satiatæ. Ita capiunt quædam id quod de eò Pater dixit: *Ioseph decorus aspectu, filia discurrerunt per murum.*

Gen. 49. 22. Vide tra. 11. 7. 8. 11. 109.

Mirabile factum enarrat spiritus S. per vatem Ezechielem: Accesserunt quidam pictores in arte sua peritissimi Hierusalem, & in parietibus efformarunt imagines nobilium Chaldaeorum, a leo vni ac expressis arti, cæterisque coloribus, tanto splendore, gloriâ tantâ, vt cum illos cernerent Hierosolymita: eorum amore ita incenderentur, vt affectu nimio eorum mentem perdidisse viderentur, nec momentò quidem oculos ab illis descedebant, inarlescebant desiderio, atq; illo ex tempore hoc totum erat eorum studium, hæc cura, mittere nuntia, dona, munuscula, suas perlonas, vitam si am, bona sua, illis quorum hic imagines exponebantur, consignare: *Cum vidisset viros depictos in pariete, imagines Chaldaeorum, expressas coloribus, & accinctis baltheis rones, & tiaras tinctas in capitis eorum & c. insanivit super eis concupiscentia oculorum suorum, & misit nuntios ad eos in Caldeam.* O qualis nobis hodie explicatur figura, non inferior quàm æterni Patris: *Qui cum sit splendor gloriæ, figura substantiæ eius.* Vt talem ipse illum agnoscat, nobisque iubet, omnes illum recipiamus, & audiamus: *Hic est filius meus dilectus, ipsum audite.* En qualis elegantia, qualis splendor, gloria qualis, maiestas qualis. Omnia redolent, gloriam, spirant maiestatem, halant celsitudinem liceat nobis hodie dicere quod de sole spiritus S. *Sol illuminans per omnia respexit, & gloria Domini plenum est opus eius.* Sol diuinus, qui omnia illuminat, exhilarat, & gloria Domini implet vniuersa, cælos latificat, vnde Pater in voce descendit, & in nube spiritus S. splendidißima, limbù re-creat, vnde Moylen educit; tertium exhilarat paradysum, vnde Eliam excitat; terram gaudio replet, inde secum assumens tres suos Apostolos Petrum, Iacobum & Ioanem, in quibus opinatur

Exeb. 6. 14.

Hib. 11.

Ecl. 4. 16.

D. Chryl. omnes hominum status præsignari: *Sol illuminans per omnia respexit, & gloria Domini plenum est opus eius.* Opus est gloria Domini plenum. Cum autem adeo sit magnificum necessariò requiritur, vt Deus obtutur nos, quo illud perscrutemur illuminet. Multas conperunt SS. Doctores rationes, eius quod: Christus hodie peregit, in March. quod videlicet finito illo actu statim Apollolis inhibuit, ne cum quod vidissent erraret, donec ipse à mortuis resurrexisset. D. Chrylost. credidit, quod hoc fecerit, ob tanti mysterii magnitudinē, quod nec ipsi possent verbis proferre, nec intelligere audientes, donec veniens spiritus S. luce sua ac gratia, eorum intellectum ad tantum capiendum mysterium informaret, in his vt illud edicerent, in cæteris verò vt caperent. Oremus illum igitur illam nobis largiatur: vt luce eius, lucem hanc intueamur, & gratia gloria, illius splendorem: illam nobis cælorum regina impetrabit, illam igitur p̄a mente salutemus. *Aue Maria.*

Hoin. 18. in March.

S. I. Transfiguratur se Christus primò in sua dilecti-
mitatis probationem. Mysterium à millenis annis
per Dauidem decantatum.

Deo præcellum, ac magnificum videbatur hodiernum Transfigurationis mysterium Angelico Doctore D. Thomæ inter omnia vitæ Christi mysteria, vt cõtentus summari n̄ prestingeret, omnia miracula quæ Christus egit toto vitæ suæ termino, nulla facta particulari de his questione, de hoc tamen mysterio singularem ac copiosum ediderit tractatum, exponens circa illud plurimas easque insignes quæstiones & graues nucleas difficultates. Et nullè quidem est etenim hoc mysteriū tam singulare, vt prope omnes SS. Doctores, tam Graeci, quàm Latini de illo tractatus habeant particulares. Inter alia quæ supponit D. Thom. hanc distinguens doctrinam, hoc vnum reperio quoddam mysteriosus actus, ad duo nominatim plurimum conuoluit. Primum; ad Christi gloriam secundum, ad nostram salutem, quam diuina bonitate tanti fecit tantog studio est profectus, vt eam illi semper coniungeret, in vt gloria quam sibi prætendebat, ad nostram tenderet emolumentum. Primum igitur in Christi maximam gloriam cessit hoc mysterium: eò quod in illo, & per illud probabatur naturalis ac legitimus filius Dei. per multos testes, omnes irrefragabiles, qui mentiri non possunt, & ex omnibus partibus. Adest de caelo Pater æternus prima veritas & vocatiora, sine vlla suspitione de illo sic protestatur: *Hic est filius meus dilectus.* Aduolat spiritus S. spiri-

2. Th. 3. 7. 9. 45.

tus veritatis, in nubelucida, & clara. Moyses egredietur de limbo, qui & vice, & vece omnium prophetarum, & amicum Dei, idem confirmat de Christo testimonium. Terreno progreditur Elias paradiso, tot annis servatus incolumis, ut testis securus ac fidelis subfigureret. De terra Principes assistunt Ecclesie, Petrus, Iacobus, & Ioannes. Ob hanc

D. DAM. rationem vocat D. Damascen. hoc mysterium. Deificatio: quia in eo conclusivè Christi vera divinitas comprobatur: *Ibi vera eius divinitas comprobata est.* Quinimo & ipse D. Petrus agit de illo mysterio, ut argumento irrefragabili, securo & certo Christi divinitatis: *Non doctas fabulas fecisti, notam fecimus vobis Domini nostri Iesu Christi virtutem, & presentiam, sed speculatores facti illius magnitudinis.*

I.
Fabulæ
Poëtarum
nostra
probant
mysteria.
*L. 1. de
Civitate
c. 4.*

*Vide Bac-
chum in
lauram,
Ioannem
Perez. de
Mora. l. de
Philos. se-
cret. l. 1.
c. 7.*

Subtili concludit ingenio D. August. quod nihil efficacius probet mundo, cuiusque sapientibus, vera de Christo mysteria, quam mendacia quæ tam mundus, quam eius doctores, de suis Dijs effinxerunt. Ut se ipsos Dij persecutionibus eriperent Tytholij, seu Typhæi Principis Gigantum, qui eos usque ad interiora Ægypti insectabatur, figuras suas transmutarunt, Iupiter in ovem, Bacchus in arietem, Mars in vulpem, Diana in cervam, Venus in aquilam, Iuno in vaceam candidam, Mercurius in cygnum. Has omnes transfigurationes composuerunt mundi sapientes, ut mundo probarent ac persuaderent eorum divinitatem, quocirca multas & stupendas confinxerunt transformationes, & transfigurationes. Transmutarunt se modo Diomedes in avem, modo Iupiter in pluviam, seu auri grandinem, modo in cygnum, modo in aquilam. Apollo in pastorem, Bacchus in pulcherrimam ac sapidissimam uvam, Neptunus modo in ovem, modo in vitulum, modo in equum, Mercurius nunc in cygnum, nunc in iuvenem formam præstantem; quò significatum volebant, quòd intra se divinam polterent virtutem, quæ tales faciebant transfigurationes fabulosas in tam variis formis, ac pariter hominibus persuaderent eos qualibet esse natura superiores, cuius claves seu potestatem in manibus suis possiderent, ad agendum in ea quælibet. Laudo transformationes illas ut ingeniosas, subtiles ac doctas, sub quarum speciebus, multa natura secreta declarabant, ex quibus mirabilia philosophiæ naturalis ac moralis exponebant, quocirca nedum illi tantummodo, sed & multi viri Sancti illa in lucem ediderunt, ut D. Fulgent. in suis Mythologijs, D. Clemens Alexandrinus & plures alij auctores laborarunt in declarandis doctis transfigurationibus,

licet fictis ac fabulosis, & quarum nulla veridicis testibus probaretur: *Doctas fabulas.*

Illis igitur (inquit D. August.) nos vobis ratam facimus veram Christi Domini nostri divinitatem. Vos Deorum vestrorum asseritis divinitatem ex transformationibus & transfigurationibus; quod si illa esse verè probarentur, vestro iudicio vera constaret Deorum vestrorum divinitas, ac quia hæc transfigurationes legitime probari non possunt, nec ipsa quoque eorum divinitas vera esse comprobatur. En vobis divinitatis Christi assertionem; qui realiter ac verè seipsum transfiguravit, & hæc transfiguratio constat probatissima. *Non doctas fabulas fecisti, notam fecimus vobis Domini nostri Iesu Christi virtutem & presentiam.* Illas vocat doctas fabulas, quas commenti sunt poëta, quibus quæstiones Philosophiæ subtilissimas inserunt, quos poëtas inscribebant sacros ac divinos Theologos. Ex horum numero erant veteres illi Poëta Ophæus, Homerus, Hesiodus, Pindarus, & tempore quo hæc scripsit D. Petrus celeberrimi erant Virgilius, nominatim autem Ovidius, qui libros illos edidit Metamorphoseos, id est transformationum, quas Dij faciebant in seipsis, vel in alijs, ad divina suæ potentie iactantiam, qui præcedentibus annis sub Augusto Cæsare, universali totius orbis applausu excepti sunt, erantque illi, qui ea tempestate manibus præ cæteris terebantur.

His alludit D. Petrus, q. d. quando tibi Transfigurationis Christi narratur historia, ne autumes, nec imaginis, quòd ingeniosos, subtiles, doctosque audias. Poëtas, qui versibus suis fabulosas transformationes suorum Deorum, cecinerunt; licet enim illas dextero spiritu ac genio effuderint, ut Dijs suis conciliarent auctoritatem, quos intendebant honorare: nullo tamen eas testimonio probare poterunt, potero ne quidem unum offerre quo earum certo sibi constaret veritas. Nos vero vobis enarramus Transfigurationem veram, certam, multis assertam testibus, & nos ipsi testes sumus oculares, qui præfentes adfuimus: *Cum essemus cum illo, in monte sancto.* Non vobis hinc inde conquistos proferimus testes, sed illos ipsos, qui vidimus, & actui Transfigurationis interfuimus, oculis nostris perspeximus, & ut tales certo deponere possumus hanc Christi transfigurationem, quam vidimus, quæ talis fuit, ut Christus communem suam ac passibilem figuram transmutavit in aliam singularem potius & gloriosam: *Ut facies eius splenduerit ut sol, vestimenta autem eius facta sunt alba ut nix in magna gloria.* O qualis gloria, qualis maiestas, qualis opulencia, qualis

qualis celsitudo, illa, quam vidimus: *Magnifica gloria*, ut gloria filij Dei, ait D. Ioannes, que in se omnem gratiam omnesque Patris æterni diuitias continebat: *Vidimus gloriam eius, quasi unigeniti à Patre*. Et nos ipsi ipsam Patris vocem audiuius, quæ clarè & aperte illum, suum esse filium testatur: *Hic est filius meus dilectus*. Hic D. AMBR. optinè quadrat D. Ambros. argumentum. Fini-
li. de xerunt philosophi varias transformationes. Per-
Abra- suavit illis diabolus Iouem & Mercurium esse
ham. c. Deos, ac per hoc sumpserunt licentiam, & con-
T. 4. laxantes ingenio, illis ea omnia a scribendi, que
impossibile erat illum habere, qui non fuisset ve-
sus Deus. Multa effugerunt blaterationes, & con-
stat eos illa confuxisse, cum probare non potue-
runt. Admirare Christi maiestatem: multo enim
maius est quod ipse vetaciter agit, & in isto actu
testibus comprobatur, quam quicquid vixquam fa-
bulis suis ediderunt semitarij heterocedi: *Manus est*
quod illi finxerunt, quam quod ipse gessit, maiorque
ambitioso, mendacioso simplici veritatis fides. Loqui-
tur de Abraham. Et Christo veraciter appropria-
tur. O qualis transformatio, qualis transfigura-
tio, quam magna, quam diuina, quam certi-
ficata, ut eiusdem speculator Petrus dicat: *Nos*
ipsi speculatores facti illius magnitudinis. Et D.
Ioannes: *Quod vidimus oculis nostris, quod per-*
specimus & manus nostre conuertuerunt de ver-
bo in vitam. Non credo fore incongruum arbitrari,
quod iam à n. illius annis Dauid oculò propheticò
viderit illud tam grande spectaculum; quod
si ipse fateatur, quod eius Deus illuminauit in-
tellectum ad capiendâ Christi mysteria, ut ea tam
clarè, & remota omni figurarum umbrâ viderit:
Sicut lux aurora oriente sole, mane absque nubibus
rutilat. Quod illi quoque Deus manifestè reue-
larit occulta Christi Domini nostri mysteria, qui
est increata Patris sapientia, cum dicat: *Incerta*
& occulta sapientia tua manifestasti mihi. Non fit
verisimile, quod Deus hoc illi mysterium ab-
sconderit, cum sit, ut diximus inter maiora eius
mysteria facillè maximum.

Vidit igitur rex Dauid diuinam illam Trans-
figurationem, & eam versu voluit celebrare ele-
gantiori, quo sapientissimos totius orbis poetas
superaret, qui tanto humanæ sapientiæ fastu fal-
sas, suorum Deorum transformationes decanta-
runt; vnde superna illa luce illustratus psalmum
illum tota mysterijs grauidum composuit, in quo
elatius, semotâ omni larvâ veram Christi con-
fessus est diuinitatem, propter quam etiam si fi-
lius suus esse deberet, eum tamen notat Domi-
num suum: *Dixit Dominus Domino meo meo &c.*

Deinde ait: *Tecum principium in die virtutis tue,*
in splendoribus Sanctorum, ex utero ante Lucife-
rum genuisti. Dies virtutis Christi, censetur esse
di. s. Incarnationis & vitæ suæ: hoc totum vocat
diem, dicit autem diem virtutis, quem D. Paul.
dicit diem carnis suæ: *In diebus carnis suæ*. Hebr. 5. 7.
Quia licet carnem assumpserit debilem, passibi-
lem & mortalem, in hoc ipso suam ostendit vir-
tutem, quod de peccatis morte, ac infirmitate
triumphauit. Proinde Vates Isaias, eum depre-
caus, ut vestram indueret carnem, sic rogat: *Isa. 53. 9.*
Induere fortitudine brachium Domini. Et ipse
Dauid, eum carne vestitum intuens de illo sic
pronuntiat: *Indutus est Dominus fortitudinem, &*
aliò loco carnem infirmam vocat gladium vi-
ctorem ac potentissimum: Accingere gladio tuo
super femur tuum potentissime. Domine (inquit
Dauid) vidi te die illo, cum homo factus, mun-
do apparuisti, nescia vestitus carne, te quoque
mitior: quod tecum adducas principium: *Tecum*
principium. SS. Græci legunt: *Tecum principa-*
tus, tecum totum tuum defers principatum, to-
tum regnum, maiestatem, nobilitatem, & rega-
lem eminentiam. Nullus Rex aut terræ monar-
cha secum defert aut intus habet regni sui ma-
iestatem aut dignitatem: Hæc solum habent in
se, quod vos, quod ego, quod sumus omnes vi-
les vermiculi, & miseriarum cumulus, sacris
calamitatum, exterius illis annectitur id quod
pertinet ad diuinitatem, ad maiestatem, gloriam,
quod censibus abundant, custodibus cinguntur,
exercitibus stipantur, imperant ciuitatibus. Nul-
lus eorum, quando prodit in hunc mundum, se-
cum educit de ventre matris suæ gloriam suam,
dignitatem suam, suam maiestatem, regalem
eminentiam. Tam pauper ac nudus in ter-
ram effunditur monarcha potentissimus ac
tu, & iam omnium nudus hinc ad sepulchrum
egredietur, & quantumlibet magnus sit, dice-
re potest cum Rege Iob: *Nudus egressus sum de*
utero matris mee, & nudus reuertar illuc. Et cum
Rege Salomone: *In ventre matris mee figuratus*
sui caro, decem mensium tempore coagulatus sum
in sanguine, ex semine hominis & delectamento
fermi conueniente &c. Et primam vocem suauem
omnibus eius plorans &c. Nemo enim ex regibus
aliud habuit natiuitatis initium. Natis iam illis
annectitur Regum dignitas, quando eis fides ac
obediencia iuratur, & opum affluentia, seu pote-
stas imperandi.

Tu autem Domine (canit Dauid) tecum
ducis tuum regnum, imperium ac maiestatem:
tecum enim de ventre matris tuæ hæc omnia
contu-

contulisti & vntalem confelli sunt tres Reges, qui te recens natum in incunabilis procidentes adorauerunt, qui caelesti tuo lumine ac praxia stella deducti qua fuerunt: *Vbi est, qui natus est Rex Iudeorum.* Et dum hinc moriens in cruce discessisti, non regno tuo, non maiestate tua nudus emigrasti: ob hoc quippe decrevit, spiritus tuus diuinus, vt te moriente cruce regius titulus affixus remaneret: *Iesus Nazarenus Rex Iudeorum.* Tecum esse regem contulisti, & vbi cum que esses futurus; tota quoque feret maiestas, dignitas, & diuina praxcellentia. Hac de causa (vt notat D. Cyrill. Alexand.) Iussit Deus Moyse: *Exorn corinas, & bysso retorta, & hyacintho ac purpura coccoque bis tincto, variatas opere planario facies.* Secum quas arca per itinerum diuerticula conferret: vt intelligamus, quod Christus Dominus noster, Dei arca thesaurorum, secum totam gloriam, maiestatem ac caelestem deferret dignitatem. Nostra lectio habet: *Tecum principium.* Principium, quod absolute illud nomen meretur, est esse diuinum, vera diuinitas, principium sine principio, principium omnis essentia, vitae, potentia, & virtutis; & ad illud omnia reuocantur, vt ad primum principium, velut ad mare, omnia flumina, riuus & aquae: *Deus a quo bona cuncta procedunt.* Tecum, Domine Deus inquit Dauid, defers, tenes, concludis veram diuinitatem, quando descendens de caelis te ipsum puella castissima viscibus concludisti, & in mundum puer natus prodijisti. Optime munus venisti, tecum etenim totam Dei contulisti diuinitatem. At in quo Dauid tibi hoc apparuit vnde tibi haec constat veritas: *In splendoribus Sanctorum.* Legunt Sancti & Graeci doctores: *In splendoribus Sancti aium,* id est in splendoribus sanctis, puris, mundis, qui de vobis emanant. Hoc praeter ceteris (inquit D. Hieron.) Christi manifestauit diuinitatem, quam intra se conclusam deferrebat; nimirum, splendores quidam fulgentissimi diuini; qui interdum de eius vultu radiabant, tales, qui soli sufficerent vt illis omnium ad se corda in sequelam & obsequium permouerent. Hinc patet (inquit idem D. Hieron.) nec multum, nec admirandum, quod ad vnicam eius vocem, Mattheus surgens eum sit secutus, nec ille solus, sed alij plerique: *Certe fulgor ipse* (inquit) *& maiestas diuinitatis occulsa, quae etiam in humana facie re-*
lucet, ex primo ad se valentes, poterat trahere aspectu. Splendores illi Christo tantam conciliarunt auctoritatem (ex praefato auctore) vt quomodo Scubas vt canes exciperet, flagellis elimi-

naos boum armenta, & ditissimos quosque Hierusalem, non ausi fuerint obganite: *Igneum enim quiddam ac sidereum radiabat ex oculis eius & diuinitatis maiestas lucebat in facie.* Haec sunt (ait Dauid) Domine mi, quae me de diuinitate tua reddunt certiores; illi praefertim, quos in monte Thabor in vultu ac vestibus emisisti, radij fulgentissimi, diuini, reuerendi; & quod vultum tuum contemplet soli coaequalem; corpus adeo lucidum, vt de luce, quam emittit, fulgentia, pulchra, regia, tua vestimenta videantur.

§. 2. *Ostendit hic, quod veram in se contineat diuinitatem: eiusque splendor diuersus fuerit a splendore, quo claruit Moyses.*

L Vcidius explicantur illi splendores, ex illa differentia, quam notat D. Paul. inter Moysen & Christum, quam ad rem expendit D. Basil. Misit Dominus Moysen ad populum duabus illis tabulis lapideis honoratum, quibus inscripta legebatur lex Dei, vt eam populo promulgaret legem imperfectam, & deficientem, tot alperam poenis, minis, ac supplicijs, vt pleno ore diceretur lex mortis, & quod illis hac lege deferrebat, erat mortis poenitentumque praegma terribile: tota enim huic intendebat, vt decerneret, quicumque hoc vel illud fecerit, in hoc vel illo defecerit. Ita notat D. Paul. illo nomine quo illam inscribit. *Ministratio mortis.* Nihilominus, vt scirent, Moysen esse Dei ministrum, & legem, quam illis deferrebat intemandam, ex suo scriptam mandato, ei diuinum suum splendorem communicatur, contulitque lucem tantae claritatis in vultu eius, vt solis instar splenderet, tam fulgidos eubans radios, vt eum fixa acie populus minime posset intueri, vt necessarium fuerit velum opponere. Porro vt erat lux illa deforis affixa, paulatim deficiebat, euanescebat, obscurabatur, & breui facies eius ad pristinam formam reuertebatur, eratque aliarum similis. Hoc verba illa innunt: *Gloria vultus eius, quae euacuatur;* vt seruo contingit, quod hec forma ardentissime immisillum, & carbonibus candentibus iniectum, tali calore ac splendore inardescat, vt ignitus esse carbo videatur: tamen vt calor est agglutnatus, & ex interno non datur incendio, pedetentim remittitur & obscuratur, vt breui instar alt. rius simile appareat. Ita actum cum Moysse. Multis paralangis debuit Christi gloria excellere.

2. Cor. 3. *Serm. de baptisimo.*

D. HIER. in c. 19. & 21. Matt. T. 3.

Mis

Misit eum Pater æternus, ut legem promulget, non mortis sed vitæ, gratiæ, remissionis, misericordiæ: suadebat ipsa ratio, ut in aiori portu, gloria ac maiestate mitteretur, quo probaretur verè à Deo missus: *Si Ministratio mortis literis deformata in lapidibus, suis in gloria, ita ut non possent filij Israhel intendere in faciem Moysi, propter gloriam vultus eius, qua evacuatur, quomodo non magis ministratio spiritus oris in gloria? Ministratio, qui ex parte Regis deferrebat minas, pœnas, supplicia conveniebat, ut regali gloria esset insignitus, cum minister tantum esset pœnarum ac suppliciorum, quanto magis, illi qui ab eodem Rege missus ad esset doctus, promissis, remissionis acceptus nuntius? Nam si ministratio damnationis in gloria est, multo magis abundat ministratio iustitiae in gloria? Si ille, qui venit condemnaturus ac mortis sententiam intimaturus, tam gloriosus apparuit, quanto factus ille qui nobis adest auctor vitæ, iustificationis, redemptionis, gratiæ, sanctitatis & gloriæ gloriæ apparet? Hæc gloria, quæ missus à Patre filius radiabar, deforis non erat annexa, proinde nec petitura nec ut illa Moysi sensum obsecranda, sed quæ perpetuo resurgeret. Misit illum cum vera divinitate, fonte & omnium gratiarum, ac gloriæ principio: sicut ignis ipsi carboni immisceratus, principium est caloris ac splendoris, qui in eo foris apparet. Ita ut liceat tibi Christo dicere: *Apud te est fons vitæ.* Illic intra te, & tecum habes principium omnis boni, & vitæ gratiarum ac gloriæ fecunditatem: *Tecum principium, Rex piissime, quomodo hæc apparebunt? qua ratione nobis hæc constabunt? In splendoribus Sanctorum. In splendoribus Sanctitatum, q. d. quando de te purissimos ac sanctissimos emittes radios, hoc est, supra omnem naturam, supra omnem lucem & pulchritudinem præcellentes, hoc indicatur his verbis, Splendoribus Sanctitatum.* En illum hodie, illum ex his agnoscite splendoribus, hinc eius veram reverentiam divinitatem. Hinc voluit D. Petrus illam declarare illis verbis, de quibus modo diximus: *Notam fecimus vobis Domini nostri virtutem. At quibus illam notam fecisti? His quæ vidimus: Speculatores facti illius magnitudinis. Quo nomine vocatur id quod vidistis? Non dicit: non enim invenitur nomen idoneum æquale, quod distinctè possit illud declarari, proinde dicit: Illius magnitudinis. Cuius inquis? Nec hoc determinat, sed indefinitum relinquit, ut cuiusvis generis intelligas magnitudinem: Illius magnitudinis, gratiæ, gloriæ, maiestatis, lucis, splendoris, the-**

fauri. Ita ut actus ille congruus fuerit gloriæ Christi, licet non fuerit nisi ut satisficeret promissis suis magnis & præclaris, de divitijs immortalis, vitæ æternæ, gloriæ velibus, requie perpetua, maiestate diuina, regnis cælestibus.

Si vir quispiam laceris velibus, panniculis & fordidis vestes promitteret atticas, polyminas, aulæ a babilonica auro gemmisque intexta, Similitudinibus suavitæ fragrantia, & si quis paxillo nudior, in extremam proiectus necessitatem, promitteret millenos ducatos, & infirmus omnigenus pressus arumnis, tam efficaces promitteret medicinas, quæ omnigenis morbis mederentur, ab audientibus multatularum hæc nunciæ censerentur, & foras ut ridicula eijcerentur. Nihilominus horum fidem faceret, si horum aliquid probaret, quæ prius spoponderat. Si ille qui vili indutus lana, scorum amicos suos evocaret, & vestimenti sui resarcitati sumbriam atollens, illis ostenderet interiorem vestis oram auro gemmisque præterentem iustar solis, si ille qui divitijs addidit, te ad quoddam induceret cubiculum, & auro maioris aperiens cooperulum ostenderet immensam earum quantitatem. Quis non censeret Christum explorandum, si promissa eius compararet eis, quæ in illo notat? vestes addidit regias gloriæ, & opes æternas, venit tamen omnibus fortunis vacuus, velle contrita, ac laceram lanam indutus, quinimo & se palam professus est, omnium pauperum, ipsi vultibus misericordem, & cæci volucibus indigentem, cum ubi caput dormiens reclinet non haberet, nec proprijs laribus dominus habitaret.

Abductus in Babyloniam captivus filijs Israhel litteras misit Hieremias per secretarium suum prophetam Baruch, illos præmonens, ut cauti ac prouidi attenderent sibi, ne leuiter fidem eius adhiberent, quæ Babylonij de falsis Dijs suis credenda euulgabant: *Videbitis in Babylonia Deos Baruch aureos, & argenteos, & lapideos, & ligneos. Mt. 1.6.3.* tos audietis predicatores vobis hæc persuadentes, quod impertiri possint vitam, saltatem, opes, cæcis visum, surdis auditum, mutis loquelam, nudis vestimenta. Num vultis doceri meliora? Illos considerate, & cum noueritis neminem scire posse, quod non habet, quando illorum audieritis promissa, illa libere habete: si enim illi, sibi quidquam non habent eorum, quæ alijs promittunt: qua ratione vobis illa largientur? qua ratione alijs vitam tribuet ipse vitæ priuatus? oculos ipse cæcus? loquelam ipse mutus? securitatem, qui aliorum indiget, solerti custodia? Eadem ratione videntur argumentari potuisse, qui Christum.

Christum audiebant, diuitias, regna, gloriam promittentem, sicut defacto subfauabant illi, qui oculis tantum carnis eum cernebant: *Deridebant eum.* Erat hoc verbum illis oppido familiare, ait *Luc. 16. 14* D. Iohannes oblata horum occasione: *Quomodo potest hic? Qui imo crucifixum deridebant; ex- Tr an. 6. 5.* trantes: *Se ipsum saluum facere non potest.* Si *Matt. 27.* *42.* ipsum saluare ac liberare sit impotens, qua ratione eum credemus fuisse, qui alios saluos fecerit, & nos quoque veniat saluaturus? Vt autem suos reddat certiores, & in illis omnes nos, assu- mut illos hodie in montem excellum, & vesti- menti gloriæ lux auro sit similitudo, & illam qui- dam segmentariam, splendidissimam, quæ eius anima vestiebatur gloriosa, ex qua in corpus emanabat; speciem quandam ostendit opum illarum inestimabilium, quas arca sanctissimæ carnis suæ gerebat in inferis, quibus & quis ipse sit agnosceatur, & de promissis eius fides constat indubitata.

§. 3. *Secundo: transfigurauit se Christus ad om- nium nostrum utilitatem, nobis premium proponens, quod dum est excellens, alis dat boui.*

¶ 7
I.
Præmiū
excitat
hominē.
Ezechiel
1.

ERat actus hic quoque conueniens, imo ne- cessarius profectui nostro, quod excitaremur & vires resumeremus in ardua virtutis ac penitentis via, quam Christus omnibus prædi- cabat. Nihil adeo hominem exstimulat, ad quem- libet subeundum laborem, quam oculis cernere sibi propositum premium, aut emolumentum. Mystica & miranda pariter est illa vatis Eze- chielis visio. Spectanda illi proponit Deus qua- tuor diuersis faciebus animalia: hominis, bouis, leonis & aquilæ, omnia alis & quidem sensus vola- tilia, & ex volatus leuitate videbantur instar ful- guris coruscantis: huius summa est præ alijs om- nibus in rerum natura velocitas, quippe in iustitiæ, teste Christo: *Paret ab oriente vsque in occidentem. In similitudinem fulguris coruscantis.* Miraculum! Quod volat aquila, quis hoc miratur? cum sit ei naturale; quod homo volat, nec hoc tam admi- randum, cum quidam hominem depinxerint ala- tum, vt eius significaretur sedulam diligentiam, vt Dædalum & Icarum, qui vno quosdam vide- mus pedibus adeo celeres, vt illos volare dica- mus. Nec omnino ab omni verisimili alienum est, leonem volare, cum in eius naturali complexio- ne ignis & sol prædominentur, qui cum reddunt celeritimum, vt aliquoties instar passeruli cam- pos percurrat velocissimè. At bouem volare, ò pro-

Matt. 24.
27.
Eze. 6.
1. 14.

digum Proverbum est. Tam est hoc impossi- ble, quam quod volat bos, adeo, quod tanta quoque volat celeritate, vt aquilam concomitetur, sensus alis oriatur, &: *In similitudinem fulguris coruscantis.* Sidera petat. Desine mirari inquit, erat quippe bos animal plenum oculis, cui ostenderant electrum, id est gemmam pretiosissimam, ac maxi- mi valoris, quæ in se continet auri primi diuitias, purificati pulchritudinem argenti a deo re- lucentis, vt ex se radios emitteret tam claros, vt ijs solis lux obfuscaretur. In hoc electrum omnes suos firmat bos oculos: nec mireris, quod licet grauis sit bos, visens tales sibi proponi diuitias, pulchritudinem, pretium, ad illa volat instar aquilæ, nec corporis sentiat grauitatem que- eum aut deprimat, aut remoretur. Liqueat enim omnibus, quod diuitiarum pondus, aut ingens lu- crum, aut singularis & excellens pulchritudo grauisimum quemque & pigerimum reddat le- uissimum ac diligentissimum, excitet dormia- bundum, auimam a deo militum Ducisigna- uo, alas maxime præpedito, etiam boui, vt celeritate volandi non cedat Aquilæ. Dicit institor qua volat celeritate ad ferias & mundanas: tesse- tur ille, qui fodinam inuenit pretiosam, vbi magnas detexit auri vel argenti thesauros, quos potest in suam redigere potestatem; omnes citi, qui lucro, vel emolumento quodam inue- cantur.

Hæc Christi Domini nostri mens est, vt om- nem excutiamus socordiam, vt, sicut postmodum nos hortatur Apostolus, viam tribulationum pen- nitentiæ ac mortificationis petecuramus: *Per pa- tentiam curramus.* Qui nobis possibile est currete, *Hebr. 12. 1.* bobus ipsis qui sumus grauiotes, & corpus illud de terra sursum eleuare: *Corpus quod corrumpitur Sap. 9. 4.* aggrauat animam? Insuper cum super illud graue pondus, quod nobis proprium habemus, ipse Do- minus aliud nobis multo grauius superimponat, crucem grauisissimam: *Se quis vult venire post me* *Matt. 16.* *(paulo ante dixerat) abneget semetipsum & tollat crucem suam.* *24.* Vi tibi percurrenda, aspera est, & accliuus, cum via sit mortificationis, negationis omnium quas caro petit voluptatum: ferenda tibi crux laborum ac penitentis, vite austeritatis, præsertim verò in aduersis tribulationibus & per- secutionibus inuictæ patientiæ. Cum igitur ex parte nostra sumus adeo graues, ad lito deinde tan- te crucis onere, & via sit accliuus superanda, ait: *vt curramus?* Faxit Deus, vt pedetentim gradie- mur. Quis nobis suggeret animos? *Aspicientes in auctorem fidei, & consummatorem Iesum.* Ille est *Hebr. 12.* pretiosum illud electrum, gemma illa summi va- loris,

Hebr. 12. 1.

Sap. 9. 4.

Matt. 16. 24.

Hebr. 12.

loris, qui in se continet & aurum diuinitatis & purificatum argentum humanitatis purissima: ille dives opum, gloriæ, splendoris, gratiarum, Maiestatis supremæ. Et hæc tibi cuncta in præmium danda promittit: si aliquot vna ferici, seu gladius lanceæ superpositus & hominibus onerosis expositus, ad cursum eos animat per petrosa, sic vt nec occurrentes detineat viarum asperitas, nec corporum onera: & cum nouerint non omnes præmium expositum esse obtenturos, nihilominus omnes currunt. *Omnes quidem currunt, sed vnus accipit præmium.* Quanto magis tibi alas addet, vt gnauis viam percurras virtutis, licet millena occurrant difficultates, ineffabile illud præmium à Christo propositum, regna scilicet, gloria, opes cælestes, præcipue cum te non lateat, quotquot currunt, vt tenentur, præmium illud esse adepturos? Videntur nobis illud hodie proponere, & adhortari: *Sic currite vt comprehendatis.* Attende quid agat cursor vt præmia consequatur: *Omnes qui in agone contendit, ab omnibus se abstinet.* Et quam, rogo te, hic coronam præterdit? corruptibilem, bicui perituram, quam tinea corrodit, & tempus edax rerum consumit: *Et illi quid m, vt corruptibilem coronam accipiant, nos autem incorruptam.*

¶ Hinc rationem collige facinororum, gestorumque Sanctorum Dei, contemplare eorum vitam, perlege flores Sanctorum: illos enim inuenies ardua quæque molientes, itinera non trita, saxosa, & aspera percurrentes, quæ David vocat: *Viam dicit.* Miraberis illos opum contemptores, voluptatum refugas, honorum aspernatores, vanitatum calcatores, deliciarum inimicos. Alios obstupescens, ignes non horrentes, incendia, gladios, lanceas, cruces, compedes, seruiticas, verbera superantes, à leonibus, tigribus, vrsis, tauris, serpentibus membratim dispersos, consumptos, dilaniatos. Alios paupertate, ieiunijs, disciplinis, vigilijs gloriantes, hi autem omnes per accliuces, difficiles, asperas vias eurrentes, cursu rapidiori, quam vel avarus insequitur nummos, vel luxuriosus delicias, vel ambitiosus honores, vana nulla sit super terram potestas, quæ currentes sistere, aut remorari posse videatur. Quod illud ò Domine, prodigium: vt homines carnibus & ossibus vestiti, grauidi, & ex natura suis dediti delictijs ac voluptatibus inclinati, se libentissime ac lætante subijciant cruciatibus, torturis, doloribus, & penitentijs, & non est qui vel ad momentum carnis indulgeat necessitati? O stupor, teneras puellas, quæ vel mutem exhorrescunt, vel ad ensem fugiunt evaginatum, versari inter leones,

Hieron. Bap. de Lanuzza Tom. II.

tauros, serpentes, nudos gladios quibus eos tyrannorum examinabat, insatiata crudelitas, tanta meritis alacritate, vt tortorem tarda negligentia, eas vexaret ipsis cruciatibus acerbius! Cesset stupor: præmium intuebantur, ex fide ipsis reuelatum: illi lumina sua affigebant, illud ad volatum alas dabat leuiore, ac ferticiter. Eò planè modò spectat D. Paul. antiquos illos Patres, percutientes paupertatem, afflictiones, persecuciones, carceres, hostes, ignes, lanceas, plumbatas, leones, exercitus, tanta celeritate, vt volare viderentur: *Sancti per fidem vicerunt regna, Hebr. operati sunt insulam &c. obstrauerunt ora leonum, extinxerunt impetum ignis &c. fortes facti sunt in bello &c. distenti sunt &c. vinculo & carceres, lapidati sunt, secti sunt &c. Per fidem, & ex fide. Dicitur mihi, quare ò bone Apostole? quid est fides? Fides est verum sperandum substantia. Basis, & diuina lux, quæ nobis exponit, & speranda clarissime manifestat. Hæc Sanctos excitauit. Quis hoc speratus est, vt Abraham ad simplicis vocis auditum egredieretur de terra sua, patria, parentibus, familiaribus, & peregrinationem susciperet in longinqua, tam asperam, tam ab omni humano subsidio destitutam, vt quò tenderet, ignoraret: ea tempestate (vt notat D. Chrysof.) quæ mundum adhuc incultus & inuisus horrebat, semper vt peregrinus? Respondeat D. Paul. *Exspectabat enim fundamenta habitantem ciuitatem, cuius artifex & conditor Deus.**

Quis Moysen permouit, vt in Regis Pharaonis palatio enutritus, adoptatus à Principe regni in filium, & heres regni declaratus, his omnibus opibus, honoribus, delicijs vltionens renuntiarer, se populo suo comitem adiungeret, ea omnia abnegaret, quæ ipsa terrena fortuna sibi pollicebatur, negotia susciperet tam ardua, plena laboris, se tyranno constans opponeret tam obdurato, scilicet Pharaoni, maris profunda calcaret, deserta perambularet, dux creatus populū seditionis, quò tot armis, tot curis pressus ad nauicam fatigabatur? Respondeat D. Paulus: *Fide Moyses, grandis effectus negauit se esse filium filia Pharaonis &c. Aspiciebat enim in remunerationem.* De quibus die Mercurij proximo. Sic conformiter prosequitur Apostolus in lectione Sanctorum illorum Patriarcharum, & veteris legis virotum præclarissimorum: quibus patet, quod huius præmij intuitus ac consideratio tribuat alas, quibus etiam bouem volare demiramur. Ingeniose perpendit D. Aug. verba Regis David, quibus hoc ipsum insinuat, summo opere diuinam extollens misericordiam. *Homines & iumenta saluabis Domine.*

30. in mine quemadmodum multiplicasti misericordiam
 1. Cor. tuam Deus. Filij autem hominum sub umbra ala-
 rium tuarum sperabunt. Inebriabuntur ab ubertate
 1. de di- domus tuae, & torrente voluptatis tuae potabis eos.
 3. & Hoc primum tenet D. Aug. quod ponat differen-
 3. & tiam inter homines & filios hominum. Primum
 3. & qui per dicit: *Homines & umbra saluatis Domine.*
 8.9. & Et continuo addit: *Filij autem hominum sub*
 10. *umbra alarum tua um sperabunt maiora bona.*
 2. Cor. Videtur (ait) D. Paul. nobis indicare discrimen
 3. & dum ait, duos homines esse capita nostri gene-
 3. & ritus: vnum de terra terrenum iumentum Adam, al-
 3. & terum vero de caelo caelestem scilicet Christum.
 3. & Adam absolute dicitur homo, quia eo modo fuit
 3. & homo, vt non fuerit filius hominis. *Adam homo*
 3. & *erat, sed filius hominis non erat.* Christus com-
 3. & muni vocabulo seipsum inscribit filium hominis:
 3. & *Filius hominis pluribus de causis quas SS. Do-*
 3. & *ctores congerunt, quas modo non vacat elucida-*
 3. & *re. Qui gerunt Adami terreni imaginem, sicut ex*
 3. & *iplo adeunt hereditatem esse naturalis, secundam*
 3. & *quid eorum cogitationes terrena sunt, terrena*
 3. & *tantum asserunt bona, terrenos scilicet asse-*
 3. & *ctus, sic & in nomen succedunt, vt absolute ho-*
 3. & *mines nominentur. Ita ait Apostolus: Cum sit in-*
 3. & *ter vos Zelus & contentio, nonne carnales estis, &*
 3. & *secundum hominem ambulatis? Homines estis, &*
 3. & *affectus, & desideria carnis scilicet. Hae pars*
 3. & *secunda declarat primam, q. d. Facto ipso ho-*
 3. & *mines vos esse ostenditis, & filios Adam terreni,*
 3. & *cum illum imitemini in vestris desiderijs, curis,*
 3. & *& cogitationibus. Qui vero imaginem gerunt*
 3. & *hominis caelestis Christi, sicut ab illo recipiunt*
 3. & *hominis esse caelestis, in esse gratiae, unde illis*
 3. & *accidit, vt eorum sint cogitationes & cura de*
 3. & *caelo, illa solummodo bona magnificauerunt, illa*
 3. & *diligant, illa sperent, ita & eius sibi nomen as-*
 3. & *sumunt, vt dicantur: Filij hominum. Si vultis dis-*
 3. & *cernere ista duo genera hominum (inquit D. Aug.)*
 3. & *duos homines primo attendite, Adam & Christum.*
 3. & *Audi Apostolum, sicut in Adam omnes moriuntur,*
 3. & *sic & in Christo omnes viuificantur. Quando*
 3. & *portamus imaginem terreni hominis, homines sumus,*
 3. & *quando portamus imaginem caelestis hominis, filij*
 3. & *hominis sumus. Quia Christus filius hominis dicitur*
 3. & *est, Adam autem homo erat, filius hominis non erat.*
 3. & *Adest modo vates regis, Dei misericordiam*
 3. & *admiratur. Hoc etenim declarauit, dum ait.*
 3. & *(inquit D. Aug.): Quemadmodum multiplicasti*
 3. & *misericordiam tuam Deus? Quod legendum est*
 3. & *cum signo interrogationis, seu potius admiratio-*
 3. & *nis, phrasim valde familiari regio prophetae, vt rei*
 3. & *assequius extollat magnitudinem: Quam magnifi-*

ca: a sunt opera tua Domine? quam admirabile est,
 nouen tuum? quom magna multi: uo dulcedini
 tua Domine? (Hic quoque legitur aliqui.) Quom
 multiplicata est misericordia tua Deus? eo quod
 nedum hominibus communicatur, sed & ipsi a-
 nimalibus, omnibus enim saltem imperatur.
 Nominis salutaris id omne velum intelligi quod ad
 salutem acquirendam indicatur expedire. Tri-
 buis, o Domine, hominibus & iumentis illos co-
 los cum suis insuentijs, solem qui illos interdiu
 illuminet, lunam & stellas quae noctu: aetern das,
 quo respirant, terram quae illos aliat, aquas qui-
 bus refrigerentur, fructus quibus alantur, flores,
 odoriferos, quibus delectentur. Si cuncta haec
 sint tuae opera misericordiae, quanta illa erit mi-
 sericordia, quam extensa, quam multiplicata, cum
 homines & iumenta & videntia cuncta comple-
 ctatur? *Homines & iumenta saluabis Domine. Sic*
 ut multiplicata est misericordia tua Deus sic enim
 es: quia Deus es (inquit D. Aug.) vt bonitas tua
 non remaneat in summa, & deserat infirma. Per-
 uenit enim ab Angelis, usque ad extrema, & mi-
 nuta animalia. Nemo Dauide elegantius.
 Attamen notat (inquit D. Aug.) quod hoc
 ipso declarare voluerit, quanti sint bona illa fa-
 cienda, & haec tibi propria non esse. Cum sint tu-
 bi, cum iumentis communia, & in quibus multis
 parasangis te praecurrunt animalia. Quod super-
 bus extolleris, o homo, qui viribus polles, maio-
 ribus pollet leo, tu qui ualitudine gloriaris, cum
 mulus potiatur constantiori: tu qui ob agilitatem
 suauescis, te longius praecurrit ceruus; tu qui
 formae praestantia insularis: in hac te pauo supe-
 rat; tu qui visu tumescis oculorum: cedere te
 lynxi, oportet fatearis: *Ne extollerent se ipsi ho-*
 mines: quia habent temporalem salutem, addita
 sunt illi iumenta. Quid est ergo, unde gaudet ho-
 mo? Nonne tibi cum iumento tuo commune est, &
 cum gallinis tuae, cum quocumque animalate, in do-
 mo tua, cum istis passeribus?
 Haec est illa consideratio, quae te docebit,
 quanti te facere oportet bona haec temporalia
 cunctis communia hominibus, aurum, argen-
 tum, gemmas, vestes, cum qui his abundantius
 potiuntur, homines sint eo plus terreni, & qui
 magis terrenam Adam naturam imitantur, Mau-
 rus, Arabs, homines sine Deo, & tua bona, qui-
 bus perfectius gaudent animalia; sanctas, vita,
 deliciae. Magna est haec tua, o Domine miseri-
 cordia, quam cunctis exhibes; vera tamen, &
 multiplicata illa est, quam referas filijs tuis per
 gratiam, cui eo quod eius portent imaginem,
 qui dicitur filius hominis, vocatur: *Filij homi-*
 num;

D. Aug.
 T. 8.
 1. Cor.
 13.3.

D. Aug.
 ser. a. de
 diuers.
 10.

D. Aug.

11. *num, & sub regimine alarum tuarum sperabunt.*
 His terrenis multo bona præclariora. O verba
 D. AUG. omni melle dulciora, exclamat D. Augustin. o
 sententiam omni repletam si auitate illam audie-
 12. te, illam pendite, hæc enim pluribus abun-
 13. dat mysterijs, quam litteris: *Ascendat charissimus*
 14. *vespera dulcissimam sententiam.* Præmo, filios
 suos Deus sub umbra protegit alarum suarum;
 de hoc sibi applaudebat sponsa: *Sub umbra illius,*
 15. *quem desideraueram sedi.* Hoc symbolo myste-
 16. rium declarat fidei, quod ut primum omnium
 17. statuendum est fundamentum: fide quippe
 18. Deum eiusque gloriam agnoscentis, non clarè
 19. tamen ac manifestè, ut solis lucem, sed obscu-
 20. rè, & umbratè: *Sed umbra.* Ex illa spes nasci-
 21. tur donorum illorum celestium: ob quam cau-
 22. sam illam dicit Apostolus: *Rerum sperandarum*
 23. *fundamentum.* Fides enim nos inducit ad Dei
 24. cognitionem, eius diuitias, ac gloriam exhibet
 25. ut obtineri possibiles, & nobis ab ipso prepara-
 26. tas, unde desiderium, & spes earum in nobis
 27. exardescit. Si D. Thom. interrogas quid sit
 28. spes? Respondet tibi, quod ala quadam sit,
 29. quæ anima sursum fertur, ad bonum, quod sibi
 30. representatur ut possibile; quas non alas mini-
 31. strat militi, spes victoriæ ac spoliarum, quibus,
 32. si ea potiatu diues ac lætus conuiescat? Quas
 33. alas, quæ animos agricolæ, ne timidus desistat,
 34. bona sua terra commendare, contra eius duri-
 35. tiam decertando, eam, nunc occando, nunc pa-
 36. stinando, nunc expurgando, spe mellis d. etus
 37. fecundioris? quam animo ynceo potionam
 38. arripit infirmus amarissimam, & brachium tibi
 39. præsciendi paret, ut canero v. eratam spe vateru-
 40. nis se i. s. fortior?
 41. Illud quoque Epithetum dedit Apostolus speci,
 42. dicens, eam esse, alam, quæ volamus: *Habemus*
 43. *spem incedentem usque ad interiora v. luminis.*
 44. Spes quæ incedit, quid inquis? *Incedentem, id*
 45. *est incedere facientem, in eo & volare facientem.*
 46. Et si igitur, tui, o Domine, sub umbra alarum
 47. tuarum, conuocati & admissi ad supernam si-
 48. dem, quæ illis æter. a bona, celestem gloriam,
 49. & diuitios thesaurus tibi à te preparatos ostendit,
 50. spem concipiunt, id est extensas concipiunt
 51. alas, quibus ascendunt, & proficiunt, desi-
 52. derijs, actibusque feruentioribus, qua spe ani-
 53. mati gradiuntur per lanceas, ignes, labores, per-
 54. secutiones, & afflictiones. Oculos suos in tuam
 55. dirigunt domum celestem, delicias, & diuitias
 56. ineffabiles, & gloriam eternam, quibus
 57. foveantur qui illò peruenierint, ubi gaudijs deli-
 58. ciosi celestibus, tantis replebuntur voluptatibus,

ut merito pleni esse videantur: *Trebrabantur ab*
uberitate domus tuæ, & torrens voluente tuæ
potabis eos: quia apud te est fons vite. Hoc il-
 59. lis vires addit, hoc alas tam extensas ministrat
 60. quibus impetenti suscipiunt ieiunia, displic-
 61. nas, patienter persecutiones, tribulationes, se-
 62. se exercent operibus pietatis, ut veracius dixe-
 63. rit eos talis instructos volare, quam pedibus
 64. progredi.

Hoc significatur, inquit D. Gregor. illa my-
 65. steriosa animalia plena oculis, plena alis quibus
 66. volabant: *In similitudinem fulguris coruscantis.*
 67. Ad mensuram quæ crescebant & multiplicaban-
 68. tur oculi, crescebant & extendebantur alas: quia
 69. pro mensura, quæ tuæ mentis oculos sustuleris in
 70. altum, fide illuminates, ad superna illa bona,
 71. spes quoque extendetur, & eorum accendetur
 72. desiderium, quod proficias, & ascendas, ut li-
 73. grauis sis, velut bos, alas tibi tam largas mini-
 74. strabit, ut volare præsumas ut in huius discen-
 75. sus exercitio notauimus. Hoc ad oculum patet
 76. in sanctis pro ut diximus. Hinc quoque potes
 77. rationem elicere, cur tam sis animo delectus in
 78. inuisis, ut nec te altius visò digito de terra sur-
 79. sum engas: studeo non nisi terrenis, curas non
 80. nisi caducas, delicias non sectaris nisi perituras,
 81. ut pecus irrationale, terrenis hisce selummodo à
 82. Deo destinatum. O frater charissime, sub um-
 83. bra alarum Dei confugito, id est æterna confi-
 84. derato bona, quæ tibi reuelat fides, mentis aciem
 85. aperito, contemplare, & videbis, quomodo alis
 86. his protectis alas viue spei concipies, quibus
 87. perolare possis viam virtutis etiam asperri-
 88. mam. Oculos aliquantum attollis fide illumina-
 89. tos, attendito quæ regna, quam gloriam, quas
 90. tibi Deus diuitias preparauit, quam sit illa distin-
 91. cta gloria, quam diuinitas diuitiæ, his quas
 92. mundus largitur miserabilis, caducas, peritu-
 93. ras &c.

§. 4. *Hæc gloriâ nos hortatur David, si-
 gnum est illud, quod Deus eleuauit, ut
 congreget populum, ad inuadendum cæ-
 lum.*

Inter alia mysteriosa Davidis verba, hæc præ-
 94. cipue sionantur à sanctis ex psalmo: *Signa-
 95. tum est super nos lumen vultus tui Domine; &
 96. illa videtur dixisse, quæ præfens adesset huic
 97. spectaculo. Concionem exorditur propheta, &
 98. diuino percitus æstro, hominibus rerum caduca-
 99. rarum & terrenarum persuadet contemptum:
 100. B a cuncta*

cuncta nugae esse & ipsis nucibus manora, que
a puero cum labore diffacta, qui porce sibi den-
tes comminuit, eundem nucleo vacua deludunt.
Ad hoc, verba hanc tanto spiritus profert ardore.
Ps. 47. *Filij hominum usquequo gravi corde? ut quid dis-*
lignis vanitatem & queritis mendaciam. Magni
sunt hanc verba ponderis. Hanc verba: *Filij ho-*
minum; loquitur alij: *Filij viri incliti,* quasi qui
illis reducat ad memoriam magnam suam pa-
rentem Abraham; filij patris tam nobilis, usque
quo degeneres & vix cordes terrae puluerem &
stipulas inquiritis? O prodige, quis non dolor
te videre, patre genitum nobili dimitte, viro incli-
to, porcorum sibiuis inhiantem, tanto cordis af-
fectu, ut ad illas semper tendant oculi, quinimo

Luc. 15. 16

& cas ipsa anima concupiscat: *Capiebat implere*
ventrem suum de siliquis quas porci manducabant.
Dicitur mihi, o propheta, quid vis ut agant, ter-
rena reijcientes? *Sa riscate sacrificium iustitie.*
Vos ipsos in sacrificium iustitie Deo offerite gra-
tissimum, mortificatione, ieiunio, & cruce, peni-
tentia, hoc enim postmodum Apostolus expo-
nit: *Obscuro vos, fratres, ut exhibeatis corpora*

Rom. 12. 1

vestra, hostiam viuam, sanctam. Quinimo &
ipse Christus: *Abnegat semetipsum &c.* Ut vero
eos ad hoc instiget efficacius, addit David: *Spe-*
rate in Domino; q. d. Scitote, quod Deus vos
caelestibus illis bonis remunerabitur abundanter.
Audium loquentem & promittentem, & obji-
cient. Dic nobis o David, quae sunt illa bona,
illa praemia? Quis nobis illa demonstrabit?
Multum enim confertur illa videte. Nec mire-
ris, quod illi hanc a Davide requirant, cum &
ipse David, ad monomachiam cum gigante Go-
liath congressurus prius diligeret si quis ferret de

1. Reg. 17.

praemio victori concedendo: *Quid dabitur viro,*
qui percussit Philistinum hunc?

29.

Addo & D. Petrum, qui Christum audiens
Apostolis praecipientem, ut cuncta terrena dimit-
terent, omnibus valedicerent, & omnibus nudum
nudum sequerentur; sibi, absque sollicitudine in-
terrogat: *Quid ergo erit nobis?* An nobis futu-

Matt. 19.

27. ra o David, spondes praemia? & quae praemia?
Quis hanc bona speculatus est? Num forte no-
bis quae sunt extra tuae spererem potentiae spon-
des (a). Si dixeris, quod in altera vita; & ec-
quis hanc vidit, ut nobis ea confirmet? Quis hanc
nobis demonstrabit? Ait Apostolus: *Ego sic cur-*
ro, non quasi in incertum. Videamus igitur, quis
horum aliquid viderit. Non sapientium discer-
sum, sed stultarum nannas audit effutientes mun-
dae, rex sapientissimus Salomon, qui in vnum
congregati colloquentes, promissa alterius vi-

1. Cor. 9.

26. ta ut futilla reputabant, quibus eos Dei praedica-
tores ad meliorem vitam fugem excitabant; illa
quippe ut spectra, & ludicia aestimabant: *Di. Sap. 2. a.*
xerunt enim cogitantes apud se non velle: Exi-
gum, & cum radio est tempus vitae nostrae, & non
est refrigerium in fine hominis, & non est, qui agni-
tus sit reuersus ab inferis: quia ex nihilo nau su-
mus, & post hoc erimus, tanquam non fuerimus
&c. Venio ergo, & fruamur bonis, quae sunt &c.
Quis nobis persuadeat, ut tres vitae nostrae dies
nobis superfluitas impendamus nos assidendo por-
nitentis, ieiunij macerando, spe allecti eorum,
quae nec ullus vidit, nec quorum nobis vel ima-
ginem aut vestigium quis ostenderit: plurius va-
let passer in manu vel uicinus: stultitiae reprehend-
dimur, si ea quae oculis spectamus, manibus tang-
imus, dimittamus, propter illa, quae nobis nec
in figura quisquam demonstrat: *Vultus o Da-*
uid ut consilia tuis obediamus? ut vitae auster-
ritatem, penitentiam, ieiunia, mortificationes,
iniuriarum remissionem amplectamur? Aliquem
nobis profer, qui nobis haec bona proponat, quae
intueamur: Quis ostendit nobis bona? Quis de
caelo descendit in haec infima, qui nos de his
perfecte instruat? quis nobis horum prototypon
aliquid preposuit? Ve clim Deus filios Israel
ad ingressum terrae promissionis aduentus au-
imaret; circa cuius possessionem multa, & va-
riae occurrebant difficultates: hoc diuino quod-
dam consilio statuit, ut viri duodecim de sing-
ulis singuli tribus electi, ad illam proficis-
cerentur, inspicerent, ac de fructibus eius vbe-
rioribus ac selectis decerent populo, in terrae
fertilitatis argumentum. Reueri autem, vire-
stes oculari, certum de terrae pinguedine &
abundantia dedere testimonium, ac populo con-
gregato: Ostenderunt fructus terrae, & narra-
unt: dicentes, Venimus in terram, ad quam mi-
sisti nos, quae uenera fuit, lacte & melle, ut ex
his fructibus cognosci potest. Hoc idem a Davide
postulauit: Quis ostendit nobis bona? Cui fugit
ad Deum David, et gratias agit, quod huic oc-
currerit prouidus difficultati: Signatum est super
nos lumen vultus tuae Domine. Benedictus Do-
minus Deus meus, benedicant te caeli & terra,
qui tanto nos munere praerensisti, qui nobis exem-
plar ostendisti bonorum illorum, nimirum vul-
tus tui lumen, id est vultum tuum splendidum,
in quo, & per quem horum aliquid liceret in-
terui.

1. Cor. 9.

26.

1. Cor. 9.

26.

Inter alia nomina quibus Spiritus S. Christum 11
Dominum nostrum honorat, id praecellit quod
eum appellet: *Vultus Dei, facies Dei,* pro ut Christus
prose-

Num. 13.

18.

I.

profecitur Fr. Lidou. singulari eruditione cele-
 bris. Et rationem possemus allegare, quam addu-
 cit Aristoteles, quoddam explicans problema.
 Cir enim pictores dum virtum aliquem intendant
 effingere, nihil ita perpedit ac ipsam vultu, imo
 & ipsam faciem ita tenent efformare? Ratio est
 (inquit) quia acies fac est hominis principalis, &
 quasi totus homo, in qua vigent omnes potentiae
 sensitiuae & intellectiuae, venustas, color, &
 agnitionis signa, quibus alter ab altero dignosci-
 tur, prout principalis alicuius imago, est ipsa
 vultus imago. Hanc est proprium nome filij Dei,
 vt vocetur: *Imago Dei manifestabilis*. Quia in illo, &
 per illum cognoscitur, & videtur Deus, ita quocq;
 est, vt vocetur: *Facies Dei, vultus Dei*: Quia ille
 ipse est, per quem, & in quo Deum nedum nos,
 sed & Angeli cognoscunt, conformiter illi quod
 ipse Ph-lippo dixit: *Philippe qui vidit me, videt
 & Patrem meum*. Hanc diuinam eius faciem si-
 gnauit Pater in carne nostra, eo quod sigillum
 carae imprimitur, & in ea impressa mansit ngura,
 quando: *Vultus caro factum est*.
 Horum aliquid insinuauit, dum de ipso locutus
 ait: *Quem pater signauit Deus*. Eum Pater sigilla-
 uit, & carni humanae velut cerae impressit, osten-
 dens eum verum esse Deum. Vultus ille carni
 nostrae insignatus cum sit vultus Dei, & Deus
 sit ipsa lux purissima, fulgens est, resplendens, ac
 gloriosus, omnem in se continet gloriam, opes,
 maiestatem, eminentiam celestem, illa omnia,
 secum trahit, vt hominibus illa demonstret. En
 talis nobis hodie proponitur: *Resplendit facies
 eius sicut sol, vestimenta autem eius sicuta sunt
 alba sicut nix*. q. d. Attollite lumen, terrigena,
 bona illa considerate, quae vobis promittuntur,
 non sunt enim phantastica, non imaginaria, non
 consicta, non peritura, non temporalia. Intuomini,
 o mortales illam lucem, illam gloriam, illam
 maiestatem, en viuum exemplar eorum quae tibi
 spondentur tribuenda. Cernite prima lineamenta
 bonorum, quae vobis offeruntur obtinenda.
 Illa meditemini. Singulari autem phrasi hoc in
 textu hebraico exprimitur: qui legit: *Eleva super
 nos vexillum lucis tuae*. Metaphoram, sunt amili-
 tum duce, qui cogitat magui momenti bellicum
 stratagemam ad quod prospere peragendum mili-
 tem conscendit fontem & numerosum. Hoc au-
 tem primum agit, in signum eleuat vexillum, vt
 quondam Romani, vide dictum profuxit Cice-
 ronius: *Eleva vexillum & consolabantur*. Id est Chri-
 stus militiae vestrae dux strenuus, ad regni cele-
 stis obtinendam possessionem, eamque in mundo
 promulgandam, primum autem quod praecipit

per publicos praecones discipulos suos proclama-
 ti, hoc fuit: *Dicite: quia appropinquauit in vobis
 regnum caelorum*. Nemoquam audiri fuerat illud
 nomen a vulgari plebe, cui tantummodo propo-
 sita erant bona terrena, vt pote terrenis, pueris, &
 imperfectis: *Si audieritis me, bona terra comedetis*.
 Populi sui ducem Moysen creat, & Iosue, viros
 tertigenas: nec mitum: quia possessio quam obtine-
 re intendebant, regni erat terreni, possessio Cha-
 naeorum, Amorrhaeorum, Phetaeorum & c.
 Porro recorda eorum altius intendit attollere, & vt
 aditatur caelum occupare, regnum illud stellis
 ipsis, sole, & luna superius: ad hoc decernit in du-
 cem & caput, caelorum principem Christum, iam
 enim olim eum pronunciat mittendum, quando
 ex ore vatis Michaeae congratulatus Bethleem,
 ait: *Et tu Bethleem terra iuda, nequaquam mi-
 nima es & c.* Ex te enim exiet Dux, qui regat popu-
 lum meum Israel. Ad hanc conuersionem cu-
 curat, vt milites conscendantur, fortes, animosi, in-
 uicti, quales deceat tale stratagma: *Regnum caelo-
 rum vum patitur, & violenti rapiunt illud*. Ne tibi
 persuaseris complacaris manibus regnum occupa-
 ti: quale quippe illud est, talis necesse est, sit e-
 rum fortitudo, qui ad illud inuadendum adscen-
 duntur. Quale vero illud est regnum caelorum?
 Immensum, opulentum, forte, aeternum, incorru-
 ptibile, & quod virtum robore sit obtinendum.
 Domine, vt conuolent populus, vt milites con-
 scribantur, vexillum oportet eleuari, cunctorum
 ad aspectum proponere contuendum. Illud igitur hic
 Dux excoquetur. Sic spondet Elias: *Et leuabis si-
 gnum in nationes, & congregabis & c.* Quod est
 hoc vexillum? Diuinae faciei lux: *Eleva super
 nos signum lucis vultus tui Domine*. Ecce quid
 praetendat, in montem altum ascendens; videlicet
 hoc lucis suae diuinae vexillum erigere, gloriosam
 claritatem, regni illius celestis prototypum, ste-
 rarum diuinarum deliciarumque exemplar, vt au-
 ditis conuolent milites, illud contemplantur. En
 qualiter hoc corporis huius explicet vexillum, vestes
 eius intueri: *Resplendit facies eius sicut sol, ve-
 stimenta & c.* O Lucem! o splendentem! o ma-
 iestatem! o diuinitatem! o gloriam! o clarita-
 tem!
 Haec vidit in spiritu propheta regius, vnde tam
 incredibili voluptate perfundebatur, vt in eius
 confirmationem, quasi suspensus, statim addat,
 & exclamet: *Dixisti laetum in corde meo, O
 Domine Deus meus: quanto cor meum, pauca
 recessisti, quae laetitia delinisti, quae illud rotasti,
 excitasti, dilatasti, vt conuisionem tati regni
 intrepidum aggredere. Si David a tam leno
 inter-*

intervallo visò illò signò, tantà conuolat diligentiã, tanto illi animo gestis subsidete; quid miramur D. Petrum, qui illud è vicino contemplabatur, adeo mente suspensum, tanto gaudio delibitum, vt ih̄l vtra sibi creãt desiderandum, nec aliud gaudium expetendum, nec a'ias diuitias conquirendas, nec aliam gloriam expectandam: *Domine, bonum est nos hic esse.* Oculos atolle, Christiane, vexillum attende, miles es qui talem te gloriaris vt diximus dominica precedenti: considera possessionem, quam intendis caput Ecclesia.

*Quicumque Christum queritis
Oculos in alium tollite,
Ilic habebit visere
Signum perennis gloriæ.*

Hac fuit Christi mens: Milites aduocare: Si quis vult venire post me: Domine, eleua vexillum. Eleua super nos signum lucis vultus tui. Placeat ad eum finem decreuit hanc visionem: *Ps. 118. dies s. x. &c.*

§. 5. Excitat valde pusillanimes, etiam contra fortissimos hostes, praestensurum premium.

Huius premij præntensione ac diligenti consideratione excitabat sitentis ille dux militiæ Christiane D. Antonius milites suos de quo refert D. Athanasius, quod congruè hie proposito exponeret verba illa D. Pauli: *Non est nobis colluctatio aduersus carnem & sanguinem, sed aduersus Principes & Potestates, aduersus mundi rectores tenebrarum harum, contra spiritualia nequitia in caelestibus.* Sanctissime Apostolè, meo iudicio non procedis more ducis animosi: Pro more enim habent refulgentia gloria Principes illustres, vt militibus animos suggerant, hostium vires enervare, deprimere, villipendere et vt imbelles, ignaues, foecordes describere, qui ad primum impetum cessant arena, & terga vertant leporini: si enim eos inuictos, impavidos, vt cinescios extollerent, quanto magis eorum vires animosque magnificarent, tanto militibus suis animos magis adimerent, redderentque timidiores: vt exemplo patuit in terræ promissionis exploratoribus. Explicabant populo terræ illius fecunditatem, vt patebat ex allatis secum frugibus, terram esse deliciarum, paradysum voluptatis, at huc terræ encomio, & frugum ostensionem, hoc attexerunt: *Populus quem aspeximus, proce a statura est &c. de genere giganteo, quibus comparati quasi locustæ videmur.* Quod si terram hanc

Numer. 13. 33.

adipsi optarent, hoc non nisi crudelissimo bello, & contra hostes adeo robustes dimicando, crederent consequendum. Hæc hostium fortitudinis asserio sufficiebat, vt eis & animum & conceptum præficienti desiderium adimeret, imotalem illis incussit metum, vt cordis alas deciderent, & ante congressum quasi victi desperarent, dicentes: *Nequaquam ad hunc populum valimus ascendere: quia fortior nobis est.* Tum in medium profuerunt Iosue & Caleb duces animosi, qui & ipsi terram lustrauerant, animos populi excitatum, dum asserunt, terræ huius obtentionem nullius esse negotij: nec esse tales ipsos inimicos, quales alij desiderant: quoniam ignaues, elumbos, imminutos, nullò præfidiò nullis viribus, quibus se nobis opponant, obarmatos: *Ne timetis populum terræ huius, quia sicut panem, ita possimus eos deuorare, rec. si que ab eis omne præsidium: Dominus nobiscum est, nolite timere.*

Numer. 14. 9.

Hanc regulam non videt. r. D. Paulus imitari: primò enim nobis offert prælij difficultatem, laboremque certaminis, hostium nostrorum esset fortitudinem, copias enumerat, potentiam extollit, & quod ex natura sua nobis sint adeo superiores, vt eis comparati ipsis locustis terram salientibus suis inferiores: *Non est nobis colluctatio aduersus carnem & sanguinem.* Non nobis contereunda manus cum inimicis ex carne & sanguine, vt aliquid contra eos valeat ensis, sagitta, arcus, qui dermant, qui ore grauentur, qui quantu s animosi, laboribus fatigentur: *Sed aduersus Principes, & Potestates, aduersus mundi rectores tenebrarum harum, contra spiritualia nequitia.* Formidabiles sunt hostes: ius oportet expugnes, Diaboli, Principes potentissimi rectores & nebrosi, spirituales, qui nec moriantur, nec possunt inermi, nec fatigentur, nec corporis grauitate deprimantur. An igitur non advertis, o Dei Apostolè, quod quanto nobis disantius exprimis nostrorum vires hostium, tanto magis nostras reddas segniores: Quis non timeat, ne te nobis hæc referente, terga vertamus, at a proiciamus, victi fugiamus? Optimò procellit in hoc modo, respondet D. Antonius. Timone te ipsum oscitabundus negligens, aut de facili obtinendam, quam præsumimus, credideris victoriam, scias autem animo scio tibi hanc conquisitionem arripendam, & vt de talibus gloriosorum hostibus referas triumphum, arma requiri fortiora, ie unia, mortificationes, vigilas, nec adeo potentes delictis hostes enervari, molli lectulo, mensa opipare instructa, tuis voluptatibus indulgendo, proinde statim adiungit: *Propterea ne ipse*

Ephes. 6. 12.

Ephes. 6. arma. 13.

armatam Dei, ut possit resistere in die malo & in omnibus perfecti stare. State ergo succurati lumbos vestros in veritate, & mandati loricam iusticie & c. Summes fidei sententiam & c. Per eam orationem, & obsecrationem orantes omni tempore. Ad hoc progredere sedetis armis Dei te primum. Accipite armaturam Dei, id est eius favorem, subsidium & gratiam, ex parte vero tua coniungens, carnis tue striclas mortificationes. Succurati lumbos vestros. Unde, sciam orationem. Indicat Apostolus arma necessaria huic praxi, quodam esse ex parte Dei, quadam ex tua, de quibus Dominica precedenti.

Secundo: (respondet D. Antonius) nota ab Apostolo apponi primum eminentissimum: hoc enim indicat, dum addit: In caelestibus; q. d. propter caelestia. Phrasi valde familiari S. pagane, sic enim dixit Deus Adam: *Maledicta terra in opere tuo, q. d. propter opus tuum: propter peccatum tuum.* Fateor, arduum est, ac cum primis operosum, hoc stratagemata, congressus ille, multi laboris conquisitio, verum tamen mentem reflecte certamen inire, hostes prostrare, congressibus defatigari, cuncta hæc fieri: *In caelestibus* propter regnum caelorum.

Nihil tibi minus proponitur, quam esse eorum dominum: omne rarum, carum, sed nemo tam metis inops, qui credat nullo fudore, nullis impensis immensas divitias acquirendas: *In caelestibus.* Hoc est ò Christiane, de quo agimus, non est enim illud quod speras ac tibi proponitur, primum terrenum, vile, periturum, caducum, sed ipsius caeli, calcare sidera, lunam pedibus subternere, solem supercandere, regem esse regnorum ætemorum, omnium que Deus possidet, Deum esse omnium Dei divitarum, thesaurorum, ornamentorum, illa cuncta possidere, quasi ornum Dominus simul cum ipso Deo. Perpende igitur signum illud hodie à Christo in monte elevatum.

S. 6: Assumpsit Iesus &c. Tale bonum est caelestis gloria, ut nec desiderari possit, nisi Deus animam virtutibus roborat supernaturalibus.

¶ 17. Nondum Evangelista nobis huius gloriæ exponere celsitudinem, unde sic oritur: *Assumpsit Iesus Petrum & Iacobum & Joannem, & duxit illos in montem excelsum, sorsum.* Simplex videtur narratio, sed altioribus Theologiæ mysteriis est granda. Primò his verbis videtur: *Assumpsit & duxit, Petrum, & Iacobum, & Joannem.* Assumpsit

sibi? ipse eos duxit? Num forte in humeros sustulit? An illi non pedibus inceserunt? Assumpsit illos, ut Angelus prophetam Habacuc, vel ut Gabrielus Christum duxit in templum? *Assumpsit eum Math. 4. in sanctam civitatem & c.* Notat D. Theoz. verbum hoc: *Assumere* significare, quasi ad se sumere. Et D. Theoz. proprie dicitur quando quidpiam tollis & eò ducis, quò ex seipso non potest pervenire. Proinde 2. 8. & 9. illo verbo frequentius videtur. Theologia ad ex. 2. q. 3. a. primendum incarnationis filij Dei mysterium, dicitur enim, quod: *Assumpsit humanam naturam.* Sibi naturam assumpsit humanam, eam ad esse divinum extollens, quod ipsa nullis poterit viribus humanis ad pisci. Ita in S. Scriptura dicitur illi: *Assumptus*, qui manu fortiori ad illud assumptus est, ad quod nullo modo ex se poterat pertingere. Ita fatetur Ezechiel, de spiritu Angelico: *Assumpsit me & elevavit.* Deus quoque per prophetam Aggeum: *In illa die dicit Dominus, assumam te Zorobabel & c.* Et ponam te quasi signaculum: quia te elegi. Idem dicit David: *Beatus quem elegisti & assumpsisti.* Hoc significat hic verus Dominus est assumptionis vestra.

Hinc intelligo quid dixerit Hieremias verbis Hierosalem plangens excidium: *Propheta videtur tibi assumptiones falsas & eversiones, q. d. Propheta mendaces per uacabant populo, quod Deus illos in brachio potenti sibi assumeret, ad res usque ad caelum altissimas, inimicos vero eorum Babylonios ad inferni profunda demergeret humiliter.* Hoc verbo videtur Evangelista: *Assumpsit eum,* sibi potenti sua manu assumpsit, & divinis suis viribus duxit illos, ad locum illum, ubi gloriam suam volebat explicare, quò significet caelestem gloriam quoddam esse bonum tam excellens, ut nedum illud proprijs viribus conloqui, nec quidem eò tendere valeamus, nisi tantas nobis Deus tribuat vires, ut omnem excedant naturæ creatæ fortitudinem. Qui verò sunt illi pedes, quibus anima tendit ad gloriam? Intellectus & voluntas: *Non pedibus carnis tendimus* (inquit D. D. August.) *sed potentijs spiritualibus anime.* En quam excellens bonum, caelestis gloria, ut nec intellectus se possit elevari, nec movere ad illam cognoscendam, nec voluntas, ut illam speret, & amet efficaciter, si vires ad hoc, Deus non tribuat supernaturales, & eas quidem efficaciores, quam eas quas habet natura creata intellectum habitu supernaturali fidei confortans, & habitum spei ac charitatis corroborans voluntatem.

Hinc intelliges, quò te scire expedit, qui sint virtutes, & ad quid infundantur. Neque

inteli

intellectus nedom hominis acutissimi, sed nec
 supremæ hierarchiæ Angelorum, hanc suis viri-
 bus comprehendere gloriam: *Oculus non vidit*
Deus absque te, que preparasti; existantibus re-
 Certo cognosci non potest, possibile esse bonum
 tale creaturæ, tam immensum, insubitum. Quis
 nobis hoc ostendit? quis intellectum illuminat?
 Lux fidei quo circa fidem vocatâ postolus *Sperâ-*
darum substantia verum. Eo quod intellectus cla-
 rissimè illuminatus etiam Angeli omnium no-
 bilissimi, nec discursum, nec certam habeat co-
 gnitionem, quâ noverit talia nobis bona prepara-
 tari, nisi gratiæ luce adiuvetur. Et de hoc David
 Deo gratias referebat: *Tu es, qui illuminas lucer-*
nam meam Domine. Tu quoque Deo gratias agi-
 to, qui suâ misericordiâ hanc tibi lucem infudit.
Agentes gratias Deo Patri, qui dignos nos feci in
partem sortis Sanctorum in lumine. Luce suas nos
 illuminavit, quâ tale beneficium & videremus &
 agnosceremus, quod nobis preparavit. Adeo ut
 sicut sol sidus est adeo præcellum ut illud mini-
 mè valeas intueri, licet mille faces accenderis &
 quotquot mundus habet candelas, nisi per pro-
 priam eius lucem, quâ tibi cælitus demittit,
 quâ tuos illuminat oculos, ita quoque beata hæc
 gloria tam sublimi culmine sita est, ut si non inde
 Patet luminum lucem suam dimittere, illam hæd-
 quaquam sis agiturus: Hoc enim sufficit? Non
 sufficit, tantum enim est hoc bonum, ut licet
 illud ex fide noveris supernaturali, desiderare ta-
 men, amare, & sperare, pro ut decet, non pos-
 sis nisi Deus virtute spei tuam confirmet volun-
 tatem.

Hoc intendit vates Evangelicus Isaias, citatus
 ab Apostolo qui, postquam asseruit: *Nec oculus*
vidit, nec auris audiuit: hoc addit: *Nec in cor*
hominis ascendit, quod secundum D. Augustinum
 significat: Eo non potest cor tuum ascendere ut
 bonum hoc desideret. Propitius sit mihi Deus,
 quod tale potest esse bonum, quod postquam
 mihi declaratum est, mihi esse impossibile illud
 consequi, illud tamen nequeam desiderare? Quis
 ille bolus, qui ore cordis humani tam extensi
 non potest comprehendere? Disputant philosophi
 quid sit omnium amplissimum inter creaturas?
 Quid cogitas hoc esse? Credis esse terram spa-
 tiosam, vel extensa profundaque maria, vel
 cælos tam longè lateque diffusos, ut omnem
 concludant creaturam? Non est hoc, sed cor
 humanum, tam extensum, tam amplum, ut
 illi omnia creata minus sint, quàm milium in
 ore elephantis. Cum autem sit tale, hunc tamen
 bolum non capit, intellige, secundum suam na-

turam, sed nec illum potest desiderare efficaciter,
 seu ut decet, si Deus diuine suæ potentie viri-
 bus vires non tribuat, & gratiæ suæ virtute, ac
 fortitudine illud non dilater. Bonum tam excel-
 lens; & omnie creatum excedens, ut quò possis
 illud sperare, & desiderare, ut conuenit, necessa-
 rium sit, ut Deus tibi grandem partem concedat
 suæ diuinæ nature, & te Deum faciat pe-
 gratiam, tibi tribuat donum illud pretiosum suæ
 gratiæ, de quo D. Petrus: *Per quem maxima &*
pretiosa promissa nobis donauit, ut per hæc effici-
mini diuina consortes natura. Mirare, que dona
 in superlatiuo maxima: cum enim illud bonum
 gloriæ Deum ipsum comprehendat, secundum
 suum esse supernaturali, & quæcumque ipse
 possidet, etiam ut illud tantum efficaciter desi-
 deremus, ut decet, tale nobis est necessarium
 auxilium, tanta fortitudo. Hoc indicauit Aposto-
 lus, dum virtutem & necessitatem spei declarat,
 sic ait: *habemus spem incedentem usque ad interiora*
velaminis, Proponebat, rocebat que Apostolus
 necessariò laborandum in Dei obsequio: quia
 nobis preparatum seruat præmium immensum
 gloriæ, regni æterni, suarumque omnium diuul-
 tiatum.

Cum verò ei possis obijcere. Quæ ratione talia
 ego sperare possum præmia, si terrens sum;
 mortalis, caducus, vilissimus vermiculus? Respon-
 det. Sit benedictus Deus, qui nobis largitus est
 spei virtutem, quâ confortata mens nostra in-
 cedit sperans & inquirens quidquid Deus in in-
 terioribus recessibus possidet diuinitatis. Hoc si-
 gnificatur his verbis: *Spem incedentem usque ad*
interiora velaminis. Spes, quæ vires ac robur
 præstat animæ, quibus progreditur, sicut auis
 alis seu plumis. Notare videtur historiam illam
 Iosephi, creatus est à Pharaone Prorex Ægypti,
 & pompâ ac maiestate dignitati suæ congruâ
 colebatur, omnes illum ut legitimum suum, ve-
 nerabantur, & ut tali obediebant, Dominum. His
 illi cunctis prospere succedentibus, fratres eius
 in Ægyptum proficiscuntur, & multi inter eum
 fratresque suos mediantibus, nec tamen ab illis
 ut frater, cognitus, tandem se ilis aperuit, ait-
 que. Renuntiate patri meo, ut huc veniat, misit-
 que illi plaustra. Mandat Pharaon Iosephi: *Præcipe*
etiam ut tollant plaustra de terra Ægypti, ad sub-
uentionem parvulorum suorum, ac coniugum. Sta-
 tim autem ait facer textus: *Tuleruntque eum filij*
eum parvulis & vxoribus suis in plaustra, que
miserat Pharaon ad portandum ferum. Non enim
 possunt descendere in Ægyptum sine plaustris
 nullis inde à Pharaone propria auctoritate. Ean-
 dem

14
 1. Cor. 2.
 Psal.
 119.

2. Petr. 1.
 Hebr. 6.
 19.

Gen.
 45. 19.
 Cap. 46.

dem videtur facere quoque allusionem ad histo-
riam, quam sacra littera nobis enarrant de San-
cta Regina Esther, pulcherrima, sed debili, vi-
ribusque infirma, vt Regis Assueti adeat presen-
tiam, tahque se sicut maiestati, proinde pe-
disse sibi a Rege concessa languida inuicaba-
tur, quz corpus vt effraictum iustinebat, sic-
que ad Regis intimum cubile pro populo rogau-
ta processit.

Talis est nostra voluntas: seipsam nequit erige-
re, vt suprema illa bona desideret, speret, diligit,
quæ Deus intimis gloriæ suæ ecclæ recessibus,
indiget aula illius pedesque, cui innitatur, spei
nimirum virtute, sed sibi a Deo concessa. *In*
quo tibi spes de disti, canit David. Hæc via con-
sideratio tibi celestis gloriæ patefaciet celsitudi-
nem: cum sit voluntas nostra adeo cupida rerum,
vt quò sunt maiora illa bona, quæ sibi offeruntur,
eo avidius illa desideret, ac potius illis studeat;
hoc tamen bonum iam bonum est immensum, vt
etiam inna per fidem representatum, efficaciter
non possit appetere, nec sperare, nisi sua su-
pernaturali fortitudine virtutis spei hanc Deus
roboret voluntatem, nec illud serio vales studio
pretendere, sine doni Divini gratia particulari.
Vnde sacra docet Theologia, non esse efficax
gloriæ desiderium, quò damnati, ac demones
mouentur, quia illis deest Diuinum subsidium;
bonum tam excellens, vt ad eius possessionem,
necesse sit, Deum tibi totam suam essentiam
communicare, vt dicemus, & illud spes, ac
serio cupias, tibi mitat oportet subsidium cele-
stis, efficax, quod omnem naturæ superet or-
dinem.

**§. 7. In montem excelsum; Mundo Chri-
stus suos educit discipulos, vt illis ostendat
gloriam suam, nihil enim in eo est in quo
videatur.**

¶ 15 Singulari mysterio notat Euangelista locum,
vbi Christus gloriæ suæ splendorem explica-
uit, nimirum *Montem excelsum*. Nec dicit no-
bis, quis fuerit iste mons, sed hoc solum, *In mon-
tem excelsum scorsim*. Nec ipse D. Petrus, qui
visioni huic interfuit, locum designat, hoc tantum
dicit: *Cum esset cum ipso in monte sancto*: Et
iuste quidem, si enim sanctus fuit mos ille Horeb,
vbi Moyfi Deus apparuit in flamma tibi ardentis
eumque tam sanctum voluit, vt Moyfi præcipe-
ret, illum nisi discalceatus accederet: *Locus
enim in quo stas, terra sancta est*. Aequiori iure po-
tueron. *Bapt. de Lanuza Tom. II.*

terat mons hic sanctus appellari, vbi Patet in vo-
ce apparuit, filius in corpore glorioso, Spiri-
tus S. in nube, vbi conueniunt meritis infi-
gnes Sancti Moyfes & Elias. At sensus commu-
nis sanctorum credit, montem fuisse Thabor, imo
censet D. Damascenus quod Dani-^l huius myste-
rij reuelatione eruditus Deo de hoc laudes eeci-
nerit: *Thabor & Hermon in nomine tuo exultabunt*, *Pf. 88. 13.*
Situs est hic mons in Galilea, amplus, & excelsum
valde. Iosephus docet, esse altitudine triginta sta-
diarum, tam excelsum, vt eum mare nauigantes
de longe conspiciant cæteris eminentem. Anti-
quis temporibus celeberrimus habebatur, reliquis
montibus longè eminentior, vnde natum proce-
bium: *Sicut Thabor in montibus*. Inde descendit ex-
ercitus Barac vt manus contereret cum Sisara &
de eo sacra littera, vt de loco sacro, faciunt
mentionem. Modo igitur videamus, cur Deus
montem hunc cæteris ostendenda gloriæ suæ
prælegerit, nedum altum, sed separatim: An hoc
mysterium fieri non decuisset in ciuitate populo-
sa, vel serena plantie?

Multas adferunt Sancti rationes, sed ea nobis
placet, quæ est Sancti. Victoris Antiocheni, vt
que proposito nostro conueniens. Vt celestis
gloriæ quædam ostendit lineamenta discipu-
lis, videtur ees supra omnem terram eleuasse, &
de illa eduxisse: quia in terra nihil est, quod no-
bis possit exprimere huius gloriæ dignitatem:
*Montis celsitudo, quandam cum celsitudine illius ma-
iestatis cognitionem habebat*. D. Victor Antiocheni
in hunc locum. Vt intelligat ex loci celsitudine,
quò illos assumpsit, se pariet altitudine spiritus
excelsi renouandos. In hunc finem, semper voluit
Deus, electos suos ad altiora assumere præcipue
verò, quando cum hominibus acturus erat non de
legis antiquæ rigoribus, sed de legis gratia ac
dilectionis beneficijs. Educto iam populo de ser-
uitute Aegyptiaca, cum iam temporis ratio suade-
ret illi leges præscribere, ad montem Sinai acce-
dentes figunt tabernacula, *E regione montis, dixit-
que Deus Moyfi*. Dic populo, vt præparent se, des-
censurus enim sum, ac eos volo mundos & san-
ctificatos: *Dic enim tertio à scendet Dominus coram
omni plebe, super montem Sinai*. Chaldaus habet:
*Quoniam die tertio reuelabitur Dominus super
montem Sinai est, Manifestabitur gloria eius*. Ita
hoc interp. etati i Lipoman. (b hoc igatu, circis,
præcipi Dominus Moyfi, vt sanctificentur, &
tern in is figes, quò non accedant, nec homines,
nec uenta; quicumque accesserit, lapidibus
obruetur. *Tamque aduenerit dies tertius, & mane
& ecce ceperunt audiri sonitua, ac micare fulgu-*

D. VICT.
ANTIO-
CHIN.
In hunc
loc.

Exo. 19.
11.
LIPOM.

ra, & nubes densissima aperire montem, clangorque
 bucina vehemens percipiebatur, & timuit popu-
 lus, qui erat in castris: Cumq; eduxisset eos Moyses
 in occursum Dei de loco castrorum, steterunt ad ra-
 dices montis. Ipse vero montem ascendit, dixitq; ue-
 rens Moysi: D. scende, & conestare populum, ne
 foris velit transcendere terminos ad videndum Do-
 minum. Domine, non transcendit terminos: Va-
 de, curre velociter, conestare sacerdotas, ne for-
 te interficiantur. Ascendensq; tu & Aaron tecum.
 Obediunt cuncti praecepto: illis congregatis, voce
 sonora cunctis Deus promulgat decalogum: Po-
 pulus hac Dei voce perterritus, ad Moysen con-
 fugit: Loquere tu nobis, & audiemus, non loqua-
 tur nobis Dominus ne forte moriamur. Anima quio-
 res eos esse iubet Moyses, Nolite timere, ut enim
 probaret vos, venit Deus, & ut terror illius esset in
 vobis, & non peccaretis. Dedit vobis spiritum tim-
 oris, ut circumspicere attendatis cuius praecepta
 negligatis: ille enim est, qui vobis apparet tam
 terribilis, ut clarus indicant tot fulgura, tonitrua,
 nubes densissima, & ut timor illius vos à præ-
 ceptorum eius coerceret transgressione, ob hoc
 vobis apparet adeo formidandus. Erat autem lex
 illa timoris, quocirca eos timore, eius obseruan-
 tiam constringebat. Nobis autem lex seruanda
 proponitur amoris, lex gratiae, montem igitur
 ascendit. Et quae signa? quae prodigia? Amoris:
 Bonum est nos hic esse. Ascendite, & illum in mou-
 te propriis contemplamini transfiguratum, qui
 bona offerat gloriae, quae ibi ostendit, ut atten-
 dens in quem pecces, quando legem hanc inobe-
 diens transgredieris. Illum Dominum qui tantis
 te beneficijs afficit, tot cumulat bonis, tantam
 promittit benignitatem, illum offendis: & confi-
 derans, quod tantus sit benefactor, frenum tuis
 iniquis cupiditatibus, à peccatis te continens non
 timore poenae, quae te valet castigare, sed propter
 summum illud bonum quod tibi te daturum pol-
 licetur, ad hoc subit in montem Thabor, cum
 discipulis.

Lib. 7. de
 adorat.
 in spiritu.

Ex more suo hoc facit (inquit D. Cyrill. A-
 lexand.) Deus mysteria sua revelet, ad altissimos
 montes suos assumit, ut Abraham ad sacrificium,
 Moysen ad legem, Eliam ad consolationem, &c.
 In hoc significans, negotia eius terra esse multo
 altiora. Magis adhuc congruit illa ratio, ut de re-
 bus traclat caelestibus, & splendorem ostendat
 suae gloriae, cum tota terra nihil sit, quò possit illa
 distinctè declarari. Nolle desideras quid sit glo-
 ria? attolle oculos, de terra egredere, terrena om-
 nia supera. Eò planè modò agit hic Christus cum
 discipulis, quò antiquitus cum Abraham, ut in ge-

niosè perpendit D. Chrysostomus. Certamen iussit
 Abraham languinolentù cum quatuor Regibus in
 Dei gloriam ac honorem, de illis agit triumphus:
 è praelio, victor regressus, obviam illi occurrit
 Rex Salem Melchisedech, & ut sacerdos Dei,
 panem & vinum obtulit triumphanti, mille eum
 complens benedictionibus: Melchisedech Rex Sa-
 lem, profers panem & vinum, erat enim sacerdos
 Dei altissimi, benedixit ei. Tanto accepto benefi-
 cio gratus ac humanus Rex Sodomae, quaedam
 obtulit Abraham dona non minima. Cui ille, nequa-
 quam, hæc recipiam: mercedem à te non requiro
 laboris, utpote imparem, sed à Deo, in cuius obse-
 quitium id quod ego sum aggressus. Pedem refect
 Abraham, domum revertitur, nocte Dominus illi
 apparet, Nolite timere Abraham. Ego protector tuus sum,
 & merces tua magna nimis. Eia age amicorum
 charissime cum mihi serueris, ego sum qui tibi
 pro labore mercedem & quidem magnam nimis
 impertiar. Quærit Abraham: Domine, quæ merces
 erit illa: Indubiè magna erit, cù de manu tua pro-
 feratur, & ipse dixeris: Merces magna nimis. Manu
 apprehensum, & è lecto surgentem: Eduxit eum
 foras, ad medium campi statuit, aitq;: Suscipe cœ-
 lum & numera stellas eius. Quid hoc Dñe, nihil est
 in domo Abraham pretiosum, quod ei demonstret?
 Auro abundat, argento & gemmis dives est: Erat
 Abram dives in possessione auri & argenti. An tibi
 difficile erat dicere, ex auro illo dabo tibi thesau-
 ros immensos, ex argento illo gazas infinitas, ex
 gemmis, triuco, vino &c. copias inexhaustas? Ni-
 hil erat in domo Abraham, cui poterat præmium
 cõparari, quod illi Deus præparabat in filijs nobi-
 lissimis, ac familia inelyta nimis. Domo egredia-
 tur, loco limitato, & parietibus concluso, ad alium
 qui nec parietibus, nec portis cõcluditur, ad cam-
 pum liberum illic autem oculos quantum potest
 in altum erigat ad cœlos, ad sidera q. d. Nihil est
 in terra, vbi, & in quo tibi possim eius ostendere
 simulachrum, quod tibi dandum præparavi: Ocu-
 lis tuis egredere de mundo, & cœlum conspice.
 Ita agit cum Apostolis: Magna illis addidit præ-
 mia Domine, quæ hæc quæso, præmia: quæ mer-
 ces? Num spes Hierusalem? nimis magnitudo Ca-
 pharnai, Principum in suis palatijs maestas, di-
 vitum gazæ suis arcibus reclusa: Apage hæc omnia
 parum quid sit gloria nostri, nihil est in mundo,
 condignum tanto præmio simulachrum. Egredere
 de terra, leande toto orbe superiorea.

Hinc lucem accipit quod ait D. Paul. Hanc
 illi Deus singularem præstitit gratiam, ut extra
 se ita raperetur, ut nesciret num in corpore, num
 extra corpus hæc fierent; Assumpsit illum ad
 terram.

tertium cœlum, beatificam illi videndam obtulit gloriam. O quantum beneficium! Modo bene, Apostole sancte, eum talem tibi Deus concesserit lucem, eius nobis vel modicum communica, dic amabo, quæ sunt ista bona? Scio hominem in Christo ante annos quatuordecim (sive in corpore nescio, sive extra corpus nescio) raptum huiusmodi usque ad tertium cœlum etc. Et audiuit arcana verba quæ non licet homini loqui. Hoc nomen Verba, res significat, more loquendi sacris litteris consueto: quod vidi thesauros secretos & absconditos, thesauros Dei, monstravit mihi suam Deus gloriam, statum beatitudinis. Dic igitur nobis, qualis ille status, quæ illa gloria, quales thesauri? quid vidisti? Non licet homini loqui sunt offatui ineffabilia, desunt verba, quibus ea mortalibus, vt capiant, explicentur.

Hæc similitudine difficultas patet: quam ad rem expendit D. Greg. Nyssen, quæ probat motuorum fortem felicissimam. Si hic præsens adesset mulier vtero geminos portans, vt olim Rebecca Iacob & Esau, illi verò ratione & affectu in matris vtero potenter, ac colloquerentur. Quod si Deus alterutrum de materno vtero in mundum produceret, & vel vnicæ vice mundum perambularet, eique cœlum, stellas, solem splendens in meridie, lunam noctu fulgentem fontes recentes, agros floribus vermiculatos, arbores fructibus inclinat, aues cantibus modulantes &c. ostenderet, & demum in matris ventrem, vixie ductus fuerat, reueteretur: quam hæretic suspensus, quam attonitus? Si ab eo frater quæret veritatem: Dic mihi, o dilectissime frater: vbi fuisti, quid vidisti? quid rerum est in illo mundo, quod te Deus deduxit, cum illum videris, & tibi cuncta eius pulcherrima demonstrat, quid illi responderet? Mi charissime frater, quæ ratione tibi hoc explicabo? Tu aliud nihil nosti præter id quod astro, obscuro, ac horrido cubiculo illo materni sinus comprehenditur in quo captiua detinemur, vbi omnia sunt tenebræ, sanguis, sordes, secundæ, quæ verò vidi, tam sunt his dissimilia, vt nullus superfit modus quo tibi hæc manifestem & ea tu distinctè cognoscas. Erat autem D. Paulus in hoc mundo vt ceteri homines, tamquam in naturæ sinu conclusus, hoc enim sic ab illo prænotatur: *Omni creatura ingensit & parturit.* Parit hic mundus homines: hic ad gloriam æternamque vitam concipiuntur, et simulque hoc ventre conclusi, donec partus hora illuxerit, mortis, inquam, per quam ad alteram vitam renascamur. Assumpsit Deus D. Paulum, ventre illo eduxit, & ad beatitudinis vitam extulit sem-

piternam. In Paradisum. Ibi diuina secreta, suprema illi ostendit bona: *Arcana verba*, reuertitur in hunc mundum. Dic nobis charissime frater. Apostole sanctissime, quid vidisti? Non licet homini loqui. Talia non sunt, quæ possim misero mortali, ignaro homini loqui, qui hoc angusto concluditur cubiculo, vbi quidquid est, corruptioni subiacet, mutabilitati, temporari, omnia sunt vilia, qui præter hæc, nihil aliud vidit, quomodo capiet hæc bona immensa, infinita, tanti valoris? Ea vobis explicare meas excedit facultates; quia, *Nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quæ preparauit Deus, qui diligunt illum.* Cælum similem sibi proponit Diuus Gregorius vt huius gloriæ declaret ineffabilem dignitatem. *Si prænans mulier mittatur in carcerem, & quæ tibi pariat puerum, qui natus in carcere nutriatur, & crescat, cui si fortasse mater, quæ eum genuit, solem, lunam, stellas, montes, campos, & volantes aues, currentes equos nominet, & ille nihil aliud quam tenebras carceris sciat. Quæ ratione hæc ei mater reddet manifesta, vt capiat, quæ sibi matre proponuntur?*

6. 8. Admirandam facit Apostolus gradationem de oculis, auribus, & corde, vt huius gloria declaret magnitudinem.

Ratio est subtilis, & gradatio ingeniosa, quàm his verbis, oculis, auribus, & corde proponit D. Paulus: *Nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit.* Attende primò rationem hanc fundari in bona philosophia. Nihil potest intellectus capere, nec alicuius rei formare conceptum, nisi prius illud aut viderit, aut audierit, aut imaginatione conceperit: sicut & in domo vestra, nullus interius cubiculum ingreditur, nisi per portam aliquam, aut fenestram ex eis quæ foris patent. Hoc fundamentum in hac materia statuit Aristoteles, hæc propositio: *Nihil est in intellectu quod non prius fuerit in sensu.* Bona hæc talia sunt, vt ea: *Nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascenderit.* Quæ igitur ratione ea intellexeris, an tibi poterunt explicari? Secundo: perpende gradationem planè philosophiam, ab Apostolo propositam: oculi, aures, & cor. En portas vniuersales, per quas res longè distitas percipis: alios quippe sensus obfactus, gustus, & tactus, non est cur hic adducat, illi enim objecta tantum recipiunt corruptibilia, & pro-

propinqua. Prima igitur porta, oculi sunt. Secunda, aures. Tertia, cor, imaginatio, seu cogitatio. Multa vident oculi, aurum, argentum, scintilla, abacos, robinos, gemma, visiones, ymbellas, vestes articas, fontes, fructus, campos, maria, ad conuexa caeli pertingunt, intuentur solem, lunam, stellas firmamenti. Dicit nobis, precamur, Apostole vas electionis, num eorum est aliquid, quod visisti? *Nec oculus vidit.* Nulli sunt tam perspicaces oculi, qui talia viderint.

Iob. 18. 7. Mea sententia tangit id quod Iob de perfecta profatus est sapientia, in qua gloriae consistit essentia. *Non est intuitus eam oculus vulturis.* Alij legunt *Oculus milui.* Commune fuit hoc proverbium, quo signiificantur, oculi maxime perspicaces, ac emillitij, qui a longè distinctè videant, eos dicere oculos vulturinos seu miluinos: Vultur enim visu suo tam longè excurrit, vt olfactu suo aditus mortuorum cadavera à quinquaginta miliaribus detegat. Miluus oculis valet attentissimis, omnia perferutatur, prodigium videtur, quam citò volet, nec alas, nec plumas mouens, fixa acie huc illucque cuncta conspiciens, quae supra terrae superficiem continentur. Quocirca, hoc symbolo desigrabant oculos curiosos, & maxime perspicaces, eorum qui mundum percurunt vt ea tantum quae hic sunt perferutentur. Illos assume, & oculos eorum attende, qui per mundum ceteris magis excurrerunt, & plura indagant, nihil tamen aut indagant, aut perspexerunt, quod huic gloriae valeat equiparari. *Non est intuitus eam oculum vulturis, oculus milui.* Concedo, conspiciunt oculi, aurum, argentum, gemmas preciosas, fontes, prata, polymita, aulea, scito, autem, omnia haec, puluerem esse: *Non comparabitur ei murus, vel vitrum, nec confertur unquam India coloribus &c.* *Omne aurum in comparatione illius, arena est exigua, & inquam ditum asinabitur argentum in conspectu illius.* Hoc ergo capio: hanc haec esse talia, quae nec oculus videt, sed an forte quispiam aliquid de illis audierit: licet enim multa videat oculus, longius a hoc se extendit auditus: oculi namque illa solummodo valent intueri, quae patent in linea recta, & ea tantummodo illis possunt species imprimere: verum tamen auditus absentia maxime remota & abscondita percipit: Tu hic praesens, multa percipis auditu de Indijs Orientalibus & Occidentalibus, quas numquam vidisti, & de marium abyssis, de terrae caernis impenetrabilibus. Quae tibi rara narrat de Peru redeuntes, de China, de Aethiopia: quae mira ac stupenda tibi describant Historiographi de praeteritis temporibus?

quas? quae Croesi diuitias? quos pensile, hortos Aegypti? quae amplissima Babiloniae metropolis? quae templorum insignes fabricas? quae pyramides? quae vrbes? Nihilominus asient Apostolus: *Nec auris audiuit.* Magnam habet emphasim aliud Apostoli verbum, quo caeli beatitudinem dicit, *Aeternam gloriae pondus.* Quod per aures tuas ingreditur, vox est formata in gutture, & lingua eius, qui tibi loquitur, quae tibi signum mittit, eius quod tibi intendit declarare, ad aures tuas in aere concepta. Secundum hoc, optime potes ad aures alterius mittere verba, quae terrenis bonis aequaleant, haec enim tantilli sunt ponderis vt aere quamlibet eius imaginem valeat sustinere. Si haec in se sunt varia, & quanta Salomon sapientissimus inuenit, quae omnia percurrit, ea inuenit tam leua, vt de illis omnibus dixerit: *Vanitas vanitatum, & omnis vanitas.* Quid facit id quod tantum eorum est signum, scilicet verbum? Attamen huius gloriae caelestis bona, tam sunt immensi & inuicibili ponderis, vt mundi fortissimum robur, illorum vel minimum nequeat sustinere, quanto minus ipse aere, qui progreditur ex ore loquentis ad aures auscultantis. Illa tantum significare potest & sustinere verbum aeternum, quod est Verbum Diuinum, ipsum enim est, quod *Portat omnia verbo virtutis sua.* Est enim verbum substantiale, ponderis immensi: Nec est auditus tam capax, qui possit vi naturae suae verbum illud percipere.

18
2. Cor. 4.
17.
I.
Cor. gloriae caelestis esse pondus.

13
Hebr. 6.
13.

Transeat: quod aures bona haec audire non possunt, ad minus, illa nobis describere eodem modo quo cor nostrum ea possit imaginari, seu intellectus concipere: licet enim multa sint, quae aures excipiunt, ad plura tamen se protendit cordis imaginatio: tam enim est in imaginando dilatatum, vt innumerabilia sibi fingat, quae nec oculis vidisti, nec auribus audiisti. Potes tibi imaginari fontes, cuius aquae sint gemmae, & aurum petabile; montes ex gemmis, visionibus, saphyris compositos: aureas arbores fructus huculque non visos, componere palatia columnis suffulta crystallinis, sole stellis iucustata &c. Et quid est, quod non possis imaginari? Dic nobis, quaesumus, Apostole extracte, saltem aliquid, quod possimus imaginari: *Nec in cor hominis ascendit.* Eo usque non extenditur imaginatio. Imaginate qualibet bona, saltus, campos, diuitias, mensas opipare instructas, tapetes, stragulas vestes &c. Extende quantum potes imaginationis tuae considerationes,

pro sibi tuo concipe, laxa frenâ phantasmatis. Hæc omnia nihil sunt, & infinites minus. Quid igitur agemus, ut aliquid horum bonorum intelligamus? Cogitatione tua, de mundo egredere, & quidquid in eo videris, intellige, hoc non esse hanc gloriam, sed illam esse bonum quoddam illo majus infinites, & alius, in loco illo, quam *Deus præparavit ijs, qui diligunt illum*, amicis suis, filiis suis.

Hinc orter illud optima Theologiae argumentum: bona cœlestia, eodem modo, à nobis esse cognoscenda, quò Deus ipse qui eorum est auctor, ac fundamentum. Deum cognoscimus (ait D. Dionysius) per negationes melius, quam per affirmationes: Deus aurum non est, sed aurum maior: non est adamus, sed illo maior: non est cœlum, sed illo maior: non est sol, sed illo maior &c. Sic progredere in bonorum huius gloriae cognitione: Quando contempseris lucem suam fulgentem solem, pulcherrimam lunam, præta floribus distincta, fontes aquas scaturientes saluberrimis; arbores sapientissimis studiis prægnantes, quando gemmarum videris diuitias, musicæ sonos audieris suavissimos, ciborum gustaveris gratissimos sapes &c. Hoc tibi illo per se, nil illo horum esse regni gloriam cœlestis, cuius vel minima pars, illis omnibus simul iunctis maior est infinites.

Epist. ad Cyrill. 11. Exemplum. His finem in poramus illa visio quam refert D. Augustinus si eius sit hæc epistola, de anima S. Hieronymi. Dabat se D. Augustin. felicitatis æternæ, ac Beatorum gloriae contemplationi, ut aliquid de hac literis daret, ac desiderio satisfaceret S. Severi, discipuli quondam D. Martini Episcopi, qui hæc instantes ab illo requisierat, erat enim hoc sanctus illius cui exercitium valde familiare, de rebus illis inter se percontari, nec ad aliud conveniebant, quàm ut similibus confabulationibus ac discursibus, se occuparent, & vitam similibus nos quoque tempus nostrum impenderemus. Mente sursum agitur D. Aug. & beatorum meditatatur gloriam: & cum nullo solido nitetur fundo, ut tanto edificio, manum admoveret, decrevit dare literas D. Hieronymo, præsepe Bethleemiticum incolenti, illum deprecans, ut sibi aliquid de hac Dei electorum ineffabili beatitudine transferberet. Calamum ad hoc arripit, scribere incipit (circa, inquit, horam completorij) salutationem epistola præfigit, & ecce cubiculum eius intrat, lux quædam tam luci solis dissimilis, & omni illi qua in hoc mundo possumus, odoribus ab his nostris tam diversis fragrans, ut tale quid num-

quam in hæc vita percipisset. Stetit absorptus, lucem intrans, & inde vocem audit procedentem, sibi que dicentem. Augustine, Augustine, quid agere festinas? num vince maris oceanum cogitas comprehendere? Hoc mundi universum manus tuæ pugno concludere? Videre cupis quod nec oculus vidit? Audire quod nec auris audiit? intelligere, quod in cor hominis non ascendit? Finire non finitum, metiri immensum? Prius hæc omnia feceris; quam vel minimam cœlestis gloriae partem intellectu comprehenderis. Fili charissime, dimitte horum explicatio: em, hoc autem age, sic vivere stude & labora, ut hæc obtinere merearis: tanta quippe sunt hæc bona, ut non nisi qui ea possidet, queat illa intelligere, aut imaginari. Antonius D. Augustinus; respondet: Domine mi, cum tali me digneris honore, te deprecor, mihi dicto, quis sis. Ego sum (ait) anima amici tui Hieronymi, cui tu modo literas dare statueras, que hæc eadem hora egressa sum de corpore in Bethleem, & multitudine dissipata Angelorum, ad cœlos migro gloriosa. Propius accessit (inquit) & sanctissima illa anima multo tempore mecum demorata plenus me instruxit, de ijs qua scire desiderabam, sed ex eo quod vidi, ita hæc stupefactus, ut deinceps quidquid in mundo videbam, horror, nausea, lutum esse videretur: ipsa solis lux splendidissima, tenebræ erant: vnguentis fragrantissima fortaliter: musces cantus suavissimi animum meum conturbabant.

Stuporem omnem excedit, quod narrat Sanctissima illa Theresia, virtutum omnium luce conspicua. Si pluribus annorum curriculum (ait illa) imaginarer, qua ratione rem tam pulchram exprimerem, non valerem, nec scirem, eo quod excedat quidquid hic possumus imaginari, quinimo solis licet ipse candor & splendor. Non est splendor, qui visum obtenebret, sed candor suavis, & splendor quidam infusus, qui supra modum oculos recreat, nec illos fatigat sicut nec ipsa claritas que videtur, ad tam divinam claritatem contendam. Lux est huic nostræ luci tam dissimilis, ut ipsa solis claritas, quam videmus, sit quid tam obscurum, ut in comparatione claritatis illius ac lucis, que oculis offertur, nec oculos quis ad illam intuendam vellet vel semel aperire: quasi quis videat limpidissimam aquam, que super crystallinum fundum decurrit, solisque radijs reuerberetur, & huic alteram carnolam, turbidam, que per terræ superficiem decurrit vellet comparare. Non quod in illa solis fulgor appareat, nec lux illa similis sed luci solis.

solis, sed esse videtur lux naturalis, alia vero tantum quid artificiale, seu quaedam effigies, lux est, quæ noctem nesciat, & cum semper lux sit, illam nihil obambulat, denique tale quid est, ut quantumvis quis polleat intellectu, cunctis diebus vite suæ non possit imaginari, quomodo &c. Et paulo inferius referens beneficium sibi à Coelorum Regina Virgine Deipara præstitum, dum illam alba veste induit, & torquem auream gemmis pretiosissimis ornatam collo eius appendit: de illis sic ait: Erant hoc aurum, & gemmæ, tam nostris dissimilia ut nulla intersit comparatio; harum enim gemmarum pulchritudo multum distat ab eo omni, quod hic possumus imaginari, ut nequeat intellectus capere, ex qua esset materia vestis illa, nec qualis ille candor quem Dominus volebat demonstrari: ut hæc omnia imago fulginea (ut ita dicam) esse videatur. Addit postmodum alia quaedam verba notatu dignissima, conferens aliquid de donis, à Domino receptis, cum ijs rebus quas illi monstrabat, atque. Voluissem ego posse declarare aliquid ex minimis quæ intelligebam, & cogitans qua hoc possem ratione declarare, inveni esse impossibile: quia in sola differentia, quæ est inter lucem quam videmus, & eam quæ ibi relucebat, cum omnia lux essent, nulla est comparatio: eo quod solis claritas, videtur quid esse tenebrosum. Tandem nequit imaginatio, licet subtilissima, describere, nec delineare, qualis fuerit illa lux, nec aliquid eorum, quæ mihi Dominus manifestabat, tanto suauitatis sapore, ac gustu, ut effectus sit impossibile: omnes enim potentia tanta demulcebantur suauitate, ut ea nequeat exaggerari, proinde satius est ori digijum superponere. Hinc oriebatur, quod ipsa addit, quod his omnibus visis, indicabat viros ac mulieres, quos hic videbat, esse mortuos, totumque mundum nihil esse. Omnia (inquit) mihi somnia videntur; & risus esse, ac iocus, quæ corporis oculis contempler; quod mentis oculis vidi, hoc anima mea desiderat, & cum se ab hoc cernit distantem, hoc ei est mori. Hæc ita videbantur mulieri illi mentis clarissima, & verissimè aduertat; quod ea quæ vidit, ac illi Deus reuelabat, multum adhuc aberant à cœlesti illa gloria, cuius tantum erant quædam participatio, seu similitudo, quibus ergo rebus huius mundi, cœli gloriam poterimus exponere? Vis bonorum cœlestium aliquid contempleri? Egredere de mundo, desere quicquid eo continetur, cogitationes tuas sursum eleua, ultra ipsa sidera conscende. Hoc notat D. Aug. quod David psalmis

illis, in quibus agit de sanctorum beatitudine præfigat titulum, quò significabat, illos ab eminentissimo illo cantore debere decantari, nimirum Ydithum, pro Ydithum: qui significat transcendens, siue Transiens; Tais esse debes & tu &c.

§. 9. Transfiguratus est. Hoc mysterio complet id quod Moysi promiserat, & in se præsignat, quod futurum est in Sanctis.

Licet autem illa gloria ea omnia superet, quæ vel audiri, vel videri, vel intellectu concipi possunt, ut prædiximus, nec homini mortali sit possibile, nec puræ creaturæ, si iam declarare dicatque veraciter D. Paulus: Non licet homini loqui. Nihilominus hodie Christus infinita suæ misericordiæ decernit nobis euissem proponere quoddam exemplar: cum non sit homo purus, sed homo Deus, & Dominus gloriæ. Dominus gloriæ, Rex gloriæ, ac in se totam cœli, Sancto- rumque concludat beatitudinem, & hæc eius in mundum aduentus causa fuerit. An eius non recordaris promissi facti à Deo Moysi: quod D. Iren. a quem sequitur Tertullianus & Origen. a Lib. 4. c. & D. Cyrill. Hierosolym. a hodie credunt impletum? Desiderabat Moyses videre gloriam Dei, & ex familiari conuersatione quæ cum Deo fiebat, ausus est hoc ei proponere: Loquebatur b Lib. 4. Dominus ad Moysen sicut solet homo ad amicum contra suum. & dicit: Ostende mihi gloriam tuam. Marcio. Cui Deus. Hoc nequaquam: Non enim videbit me c. 22. & d. homo & viuet. Sed hoc tibi pollicor fide diuina: qua die gloriam meam ostendero, eam tibi præcipuum licebit intueri. In transitu, non est me modo manifestabo, quò facie ad faciem videat, sed Posteriora mea videbis. Magna propheta est hæc inquit in Exod. D. Aug. q. d. Moysi Deus: Iter suscipiam in mundum, velut in viator ac peregrinus, Habitu inuentus, ut homo: & iter prosequens, quodam die In transitu tibi gloriam meam reuelabo, facie tenus hoc est, non aperte manifestando diuinitatem, ac essentiam; sed quoad humeros, id est in humanitate (hæc sunt eius humeri, quibus onus nostræ suscepit redemptionis) ostendendo videlicet humanitatem hanc gloriosam.

Hoc hodie complet (inquit Tertullianus) & in hunc finem, hanc instituit solemnitatem, hoc mysterium, hoc suæ transfigurationis spectaculum, ac per illud gloriam eius intelliges. Si queras quid sit ista transfiguratio? Respondeo, quòd sit exemplar quoddam, & splendor gloriæ eius, quam speramus, & hoc actu, Christus intendit speramus, vnicuique

veniente dicere: Intuere, quali ego fulgeam gloria: tali quoque tu resplendebis. Descripsit Apostolus succinctis verbis nostrae praedestinationis materiam: quae ad rem exponit D. Hieron.

Rom. 8. 29. Quos praefecit & praedestinavit conformes fieri imaginis filij sui, ut sit in se primogenitus in multis fratribus. Duo complectitur tunc praedestinationis mysterium: vitam bonam in hoc mundo, & gloriam aeternam in altero. Vtriusque voluit nobis Deus dare vivum exemplar, scilicet virginitatem filium suum. Scire vis qualis hic tua esse debeat vita? Christum intuere, & tua sit eius moribus conformis: hoc est enim exemplum, quod tibi proponitur imitandum: sicut thema, quod praecceptor praescribit puero, quod illum doceat perfecte pingere litteras: & opus quod puella magistra proponit, ut illud imitetur & discat operari.

Confice Christi vitam tam puram, tam perfectam, illam eius erga Patrem reverentiam ac timorem, illam tam subiectam ac promptam obedientiam, ardentem illam charitatem ad omnes, imitiam illam patientiam, illam profundam humilitatem, orationem illam tam perseverantem, contemptum omnium terrenorum, rectam illam in omnibus operibus suis intentionem, benignam illam misericordiam pauperibus exhibitam, illam tantorum cruciatuum tolerantiam. In hunc finem se tibi proposuit exemplar, rogans te, ut illum imiteris, & singulis nobis hoc praecipit, quod D. Petro: *Sequere me.* Ita quoque nos docet idem Apostolus: *Christus passus est pro nobis, vobis relinquentes exemplum, ut sequamini vestigia eius.*

1. Pet. 2. 21. Hinc vox illa D. Pauli audiebatur: *Imitatores estote Christi sicut filij charissimi, & ambulave in dilectione sicut & Christus dilexit nos.* Hae Christi mens est, & in hunc finem se nobis proposuit: *Vi vita Iesu manifestetur in carne nostra mortali.*

2. Cor. 4. 10. Ad hoc triginta tribus annis vixit, in omnibus semetipsum, exercens virtutibus: quod. Vivam meam persecrutar, quam tibi propono sequendum exemplar. Eodem modo, num scire desideras qualis tua futura sit gloria? Attende Christi gloriam, oculos attolle, vultum illum intuere (ut sol) praesulgentem, corpus tot micantibus ac igneis radijs mirabile, vestimenta eius nunc candidiora. Talis tua quoque futura est gloria: *Salutem erem expectabitis Dominum nostrum Iesum Christum, qui reformabit corpus humilitatis nostrae configuratum corpori claritatis suae.* Contemplantur corpus illud gloria & honore coronatum, & hoc praenoscere, hanc esse similitudinem seu prototypi on eius gloriae, quod corpus quoque tuum coronabitur: & quod illud mysterium in ipso peractum, quo se

protus praebuit admirandum, in te quoque modo plane divinitus ac supremo petagetur.

Mysterium maxime excellens & admirationis obiectum in Christo, credimus illud esse incarnationis, unde de illo agens vates Haia praeter ceteris illud nominat admirabile: *Vocabitur nomen Isa. c. 9. v. 6. eius: Admirabile.* Quale fuit hoc mysterium? II.

Vniuit se Deus humanae naturae, totam ei suam Christus unius divinitatem, omnem maiestatem, magis vocatur nitudinem, gloriam, omnipotentiam. *Omnia in Incarnatio Divinitatis*, ait Apostolus, fuit autem natione talis & ac vivo, ut nec divinitas consumeret humanitatem, nec ipsa humanitas immineret divinitatem. *Tanto facere vivamque naturam con-*

servit: (ait D. Leo) ut nec inferiorem consumeret Ios. c. 2. 9. glorificatio, nec superiorem minueret assumptio. D. Leo.

Bone Deus, quomodo potest hoc fieri? *Quis vni-* quam solis lucem, umbrae tenebris sociavit, luce ad flammis permanente, & umbrae tenebris non perennantibus? *Quis ignem consumentem immentem ari*

ferm. 1. de dar coniungit palea, seu foliorum deciduorum Natu- cumulo, & ita includet, ut tamen non comburatur? Hae de causa vocatur *Admirabile* conformiter visioni illi ad quam tantopere Moyses obstupuit, ob ignis cum rubo coniunctionem, illas o tamen rubo, ut saepius retulimus. Accenditur ignis in rubo, incorporatur, nec rubum consumit, ac splendidior apparuit & clarior. Talis fuit cum humanitate coniunctio divinitatis. Ex hac similitudine procehit, quod Deus humanae naturae divinitas suas communicavit proprietates, ut ignis suas tribuit qualitates ferro, nec illud consumit, nec eius immutat naturam, sed ei superiores tribuit proprietates, nimirum sibi proprias: scilicet splendorem, calorem, vim vivendi. Divinitas humanitati incorporata, suas ei tribuit proprietates, gratiae ac gloriae plenitudinem, divinitas eminentes ac infinitas.

Hoc paucis verbis dixit D. Epiphanius. *Caro, quae ex Maria, & nostro genere erat, transformabatur in gloriam, honorem & perfectionem deitatis acquirens, & gloriam caelestem, quam non habebat ab initio, verum hic conditionem verbi Dei accepit.* Et multo succinctius, ac mysteriosius illud descripsit D. Ioannes, qui referens visionem illam admirabilem, *Verbum caro factum est (addit) Vidimus gloriam eius, quasi unigeniti a Patre, pleni gratia & veritate.* Quomodo verum dicimus, quod illa gloria per totam illam lanctissimam humanitatem extendenda erat, corpus videlicet & animam, sicut in tota illa divinum esse extendebatur, *Etiam corporaliter.* Attamen divinitus eo modo gloriam hanc in anima tantum interius conclusam velut

continetur.

Philipp. 3. 20. Contemplantur corpus illud gloria & honore coronatum, & hoc praenoscere, hanc esse similitudinem seu prototypi on eius gloriae, quod corpus quoque tuum coronabitur: & quod illud mysterium in ipso peractum, quo se

protus praebuit admirandum, in te quoque modo plane divinitus ac supremo petagetur.

Mysterium maxime excellens & admirationis obiectum in Christo, credimus illud esse incarnationis, unde de illo agens vates Haia praeter ceteris illud nominat admirabile: *Vocabitur nomen Isa. c. 9. v. 6. eius: Admirabile.* Quale fuit hoc mysterium? II.

Vniuit se Deus humanae naturae, totam ei suam Christus unius divinitatem, omnem maiestatem, magis vocatur nitudinem, gloriam, omnipotentiam. *Omnia in Incarnatio Divinitatis*, ait Apostolus, fuit autem natione talis & ac vivo, ut nec divinitas consumeret humanitatem, nec ipsa humanitas immineret divinitatem. *Tanto facere vivamque naturam con-*

servit: (ait D. Leo) ut nec inferiorem consumeret Ios. c. 2. 9. glorificatio, nec superiorem minueret assumptio. D. Leo.

Bone Deus, quomodo potest hoc fieri? *Quis vni-* quam solis lucem, umbrae tenebris sociavit, luce ad flammis permanente, & umbrae tenebris non perennantibus? *Quis ignem consumentem immentem ari*

ferm. 1. de dar coniungit palea, seu foliorum deciduorum Natu- cumulo, & ita includet, ut tamen non comburatur? Hae de causa vocatur *Admirabile* conformiter visioni illi ad quam tantopere Moyses obstupuit, ob ignis cum rubo coniunctionem, illas o tamen rubo, ut saepius retulimus. Accenditur ignis in rubo, incorporatur, nec rubum consumit, ac splendidior apparuit & clarior. Talis fuit cum humanitate coniunctio divinitatis. Ex hac similitudine procehit, quod Deus humanae naturae divinitas suas communicavit proprietates, ut ignis suas tribuit qualitates ferro, nec illud consumit, nec eius immutat naturam, sed ei superiores tribuit proprietates, nimirum sibi proprias: scilicet splendorem, calorem, vim vivendi. Divinitas humanitati incorporata, suas ei tribuit proprietates, gratiae ac gloriae plenitudinem, divinitas eminentes ac infinitas.

Hoc paucis verbis dixit D. Epiphanius. *Caro, quae ex Maria, & nostro genere erat, transformabatur in gloriam, honorem & perfectionem deitatis acquirens, & gloriam caelestem, quam non habebat ab initio, verum hic conditionem verbi Dei accepit.* Et multo succinctius, ac mysteriosius illud descripsit D. Ioannes, qui referens visionem illam admirabilem, *Verbum caro factum est (addit) Vidimus gloriam eius, quasi unigeniti a Patre, pleni gratia & veritate.* Quomodo verum dicimus, quod illa gloria per totam illam lanctissimam humanitatem extendenda erat, corpus videlicet & animam, sicut in tota illa divinum esse extendebatur, *Etiam corporaliter.* Attamen divinitus eo modo gloriam hanc in anima tantum interius conclusam velut

continetur.

contineri, corpus autem exterius manere passibile, merique obnoxium.

Præclaris olim verbis ex ore Davidis Christus æternum Patrem est allocutus, quæ D. Pauli *Psal. 39. 7.* subtili examinat ingenio. *Corpus apertum mihi. Ut in mundum venirem. Corpus apertum mihi tale, quale tanto mysterio conveniebat.* Hoc dicit: *Heb. c. 10. 5.*

IV. quia Christi conceptio non ex viri coniunctione, sed Spiritus S. obumbratione ex purissimo Mariae Virginis sanguine peracta creditur, qui in corpore eius sacratissimis visceribus corpus adaptavit. Hoc nos fides docet: at cur non dicit, quod ei demptio animam adaptavit? Manifestum enim est, & nostræ nemo negat, quod ei quoque Spiritus S. animam infuderit ab omni peccati labe purissimam, & omnigenis virtutibus adornatam. Fateor: at alia profus erat attendenda dispositio corporis, quam animæ: corpus enim creavit mortale, passibile, & quale ratio suadet æ mysterij, aptum operi nostræ redemptionis; animam Beatorum gloria, & cælestibus perfundens gaudijs. Laborat Dominæ filius æger, quam amor obligat, ne filij curam ancillis committat, sed ut ipsa manum apponat, illique sedula deserviat, culinam percurat sollicita, toga polymita seu attica vestita, limbis aureis intexta. Qua ratione hoc fiet: hæc etenim toga non congruit culinae sordibus, nec infirmorum cura. Contrahitur, & interior absconditur illa vestis pulchritudo, gemmarum, aurum, fimbriae; & suffultura eius ostenditur, & communis ac vulgaris materia. Accidit alias nobiles domicellas infirmum visita, matris de filij ægritudine condolere, at illa cubiculum cum illis intrans, demittit contactam vestem, & illico patet omnium oculis aurum illud, gemma, limbis pretiosi, quæ prius celata tegebantur. Decumbat homo languidus mater nostræ, diuina sapientia, illa *Mater honorificata*, non contenta familiarum obsequio, prophetarum ac prædicatorum, quos per Salomōnem vocat *Ancillæ ipsa manuum operi vult apponere, per se nobis ipsa servire.* Limites non transgredit, o Domine, cum ipse nobis tales posuerit, dicens: *Non veni ministrari, sed ministrare.* Et per prophetam *Isaiam 43. 14.* prædixerat: *Servire mihi fecisti in peccatis tuis.* Quam formosam humanitas tunicam induit, quam pretiosam in almae Virginis visceribus Dei filius! De hac verba illa Davidis exposuit D. Chrysostr. *Adfuit Regina à dextris tuis in vestitu suo aurato, circumdata varietate.* Est hæc humana à dextris, regina: quia inter reliquas creaturas extitit, & divina subsistentia, ac essentia *Es. 44. 20.*

V. Similitudo.

Ezech. 15. 2.

Sap. 9. 3.

Matt. 20. 28.

Isa. 43. 14.

Hom. in illud: A-

Chrysostr. Adfuit Regina à dextris tuis in vestitu suo aurato, circumdata varietate.

Est hæc humana à dextris, regina: quia inter reliquas creaturas extitit, & divina subsistentia, ac essentia Es. 44. 20.

pluribus aureis omnium donorum gratiæ, & similibus diuitiarum. Attamen non illi hæc vestis congruebat, qui ministrare venerat, pati, operari, perfere flagella, spina, clavos, crucem, lanceam, meritis supplicium. In hunc finem succingit, ac recolligit polymitam i lam gloriæ, ut desoris appareat suffultura, corpus passibile ac mortale.

Hodie, dum electorum suorum admittit visitationem, quasi ad cubiculum secedit stragulatam, in montem seorsum, ibique discingit se & demittit animæ gloriæ in corpore, apparetq; tantis duntaxat, domique gratiæ gloriosum: *Resplenduit facies eius sicut sol, & vestitus eius albus ac resurgens.* Quomodo hoc dicit, o Evangelista, perundatur D. Chrysostr. an sole clarius non resplenduit? Si corpus beati, inferioris gloriæ, fulgebatur sol: *Fulgebunt iusti sicut sol, in regno patris eorum: sole patet clarius, quod Christi claritas, omnium simul excedet beatorum claritatem, ac proinde solis vincet infinites claritatem: Non distinet, respondet D. Chrysostr. at Evangelista nolum reperit lucidius luminare ipso sole, quocirca solem designavit ut supremum, quod agnoscerimus, luminare. Totum eius corpus ut carbo fulgentissimum apparuit, scintillis radians immense claritatis. Ita D. Hier. *Vbi facies nominatur, vestitus, quod est cætera membra intelligenda sunt.* Et illo anterior D. Ephrem Syrus. *Ostendit, inquit, Evangelista, quod ex toto eius corpore, eius gloria sua, & tota eius carne resplenduit facies, & erroris, ex totis eius membris resplenderunt radij, &c.* Et ex corporis claritate splenduerunt vestimenta eius nive dealbata candidiora, nube lucida fulgentiora, seu velut gossipium, quando ex parte superiori à sole illustratur, purissimum apparet tenuissimis filis, ac nubeculis subrebus admirabile. Ita declarat noster Cardinalis Caietan. conformiter illi quod Evangelistæ scripserunt. Dicit enim D. Math. *Vestimenta eius facta sunt alba, sicut nix, Matt. 17. 8.**

D. Luc. Vestitus eius albus ac resurgens. D. Marc. *Luc. 9. 35.* *Facta sunt vestimenta eius splendens & candida Matt. 17. 8.* *minu, velut nix.* Et luminatum D. Aug. *Sicut per D. Aaron, in divinitas forte illuxit, sic caro illuminata lib. de no per vestimenta radiabat.* Ita ut de hoc speculaculo radiabat, liceat nobis effari: illud Davidis: *Sicut unguentum in capite, quod descendit in barbam, barbam etiam Aaron, quod descendit in oram vestimenti eius, sicut ros Hermon &c.* Hæc perfectæ gratiæ vinculo, descendens de capite divinitas manabat in vultum & barbam, & inde usque ad oram vestimenti eius diffundebar, ut vestimenta claritate gloriosa radiarent. Ex illa luce & corporis Christi splendore

21. 43

Luc. 9. 35

Matt. 17. 8

43.

D. Hier.

Epist. 61.

ad Da-

mas, de

1000.

Hierosol.

mitian.

T. 1.

Matt. 17. 8.

Luc. 9. 35.

Luc. 9. 35.

Luc. 9. 35.

Luc. 9. 35.

Luc. 9. 35.

Luc. 9. 35.

Luc. 9. 35.

Luc. 9. 35.

Luc. 9. 35.

Luc. 9. 35.

Luc. 9. 35.

Luc. 9. 35.

Luc. 9. 35.

Luc. 9. 35.

Luc. 9. 35.

Luc. 9. 35.

Luc. 9. 35.

Luc. 9. 35.

Luc. 9. 35.

Luc. 9. 35.

Luc. 9. 35.

Luc. 9. 35.

Luc. 9. 35.

Luc. 9. 35.

Luc. 9. 31. splendere communicatur corporibus Moysi & Elie tantus splendor, ut soles fulgentissimi esse viderentur. *Visi in maiestate*, inquit Evangelista Lucas. Lux autem, maiestas ac candor, non procedebant de animabus eorum; cum nondum essent glorificate, sed de reflexione splendoris corporis Christi: sicut dum radios suos sol reflectit in scindulas ex natura sua tenebrosas & nigras, eas instar speculi reddit adeo fulgidas, ut ex se radios emittant clarissimos.

O quam clarus, quam fulgidus videbatur mons ille Thabor: oriente solis divini luce fugebant tenebrae, & nox (si tum terras occubabat) ipsa meridie clarior apparebat, imo & ipsum solem in axe suo superabat. Petrae, impelque crystallo fulgebant augustius, solis radiis opposita mille splendoribus quos saxa referebant ut adamantibus, sapphyris, crysolitis, sardij radiabant: Apparebant herbae sfericibus venustiores, lucis varietate præfulgida. Si vitrum triangulum oculis tuis expositum, tantam emittat lucem, tantos ac tam varios, pulchrosque producant aspectus, quæ præ manibus habes, ut omnia tibi videantur strigæ varijs distinctæ coloribus & pulcherrimis, vindi, caeruleo, rubro, flavo: quid non effecerit corpus illud sanctissimum, vitro, crystalloque purius, lucem recipiens gloriæ, ex anima gloriosa seu divina essentia deserventem? Nota est, quam referunt S. litteræ, historia Machabeorum: qui clypeis tegebantur a leo teris, exolitit, limatis, ut sole in ipsos reflectente, quasi solis ipsius fulgoribus radiarent, & sic quidem ut ex luce ac claritate quæ ex illis reflectebatur ipsi montes perfunderentur illustrissimi, unde textus ait: *Refulsit sol in clypeis aureis & aereis, & resplenduerunt montes ab eis.* Huc refer verba D. Theresia de eadem lucis niue allegata.

§. 10. Transfiguratus est. Sicut in Christo ex unione diuinæ naturæ cum humana processit anima gloriæ, & ex illâ, corporis: ita erit in Sanctis.

Hoc igitur quoad substantiam, Christi est mysticium, unde vocatur *Admirabilis*: quia totum esse suum divinum, & totam suam substantiam, proprietates, attributa, ac perfectiones univit humanitati, & hinc gloria profuxit animæ, & ex illa hodie in corpus diffundebatur. Meditate igitur hic, quam admirabilis, futura sit Sanctorum glorificatio: quia hoc idem operabitur (licet modo dispar) ad eorum beatitudinem. Hoc credo Apostolum voluisse, & hoc Hieron. *Dapt. de Lan. 24 Tom. 11.*

terigisse, dum ait: *Cum venerit glorificari in Sanctis suis, & admirabilis fieri in omnibus qui crediderunt.* Ne prætereamus hoc verbum: *Admirabilis fieri*, q. d. Ille qui admirabilis dicitur in eo quod in se est operatus, & ob hoc à propheta vocatur: *Admirabilis*: talis quoque erit, taleque se monstrabit in eo, quod efficiet in glorificatione Sanctorum. Primò: Continget se Deus anima, totusque illam intabit, seque illi infundet, non unione substantiali qualis illa fuit Incarnationis Verbi, sed unione accidentali, tam ineffabili, ut totus Deus in anima sit futurus eius virtus intellectiva (ut docent Theologi) in ratione speciei intelligibilis, & eò modo quò vehemens ille ignis in mysterioso Moysi rubo totus confundebatur, ut non nisi ignis videretur, cum esset ipse realiter rubus: & eò modo quò ignis ferro immisceatur; quò, licet realiter ferrum maneat, virtus ac purus ignis esse videtur, habetque ignis proprietates. Ita ut totum se Deus animæ sit infusus, cum tota sua essentia, substantia, omnipotentia, gloria, maiestate, æternitate sapientia, divitijs, tali modo, ut nihil Deus habeat, quod tuum non sit, & tantum, ut tu illud in te ipso sis possessivus, ac in te conclusurus; Multo magis tuum, quam aurum, argentum quod hic possides, quam census tui, hereditates, possessiones, ac tibi propria vestimenta: hæc enim intus in anima non possides, non in corde conclusis. At Deum nostrum, totum in te comprehendes, qui tibi tribuat esse gloriæ, communicet divinas proprietates, certò quòdam modo, sicut anima corpore tuo conclusa, ei communicat suum esse, vivere, movere, intelligere. Hoc exponit D. Paulus his verbis: *Ut impleamini in omnem plenitudinem Dei.* Sicut, ut declarat, quòd totus Deus, cum tota sua essentia, substantia, & attributis erat in Sanctissima illa Christi humanitate dixit: *In quo inhabitat omnis plenitudo divinitatis*: ita modo, ut declarat, quatione totus Deus in electis sit futurus, eodem vitur termino: *Ut impleamini in omnem plenitudinem Dei.* Plenus eis, tota Dei plenitudine, plenâ Dei substantiâ, hoc est, tota divinitate, omnibus quæ Deus habet. Hoc ipsum dixit idem Apollolus, ut explicat D. Hieron. *A Tunc erit Deus omnia in omnibus v.*

Refer de se Mater Theresia, quod lucem viderit ineffabilem, qua ratione totus Deus, id est, tota Sanctissima Trinitas, eius ingrederetur animam, eamque penetraret. Representabatur mihi (scribit) eò modo quò spongia aquæ immergitur, ita mihi videbatur, quòd anima mea tota illa impletetur divinitate, & certò quòdam modo in se frueretur.

D

Isa. 9.

Ephes. 3.

Coloss. 2.

Lib. 1. contra Pelag. b. 1. Cap. 15. 18.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

frueretur, & tres illas diuinas personas contineret. Mihi quoque videtur, quod essent iuncti in anima mea, & videbam ego tres istas personas, quod se omnibus creaturis communicabant, nec ideo mihi deficiebant, aut se in illi subtrahabant. Si illa diuina substantia communicatio, certo modo reperitur in Sanctis adhuc in hac vita, quando Deus tantummodo per gratiam se illis communicat, quid non haec operabitur, quando plena erit in altera vita per gloriam?

§ II. Coniungitur Deus singulis animabus in particulari, unde nascitur anima gloria qua satiaitur.

24 R Eplicabis: quomodo potest hoc fieri? Si totus Deus infundatur anima D. Petri, quare ratioe totus erit in anima D. Pauli? Quomodo totus in anima D. Laurentij, & vnus cuiusque Sancti? & qua ratione in vnoquoque Angelo? Videtur hoc nobis indicare noster Raphael gloriosus & dux securus D. Thom. intellectu suo diuina luce ad talia mysteria explicanda illustrato. Si ponit D. Thom. Venerabile Sacramentum, pignus esse aeternae gloriae, & eorum, quae in ea nobis danda promittuntur. O Sacrum conueniunt, in quo Christus sumitur &c. & futura gloria nobis pignus datur. Pignus est, quod iohannes Christus dat in hac vita, eius quod iohannes promittit in altera, & ideo est pignus, hoc tam pretiosum. O quantum debet esse illud bonum, cuius dignum pignus nullum dari potest, nisi Deus ipse, qui haec de causa, se totum dat in Venerabili Sacramento, diuinitatem suam cum toto suo diuino esse, proprietatibus, attributis diuinis; suam humanitatem, cum omnibus donis, quae in se comprehendit, gratiae, & gloriae. Et quomodo dabit Deus hanc gloriam? Sicut dat illud: qua ratione dat illud? Sic totum omnibus (inquit D. Thom.) quod totum singulis. Multi ad S. Synaxim constitutis, totum se dat omnibus, & totum singulis, quasi se nulli dedisset alteri. Totum Christum recipis, totum Christus totum pectus ingreditur; ut ne apex quidem desit, eius quod ad diuinum solum esse pertinet, nec vel capillus humanae naturae deficiat. Eo igitur modo erit & illic: dabit enim se Deus electis, totum omnibus, & totum singulis; ita ut totus sit singulis. Tota enim tota eius diuinitas, tota eius maiestas, tota eius gloria, tota eius omnipotentia, nec vel atomum boni seu gloriae sita dari fas sit. Deus possidet, qui tuus non sit futurus, tam bonum bonum comedes, quam ipse Deus est: tantum bonum possidebis, quantum

ipso: cum totus ipse tuus sit futurus: quia nullum maius possidet. Deus bonum, quam seipsum. Et hoc suis spondit Apostolis, quod auto eos consolatus, ait: Hoc illis se disposuisse ac preparasse. *Et edatis & bibatis sicut in regno miorum.* Luc. 12. ut alias exposuimus. Hinc erit, ut quisque beatus, videatur, quasi sit Deus, sicut si in vale, crystallino sol eum prehenderetur, esse sol ipse videretur. Orietur autem haec in Sanctis eminentia: quia, in illa beatitudine Deum videbunt, sicut in se, ipso est: *Vidimus eum sicut est.* Declarat D. Bernard. qua ratione Deus clarè videri non possit, nisi quis ei similis efficiatur; Exponit hoc solis similitudine, quem oculi tantum intuei possunt his duabus conditionibus. Prima: si eum miles reddantur, recipiendo solis speciem. Secunda: luce ipsius solis inehante: Nam neque hoc luminare magnum (s. lum. cum istum loquor, quem quotidie videt) vidisti aliquando sicuti sol dicitur, tum sicut illuminat, verba causa, nec enim, non enim, vel parietem, quod nec ipsum quidam aliquando videri possit, si non aliqua ex parte ipsum lumen corporis pro sui ingenita seruitute, & perspicuitate caelestis luminis simile esset. Non dicitur aliorum memorum corporis capax: sicut lumen, ab nihil non usque dicitur, multitudine in, sed nec ipse oculus, cum tuus huius fuerit, lumen propinquabit, nisi unum & missum similitudinem. Oculis solummodo videre potes solem, sicuti est, hi enim soli, similes soli esse possunt. Ita ut (inquit D. Bern.) videre Deum sit esse Deo similem: Nihil aliud est videre, sicuti est, quod esse sicuti est, & aliqua d. similitudine non confundit. Hinc proposito conuenienter intelligit D. August. id quod aquila illa regalis D. Joanni. vnicò verò nobis exposuit: *Charissimi nunc filij Dei sumus, & nondum apparuit, quid venia.* Sancti in hac vita, filij Dei sunt per gratiam. Quid est esse filium Dei? Hoc mundus ignorat, qui Dei filios tam parui facit, & egreditur, vilipendit, in honore fati. Cernit eos pauperes alios, lacrymosos, famelicos, sitientes: non coguntur in hoc saeculo nequam, quod sit esse filium Dei. *Nondum apparuit.* Tanta est dignitas tam excellens maiestas, ut hic non possit intelligi, non capiamus; in altera vita id apparebit, quando ea poterunt hereditate, quae eis obtinet, eo quod sint filij Dei. Et quid hoc erit? *Cum apparuerit, similes ei erunt.* Sumpta est metaphora ab herede, cui annexa est domus nobilis, milleis censibus dices, quam diu illam nondum acquirat, veste incedit vulgari ac plebea, nullis stipatus familiaris, & a quoties solo pane victitans, quid tu dicis? Viden' illum? Non apparet modo, quis qualisue sit ille iuuenis: suscipiat.

piat hereditatem, tunc videbis, cuius sit filius, & quæ ei bona ex hoc accrescant. Ita inquit D. Ioan. Charissimè, consolamini, consolamini, licet vos mendis perfequantur; si paupertate, labore, siti, fame, fatigatione vos ingemiscitis agitados; attendite, nondum vos affecerit hereditatem, nec patrum vestri adhuc gaudent duitijs: nondum apparet, quid habeatis, ex eo quod filij estis Dei: quando autem se vobis gloriæ suæ luce manifestabit, se animæ vestræ coniungens, & intellectus, hoc tunc patebit; similes enim ei eritis. *Similes ei erimus.* Non potuit (asserit D. Aug.) alijs verbis D. Ioan. explanare quale possessum sumus bonum, proinde pauculis verbis concludit: *Similes ei erimus.* *Quomodo potuit Ioannes; lingua sonuit.* Perspicaci suo lumine percurret aquila illa celestis, quidquid Dei creavit omnipotentia, quando ad supremum illud esse divinum mente sua sublatus innotuit: *In principio erat Verbum &c. Omnia per ipsum facta sunt.* Dic nobis eminentissime Evangelista, cum cuncta creata perpexeris, cui similes erimus? Soli? Lunæ? Stellis? fontibus? Floribus? gemmis? Angelis? Archangelis? supremis Seraphinis? Minora sunt hæc omnia, pulvis sunt, & atomus, arena maris similia. Cui ergo? Ipsi Deo: *Similes ei erimus;* tam similes, ut tunc im-

pleatur (si inquit D. Gregor. Nyss.) quod dixit, inquit; celestem Patrem Christus *habet sine vultu.* *Contra sicut & nos vultum sonamus, tu in me, & ego in ipsa.* Illud adverbium (*sicut*) non dicit identitatem, nec æqualitatem sed proportionem, sed similitudinem. Tam similes, dicit D. August. *Ut quotquot ibi sunt, distat, scilicet per gratiam.*

Hæc est illa Theologia quam subtilis ille Philosophus, ac profundior Theologus, & Martyr inelytus Serenissimus Boetius docuit, quod non minus sit efficax divinitas, & Dei Deitas, quam cetera omnia. Si albedo album reddat eum qui illam habet, & nigredo nigrum, & inlinitia inlinitum, & bonitas bonum, hominem humanitas, quæ tamen magis Dei Deitas, eos Deos reddet, in quibus ipsa fuerit, & quibus perfecte ac integrè tota illa communicabitur beatitudo, & licet non communicetur, nec possit, sicut accidens, quod inhæret, ut aiunt Philosophi, non minus tamen operatur in subiecto in quo est, quam omnia accidentia. En quanta dignitas, celsitudo quanta omnes f. totos Deos, possidentes, sicut possidebunt, & in se habebunt, totum esse eiusdem Dei, totamque eius divinitatem. Huic nixus veritati defendit D. Thomas hanc doctrinam: tria esse, quæ eum sint finita, recipiunt in se quandam eminentissimam infinitatem, esse in seipsum; unum est in genere substantiæ, scilicet humanitas Christi ex unione substantiæ divinæ personæ. Aliud in genere relationis, nimirum virgo purissima Angelorum Domina: quæ cum ex natura sua creatura sit limitata, ex unione cum verbo divino, in ratione matris legitima: eisdem Verbi, celsitudinem obtinet maternitatis infinitæ. Tertium in genere qualitatis: animam intelligo beati, quæ ex eo quod totus Deus illi uniat, modo prædicto, in illa exurgit esse quoddam infinitum, quia totum in se includit Deum, quod futura est omni finito superior, imò omnibus creaturis, ipsæ etiam quas Dei creare potest omnipotentia.

Hinc clarè capimus, quod David ait: *Satiabor Ps. 16. 15. cum apparuerit gloria tua.* Nec terrena bona, nec quantum creari potest, animæ possunt satiare appetitum; primo: ob ea quæ sæpius iam diximus: eo quod noster hæc appetitus sit infinitus, ac noster intellectus & voluntas, animæ nostra ora sunt infinitæ magnitudinis: omnia verò creata, adeò sunt finita ac limitata, ut licet ex omnibus pila componeretur, & tota hæc animæ tribueretur, nihil esset in ore Elephantis. Secundo: quia cuncta bona hæc non intra nos ipsos, possidemus, ubi viget appetitus ac concupiscentia. Si in domo vehementer accenderetur incendium, non illud extingueret oceanus visus, nisi aquam congeras, & loco iniicias ubi viget incendium. Si siti exarscis illam non extinguas millenis hydris aquæ cisternæ, sed nec vini pretiosi cellaris tuis inclusi, nisi illis stomachus refrigeretur, ubi te sitis cruciat, nec si fame deficiat, illam millenis panibus satiabis panarij tui: illi enim his concluduntur, stomachus autem fame languescit. Ardet anima in seipsa incendio vehementiori, quam olim fœnix Babylonica, desiderio, concupiscentia infinita bonorum: quid refert, quod millenis divitijs aræ tuæ distumpantur, Regna possideas, domitia, vineas, campos, civitates, census: hæc omnia deforis manent; Vnde videbis, eum, qui hæc omnia possidet opulentos, minime satiare. Contemplor frequenter, divites & potentes huius mundi, tu quoque considera Principes, Duces, Comites; & sit ita, quod opibus abundant adambas vsque aures, ut iam aræ nummis crepent, nec capiant cistæ divitias, sed cubicula, triclinia, solaria, tabulae redundent: unum solarium instar aræ vasis exuberet argenteis omni generis ornatis; alterum triclinium totidem aures affabre expulit: aliud manus vasis crystallinis duplicibus exornatum, quæ si materiam attendas sunt pretiosa, si opus multo sunt pretiosiora, aliud

I. Terrena Animam non satiant.

1. 1. 1.

1. 1. 1.

1. 1. 1.

1. 1. 1.

1. 1. 1.

1. 1. 1.

gemmis vt nucibus auellanis affuat copiosum : aliud adamantibus abundet, cumulis multo grandioribus, quam tritici, aliud rubinis, torquibus aureis, cingulis, armillis, spiris, discrimina & c. Frena in his laxa imaginationi, quantum poteris. Quaro à te, qua voluptate hæc omnia demulcent cor eius, qui ea possidet? Dormientibus vobis duobus, tantum tu habes in illis, quantum ille. & quando ad illa non se reflectit cogitatio, nihil intus in corde operantur, nec illud per se gaudio villo perfundunt, nisi quantum his occupatur cogitatio : ita vt, nihil eorum, nec omnia iunctim, intrent quantum ad se in cor, sed tantum imaginationem occupant, quæ de illis cogitatur. Quod si ille tantarum opum dives, podagra, seu ischiade, seu febribus laboret, ne timeas, quod horum omnium bonorum aliquid, ei vllam possit adferre medelam, aut morbo succurrere.

Quod si de illis cogitare, ipsis sit possessoribus pericundum, frequenter illos cupidò inuicem concipiunt, curisque discendunt continuis, vt hæc omnia seculi custodiant : sepius illa munis terrens, seu luteis cingunt, aliàs minutissimis castris, adhibitis custodibus confidunt. Non sic, non sic in bonorum celestium statu. Ibi equidem totus satiabitur appetitus, tota concupiscentia : quia ex vna parte, si sit animæ desiderium infinitum, quod illis datur bonum, multo est infinitius : quia totus est Deus, tota eius gloria, totum esse, omnes Dei diuitiæ, & ex altera, totum illud bonum erit intra te ipsum, ita vt non magis intra corpus tuum modo possideas animam tuam, quam in illa beatitudine Deum intra se anima tua, cunctaque eius bona, possidebit. Hanc quoque rationem dedit Christus Samaritana : quod aquæ, quas dare promittebat, integre sitim extinguerent, ex eo quod sine fons viuus in ipsa anima : *Fiet in eo*

Joan. 4. 14.

fons aquæ salientis in vitam æternam. Quod si Deus in pectore vel stomacho hominis producat fontem copiosissimum, crystallinum, refrigerantem, indubie facietur, nec vlla siti laboraret. Hinc educit D. August. quod nullus alterius inuidebit felicitati, quia in regno beatitudinis quisque ita totum Deum vt suum possidebit, quasi sibi soli ad fruendum datus esset, & hoc declarat ex partibus corporis : quorum vnaquaque totam in se comprehendit animam ad id quod sibi conducit, nec vna obrectat alteri : *Id estiam beata Civitas illa, magnum in se bonum videbit, quod nulli superiori vllus inferior inuidebit, sicut in corpore, non vult oculus esse, quod est digitus & c.*

D. Aug. Lib. 22. de Civit. c. 30. T. 5.

§ 12. Ex gloria animæ decurrunt in corpus, ac sensus viui, de quibus propheta ioël.

INstituendo iam inchoatæ propositioni : Sicut in Christo ex visione diuinitatis cum humanitate manauit animæ gloria (vt diximus) & illa hodie in corpus effunditur, quæ facies eius vt sol resplenduit, testibus Euangelistis. Ita quoque in illo statu gloria, ex visione ineffabili, & prorsus admirabili, quæ se Deus vnici animæ, procedet in illa gloria essentialis, videndo, possidendo, & summo illo bono perficiendo : & ex illa immensa gloria, quæ anima replebitur quando in die resurrectionis vniuersalis vnietur corpori, communicabitur corpori : quæ tale apparebit, quale hodie nobis describitur corpus Christi, sole splendidius, niue candidius, velut si vas crystallinum clarissimum imponas faciem, totum illud apparet fulgentissimum. Reducemus abum in corpus quatuor illæ dotes, de quibus heri, claritatis, impassibilitatis, agilitatis, & subtilitatis : caro, mundissima, pulchra, resplendens, ac lenis apparebit, cederet illi carni pulchritudo, imò & solis fulgor : ossa illius gaudio implebuntur ac lætitiâ inenarrabili : sensus omnes satiati, nihil supererit expectandum : *Imple. Eccli. 10. bit omnem domum* (inquit Sapiens) *à generationibus, & receptacula à thesauris illius.* Omnia replebit : Modò nihil est quod animam possit implete, nec eius capacitati ac magnitudinim satisfacere, vtique infinita : cum veto, *Implebit omnem domum illius.* Tota anima toto Deo replebitur per illius supereminentem communicationem, vt quasi Deus esse videatur. Totus eius intellectus veritate infinita tota eius voluntas bono infinito, in quo sit omne desiderabile, nec solum implebit domum, sed & receptacula, scilicet corpus, animæ receptaculum implebit thesauris infinitis, à thesauris illius, apparebit, *Quasi vas. Eccli. 10. auri solidum, ornatum omni lapide pretioso. Quid. 10.* quid boni in creaturis contempla is, corpori tuo inferet, solis claritatem, lunæ pulchritudinem, celorum incorruptionem, florum suauitatem, fontium refrigerium, condimentorum delicias, aquilarum velocitatem, adamantum fortitudinem, sanitatem ipsius stellis solidioram. Sententia fuit D. Hier. quod hæc miro symbolo declarauit ioël. Propheta, qui cum in prophetiis suis concionibus egisset de mundi successibus, & de remedijs quibus Deus visus est, mortis scilicet suæ ac passionis & millionis Spiritus.

Isa. 3. 18. nens 3. firem imponit vaticinijs suis, perfectio describens, ac graphice delineans statum resurrectionis: *Et erit in die illa, stillabunt montes dulcedinem, & colles fluent lac & melle, & per omnes rivus Iuda ibunt aquae, & fons de domo Domini erigetur, & irrigabit torrentem spinarum.* Revertit D. Hieronymus. quod Rabbini more suo, solam attendentes litteram, arbitrati sunt, voluisse Prophetam describere statum quem illi credebant futurum post resurrectionem in mundo: utique qui totus pulcherrimus floreret, velut hortus irriguus, lacte & melle manans, fructibus sapidissimis exuberans: Eror fuit hic Patris discipuli D. Joannis Evangelista, de quo ex processio agit D. Augustinus. portenta sunt haec verborum. Loquitur Prophetam interpretatur D. Hieronymus. ad litteram de statu, quo beati perfruerentur: *In illa die stillabunt montes dulcedinem, & colles fluent lacte.* Montes significant partem hominis superiorem, intellectum & voluntatem: illa replebitur gloria & divitijs caelestibus. Hinc emanabunt, effluent, ac ebullient fontales, dulcedinis, mellis, ac lactis, hoc est, ex gloria partis superioris animae, dimanabit in corpus gloria, splendor, Maestas. Quia vero defunt Prophetarum verba, quibus hanc exponat gloriam, quae dimanabit in corpus, eam describit, quantum fas est, sumpta metaphorâ de fontibus, dulcedine, lacte & melle, quibus insinuat omnia genera deliciarum, voluptatum, laetitiae manantibus.

27. Haec autem per omnes current rivus Iuda: Et per omnes rivus Iuda ibunt aquae. Iudas significat coelestionem & laudem, quo delineat beatum, cuius perpetuum erit officium Deo laudes decantare, cuiusque bonitatem ac misericordiam collaudare, benedicere ac praedicare: *Beati qui habitant in domo tua Domine, in saecula saeculorum laudabunt te.* Quot sensibus abundat homo? visus, auditus, gustus, olfactus, tactus, caput, manus, brachia, pedes, stomachus, tibiae & pedes rivi sunt. Est corpus hominis, ut ait ille Philosophus, terra requindans palatibus, per totum eum corpus venae discurrent, quibus partes corporis sustententur. Omnes haec teste Prophetâ, superfluent aquis laetitiae ineffabilis. Oculis sanctissimam illam Christi tenent humanitatem gloriosam, illum speciosum formâ prae filijs hominum. Qui tam formosus ac pulcher apparet in interiori, ut eius conspectu omnes delectet Angelos, qui eam eius ad specum perpetuo recreentur, semper etiam tamen videre desiderant: *In quem desiderant Angeli prospicere.* Quomodo videre desiderant, si eum actualiter semper intueantur? Indicat

(respondet D. Gregor.) magnum mysterium. *Hic. 36.* Qui aliquid desiderat, nunquam eum videt illud videre. Terrena haec, diu non habemus, ex desiderio appetimus, ac habita, statim fatissimus. Fortum ambis videre, ac postquam illum aliquanto tempore videris, iam te e us fatidite aspectus. Angeli Christum vident, absit autem, ut eius navescent intuitu, quoniam perpetua hinc recreantur voluptate, & omnis fatidij expertes, quasi nunquam eum vidissent, semper eum videre desiderant. *Est in eis* (ait D. Augustinus) *desiderium visionis Dei cum satiatae, & fatiatas cum desiderio, in quibus nec desiderium formam generat, nec satiatas fatidium parit.* Quid plura? In illo includitur quodcumque potest intellectus desiderare videlicet hominem. Quoad exteriorem formam, nihil est ipso venustius, nihil absolutius, nihil pulchrius, ita S. Agnes, de qua D. Ambrosius de Sermonibus eius pulchritudine testatur: *Cuius pulchritudinem de passio sol & luna mirantur:* ut sit aliud nihil in caelo neque spectandum esset, quam humanitas Christi gloriae. Ita, eius vultus aspectus sufficeret, ut omne nostrum desiderium perfecte satiatet. Hoc expendebat Vates Iaias illis mysteriosis verbis: *Regem in decore suo videbunt oculi eius.*

Videbunt pariter ipsam caelorum Reginam sole pulchriorem, luna splendidior, ad cuius supernam gratiam stellae stupent matutinae, imò & ipsi Seraphini ardentissimi. Videbunt excellentissimos illos Principes, Divini palatii magnates D. Ioanmem Baptistam, D. Petrum, D. Paulum, D. Andream &c. Clarissimos illos Martyrum exercitus, quorum corpora lucidioribus radiabunt fulgoribus, quam olim fecerunt vulnerebus. Adspicient caelestis aulae puellas, circumornatas ut similitudo templi, pulchras ut stellae, quarum comparatione pulchritudo Helena fecunditas aestimatur. D. Catharinam, D. Agnetem, D. Caeciliam, D. Dorotheam, D. Margaretam, illam Chastissimam Mariam Magdalenam &c. Si tales illas credimus adhuc mortales ut earum pulchritudine affecti iuvenes amete nimio deperirent, delecterentque sensibus, quid non illic futurum auguramur? Si ex multis militibus concurrunt homines lucas seu tripudia, seu comedias spectandi gratia, ad quas aula Regis terreni confluit tota nobilitas, tota pulchritudo, quid erit illic conspiciere tantam pulchritudinem, venustatem, splendorem, tantamque Maestatem?

Inter illos dialogos, quos Christus, cum D. In Dialogo Catharina Senensi instituit, tanta teneritudine & tractat ac familiaritate, velut cum charissima sibi sponsa,

D. Avg. Lib. M. d. c. 2. To. 9.

Serm. 90. fol. 1. luna mirantur: ut sit aliud nihil in caelo neque spectandum esset, quam humanitas Christi gloriae.

Isa. 33. 17. core suo videbunt oculi eius.

28. 59. 1.

Exempli

1. c. 8.

sa, hunc ipsa refert, in quo Christus illi expo-
nit penas damnatorum, ac in particulari hanc de-
clarabat, quae ex conspectu terribilium figura-
rum, ac demonum oritur. Ve verò illud decla-
ret, eius meminit, quod sibi quadam die con-
tingit, quando permittit Dominus, vt ei dae-
mon horribili forma appareret, tantillo tantum tem-
pore, quò quis oculis nictaret. Tātus autem hor-
ror Sanctam illam innasit, vt sensibus desitue-
retur, ac sibi reddita, Christo sponso suo queri-
bunda diceret: Domine Deus, quantus me dolor
oppressit. Tu verus cordis mei tellis, nosse, quòd
tantus ille fuerit, solo illo momento, tam horren-
dae conspectu creatur, vt mihi iudicem fore ter-
ribilissimum, nimirumque tormentum, pluribus annis
foresce ardentissima concremari, addo vsque ad
extremum iudicij diem, quàm deuotale spes-
trum intueri, vel vnicò ictu oculi: omnes deu-
que cruciatos, quos mundus agnoscat, vel Satanæ
contra Christi Martyres malitia excogitauit in-
fernali, etiam simul iuncti, pluribus annis tolera-
ti, minores multo sunt, quàm vel semel vnicò
temporis momento tam tremendam & expavel-
endam formam intueri. Cui Christus: Bene reco-
lis, quando eum sine in forma sua monstravi tibi,
quasi per ictum oculi: postquam ad sensus corporeos
restituera fuisti, tu potius elucebas ire per viam ignea
vsque ad diem iudicij duraturam, quàm amplius
eum intueri. Nihilominus, quamuis cunctis videris
breuissimo spatio temporis, adhuc ignora, quàm sit
horribilis, quoniam horribilissimum videtur ab aeterna
tormento deputata &c.

Conuenit hoc illi, quòd contigit Fratri Agg. in
socio D. Francisci terreni Seraphini. In excessum
mentis à Domino rapitur tam sublimem, vt ani-
ma sibi de corpore egressa videretur, in qua extasi
tanta illi celestis glorie bona demonstrauit, vt
sibi restitutus, cum Apostolo exclamaret: *Vidi ar-
cana Verba, quae non licet homini loqui.* Deum
creationi insistentem, vidit tam horrendam formam dae-
monem, vt in terram corruens mutus permanse-
rit, vt non potuerit, nisi corde tantum Dei sup-
plex auxilium implorare. Ad se reuersus ait: Ne
factum miremini Fratres, experientia eum didici:
*Verissimè dixisse beatum Franciscum, Satanae for-
mam, adeo esse immanem, & horridam, vt nemo
posset saluà viam, eum intueri, nisi diuinitus confir-
metur.*

R. AGG.

Si tantum ingerat horrorem, dolorem ac cru-
ciatum, vel vnius demonis aspectus momenta-
neus: quali horrore, dolore quanto torquentur,
tam multos cernentes animae damnatorum? Scito
igitur, quòd in genere pernatum, non tam hor-

ribilis sit omnium demonum intuitus, quàm in
genere gaudij, vel vnius beati grauissimus aspe-
ctus. Omnia mundi gaudia in vnum collecta vi-
lescunt, in comparatione gaudij orti, ex vnius
tantummodo beati intuitu. Quòd si vel vnius
aspectus tanta hominem eumulet letitia, quàm
immense perfundit gaudio innumerabilium aspe-
ctus beatorum?

Hinc annectamus D. Augustin. meditationem
quanto enim plures sunt beati, tanto cuiusque cre-
scit & gloria: cum enim illi perfecta vigeat cha-
ritas, tantà quisque diligit alterum, quantà seipsum,
proinde tanta fruatur voluptate, ex gloria singu-
lorum, quanta ex sumptibus: & sicut, si in se gloria
illa duplicetur, pariter & voluptas augetur, ita
quoque & duplicatur & augetur amplius, quo
crefcit numerus eorum, qui ibidem illa patiuntur
beatificà gloria: *Certe si quis alius, quem amand
sicut seipsum amaret, eandem beatitudinem haberet,
duplicaretur gaudium suum, quia non tantum gau-
deret pro eo, quàm seipsum, sed etiam pro eo, quem
multo plures idipsum haberent tantummodò pro sin-
gulis, quantum pro se ipso gauderet, si singulos sicut
seipsum amaret. Ergo quid erit in illa perfecta cha-
ritate innumerabilium beatorum Angelorum, &
hominum, & ubi nullus diligit alium minus, quàm
seipsum? Non enim aliter gaudebit unusquisque
pro singulis aliis, quàm pro seipso. Si ergo, ut homi-
ni tanto de bono suo vix gaudium suum capiet,
quòd, ca. ex erit tot, & tantorum gaudiorum?*

Audiet aures celestem illam musicam, tam
eminentem, vt vel vnicum eius temperamentum
infundere valeat immortalitatem. Vnicus sonus
citharae, quem Seraphicus Pater Franciscus auri-
bus percipit, ita illum rapuit, vt assererit, quòd
si secundò citharam Angelus pulsasset, tantum
corde suo gaudium posse recipi, nec tamen diuin-
di, iudicaret impossibile. De enim olfactus, quibus
non odoribus dignus Dei seruius respicietur, sua-
uissimis Gestus, quae conditorum, quae electuarum,
quae deliciae immensa illa opponuntur? quibus ad
luxum recedunt: vae terrenis his similes sunt,
euz vnicò haustu per guttur in stomachum de-
scendentes breui consumuntur.

Disputat D. Augustin. qua ratione hoc fiet, & Lib. 22. de
quid illud erit, quòd gustum afficiet, eozes ex-
citabit olfactus, reliquis denique sensibus volupta-
tatem: quae iuxta philosophiae axiomata suas
patiuntur diuinitates, & questionem soluit di-
cendo: quomodo illud futurum sit intelligere
non possumus, atamen certum est illa futurum.
Hoc autem dicit Vates Isai. his verbis: *Per omnes
rivos Israhel ibunt aquae. Et concludit: Et fons de do-
mo Domini.*

29
D. Aug.
Lib. Ma-
gna. r. 23
Tom. 9.

171. 3. 28.
mo Domi-

Serius
Ta. 7. 25.
Aprilia in
vna B.
Agilij. p.
330.

J. I.
Exem-
plum.

ms Domini egredietur, & irrigabit torrentes in spinarum. Nulla noui aptiora uerba quibus explicem, quod dicitur. Do. Erit anima domus Dei, quia, ut diximus, si illa deus concludit, eam inhabitabit in omnem aternitatem, illam adimplens diuina sua sublimitate, & aeternitate, gloria, ciuitate, ac dignitate. Hinc quasi ex fontis scaturigine profuet fluius gloriae, qui torrentem irripet spinarum. A quo iudicio nullum dabit iocum congruentius corpori nostro, quam *terrens spirituum*. Terrens qui secum uahat spinas, labores, arumnas, dolores, inhumitates & super omnia millenas secum ducat perueras inlamationes, uelut spinas, quae nram excrucient. *Manifesta sunt opera eius, quae sunt formatae: manifestata, impudenter.* Hi omnes spinas euellentur: quia, primo in illa fame, sitis nulla, doloribus nullis beati torquebuntur, ut uere dixit Angelus D. Ioannu: *Et mors ultra non erit, neque luctus, neque clamor, neque dolor erit ultra.* Secundo: cum ceteris cessabunt motus in honore: non concupiscet caro aduersus spiritum, sed per omnia, & in omnibus sublimatae fidelissima sua cohaerebit animam ipsam non fatigabit passibilitate, erit enim in passibilibus, nec pondere gravabit, cum uirtute non agilitatis leuissima. Lotus hic spinarum torrens gloriae fluentis irripabitur, quae ex anima profluent glorificatione, ut ut ne ea illis erit, qui suo modo non refugiat goloriosus.

§. 13. Erit deus omnia in omnibus, & corpora nostra uocabuntur non manu facta, ac in se possidebunt, quidquid possunt desiderare.

Opinor D. Paulum his uerbis: *Tunc erit deus omnia in omnibus*, huic proposito alludere. Nunc (at D. Hieronymus interpretatus haec uerba) diuidit deus creaturis bona sua, & non omnibus omnia distribuit, i.e. est illa tam perfecta, ac numeris omnibus absoluta; cui non aliquid deiciat. Deum magnum illum Principem intelligo, qui licet distribuatur talenta sua seruis, non omnia tamen uni largitur, nec hominem ueritas, nec quidem creaturam tam potentem, quae cunctis bonis ac perfectionibus diues gloriatur. *Esse illi super omnia opera sua.* Solem splendorebus illuminauit, lunam pulchritudine decorauit, stellis dedit puritatem, caelis incorruptionem, floribus odorem, fontibus refrigerationem, cibus saporem impertit. Quis & hic hominibus, nisi sibi non omnia talenta, bonaque concessit liberalis. Salomoni infudit sapientiam, Samsonem uiribus roborauit, Absalon pulchritu-

dine decorauit, Iudith uultus elegantit, David mansuetuonem, Petrum ornauit charitate. Iulium scientia, Martyres fortitudine, uirgines puritate. In caelesti uero regno: *Erit omnia in omnibus*. Iste diuinum, quod omnibus sanctis communicabitur, ipse complebitur omni bono, ita quod eorum singuli, etiam in summa gloria, ipso solo subgeburit illustrius, ipsa lena peccatoris, ipsis stellis purius: ipsis fontibus futuri sunt dulciores, sic ut odoratum gratiores, ipso Salomone sapientiores, Samsonem fortiores &c. *Erit omnia in omnibus.* Ipse est deus, qui haec omnia in homine non Angelorum ministerio, sed per seipsum est operaturus. Nunc nos Angelorum regit ministerio, illorum opera caelos mouet, terram conseruat, nos docet, nobis inspirat, nos defendit, nos custodit. Et haec de causa uocantur Dei ministri: *Omnes sunt administratores spiritus.* In beatorum autem tabernaculo, per seipsum, ipse erit omnia in nouis mirabiliter operaturus.

Hinc expotuit gloriosus Episcopus, & inuictus Christi Martyr D. Methodius de quo summo promotus, quem Graeci ut summum Theologum Reuerentur, rationem, ob quam D. Paulus corpus nostrum dicat, domum manu factam. Solatur D. Paulus infirmum Christianum, de cuius uita uix spes ulla supererat, lenioribus his uerbis: *Scimus, quoniam si terrestria domus nostra huius habitacionis dissoluatur, quod aedificacionem ex Deo habemus, domum non manu factam aeternam in caelis.* Corpus est animae domus, terrestris domus, quae paulatim ad ruderata tendit ruinosae: congrue dicitur domus manu facta, non quod in eius aedificatio e aliquae concurrant manus, sed quia rei ueritate omnis eius essentia, uita & consistentia pender ex manibus, & quidquid huic necessarium est, manuum labore conquiratur. Manus obstrictis idum in mundum recipiunt prodeunt: eum eadem manus et caput, membraque corporis componunt: quando ualentur, nutritis eum suscipiunt manus; puerulum alunt, filiorum manus eum sustinent senio uacillantem, infirmum manus curant medicorum, manus seruiunt famelorum, manus tricum suspedant agricolarum, manus pacem coquunt pilorum, manus pannos texunt: textoribus, manus sartorum uelut ei componunt manus fabricorum ei domum, quam incolat aedificant. Totam oculis reuolue. Nempublicam, contemperate quatuor manus respiciantur, haec ad illud opus, aliae ad aliud extenduntur, omnes ad huius corporis sustentamentum, & quanto quis ad alicuius euehitur gradum dignitatis.

Gal. 1. 19.
Apoc. 21.
§. 13.
Opinor
D. Paulus
his uerbis
Tunc erit
deus omnia
in omnibus
huic proposito
alludere.
Nunc
at D. Hieronymus
interpretatus
haec uerba
diuidit
deus creaturis
bona sua
& non omnibus
omnia distribuit
i.e. est illa
tam perfecta
ac numeris
omnibus absoluta
cui non
aliquid deiciat
Deum magnum
illum principem
intelligo
qui licet distribuatur
talenta sua
seruis
non omnia
tamen uni largitur
nec hominem
ueritas
nec quidem
creaturam
tam potentem
quae cunctis
bonis ac perfectionibus
diues gloriatur
Esse illi
super omnia
opera sua
Solem
splendorebus
illuminauit
lunam pulchritudine
decorauit
stellis dedit
puritatem
caelis incorruptionem
floribus odorem
fontibus refrigerationem
cibus saporem
impertit
Quis & hic
hominibus
nisi sibi non
omnia talenta
bonaque
concessit liberalis
Salomoni infudit
sapientiam
Samsonem uiribus
roborauit
Absalon pulchritu-

Heb. 1. 14.
Metho-
piti D. Grego-
Nysseu. abunde
in factis literis
Lib. de
promotus, quem
Graeci ut summum
Theologum Reuer-
entur, rationem,
ob quam D. Paulus
corpus nostrum
dicat, domum
manu factam.
Solatur
D. Paulus
infirmum
Christianum,
de cuius uita
uix spes ulla
supererat,
lenioribus
his uerbis:
Scimus,
quoniam
si terrestria
domus nostra
huius habitacionis
dissoluatur,
quod aedificacionem
ex Deo
habemus,
domum non manu
factam aeternam
in caelis.
Corpus est
animae domus,
terrestris domus,
quae paulatim
ad ruderata
tendit ruinosae:
congrue
dicitur domus
manu facta,
non quod in
eius aedificatio
e aliquae
concurrant
manus, sed
quia rei
ueritate omnis
eius essentia,
uita & consistentia
pender ex
manibus,
& quidquid
huic necessarium
est, manuum
labore conquiratur.
Manus ob-
strictis idum
in mundum
recipiunt
prodeunt:
eum eadem
manus et caput,
membraque
corporis
componunt:
quando ualentur,
nutritis eum
suscipiunt
manus; puerulum
alunt, filiorum
manus eum
sustinent
senio uacillantem,
infirmum
manus
curant medicorum,
manus seruiunt
famelorum,
manus tricum
suspedant
agricolarum,
manus
pacem coquunt
pilorum,
manus pannos
texunt:
textoribus,
manus sartorum
uelut ei
componunt
manus fabricorum
ei domum,
quam incolat
aedificant.
Totam oculis
reuolue.
Nempubli-
cam,
contemperate
quatuor
manus respiciantur,
haec ad illud
opus, aliae
ad aliud
extenduntur,
omnes ad
huius corporis
sustentamentum,
&
quanto quis
ad alicuius
euehitur
gradum digni-
tatis.

tatis, tantò pluribus manibus dicitur constructus: cum plures manus ad eius concurreant obsequium. Unde Salomon, ad Regium thronum subleuatus, thronum suum dignum crexit Maiestate, quem sic edificauit: *Dus manus hinc atque inde tenentes solidæ.* Illa quoque animalia quæ vidit Ezechiel, præsignantia supremos mundi Monarchas, sic ab ipso describuntur: *Et manus hominis sub pennis eorum in quatuor partibus:* ut id significetur quod modo tractamus. Tunc verò domus erit non manu facta: non enim manus requirentur obstruendis, nec medicorum, nec famulorum, sed nec Angelorum: quia ipse Deus erit, qui per seipsum hominem cunctis bonis abundanter cumulabit, ita ut aliæ manus non requirantur.

3. Reg. 10. 19.

Ezech. 1. 8.

1. Cor. 15. 24.

Psal. 90. 11.

Job. 14. 14.

D. Aug. Serm. 16. de verbis Apostoli. Serm. 1. ex Hieron. To. 10.

1. *Ea de causa dixit idem Apostolus: Tunc euacuabit omnem principatum, & potestatem.* Modò manus impendit Deus Angelorum in nostrum ministerium: ut nos defendant, custodiant, regant, illuminent, comitentur, confortentur, auxilientur. *Angelus suus Deus mandauit de te, ut custodiant te in omnibus vijs tue.* In altera porro vita, omnes à ministrando desistent feruati: quia solus Deus: *Erit omnia in omnibus.*
 2. *Prohè nouerat D. Job, quàm futura sit illa gloria singularis, cum fatetur nullum sibi prætere diem, quo non in eam figeret oculos, & spem ac desiderium: Cunctis diebus quibus nunc milito, exspecto donec veniat immutatio mea.* Legunt Septuaginta. *Donec rursus fiam.* O quàm malè factum, & incompositum est hoc corpus? O quàm munia ac labilis hæc terrestris domus est edificata? tota in ruinam propendet: & nullus labitur dies, quin operâ manuum indigeat, quæ eam sustineant, & fulera adhibeant ne collabatur; modò comedendo, iuue bibendo, iuue dormiendo, modò remedijs succurrendo; cunctis diebus impendenda sunt manus ministrorum, eius reparationi: quocirca continuis æstro desiderijs, ac idè exspecto statum illum felicissimum, quo terrestris hæc domus manu facta, mutetur, ac in domum certam perpetuamque ædificetur, ita sit de nouo erecta, ut nullius indigeat manibus creaturæ, sed solius Dei, qui erit omnia in omnibus. *Quid est omnia* (quærit D. August. *quid quid hic quærebis, quidquid hic pro magno habebis, ipse Deus tibi erit, ipse tibi erit cibus & potus, immortalitas, gloria, &c.* Et alio loco. *Non ergo indigebimus, & ideo beati erimus. Pl. ni enim erimus, sed à Deo nostro, & omnia quæ hic pro magno desideramus, ipse nobis erit pro magno. Cibum hic quærunt? Deus cibus tibi erit. Amplexum carnis*

*hic quærunt? mihi autem adhaerere Deo bonum est. Diuicias hic quærunt: quomodo tibi deerunt omnia, quando illis habebis: qui sicut omnia? Et ut ver. bis Apostoli te faciam securum, de illa vita hoc dixit? ut sit Deus omnia in omnibus. Omnia autem nobis (ait D. Greg. Nyssen.) Loquage omnium erit diuina D. Gratia natura &c. Prædiximus Sanctos futuros Deo si. Nyssen, miles: Deus sibi est omnia, ita ut ex sua natura, Lib. de omnibus contineat excellentiori modo infinites, una quam illa sint in se. Sic erit quoque in vnoquoque resurrexerit, beatorum, qui sibi iniuiscerant hanc diuinam naturam continebunt. D. Boet. Hinc gloriosus ille martyr D. Serentius Boet. Lib. 3. de tuis elicitur hanc beatitudinis æternæ definitionem. *consol. Et status omnium honorum aggregatione perfectus. prof. 2. Primo, est status: Quis hic decem non evocet Il. Democritus, ut eos exhiberet, quos hic dicimus Nilul hic status: cum nihil hic sit, quod statum habeat, est statum omnia sunt transitoria, cuncta momentanea: Hodie le. Rex, & cras morietur. Attende hominem terrenis Eccl. 12. hisce bonis, ac successibus præditum: de hoc nob. 12. bis cecinit David: ad vnius capiti reflexionem, perditus non. ueniebatur. Transiit? & ecce non erat. Num statum quærunt, in eo quod ne puncto ps. 36. 36. quidem temporis consistit conspiciendum? Nunc quam in eodem statu permanet. Nunc gaudet (inquit Job. 14. 11. D. Aug. *st. anim tristor, nunc vago, iam infirmo: nunc vno statum moritur: aut felix appareo, semper miser, nunc vides, iam fleo: sicque omnia me: alibi tibi subiacent, ut nihil una hora in eodem statu permanat. Hic vero status est, cū perpetuè gaudet atque iucunditate: Oculi tui videbunt Hierusal. in habitationem opulentiam, tabernaculum, quod nequaquam auferri poterit, nec auferentur clauis eius in sempiternum, & omnes faucibus eius non rumpentur: quia si laudando 1. Sa. 31. 17. tibi magnificus est Dominus noster. Quænam verba, quæ mox explicabimus. Nædum est status sed perfectus. Status perfectus, ut ne æonius, vel hilum illi desit eorum, quæ ad status alicuius requiruntur necessaria perfectionem: & hæc sit illa ratio: quia omnia bona simul possidet in Deo congregata, qui se communicat, & mare substantiæ infinitæ, gloriæ, donorum, diuitiarum, ita ut nec voluntas amare, nec possit aliquid appetitus desiderare, quod de facto non possideat experienter. Hinc illa communis D. August. propositio. *Beatus habet quidquid vult.* D. Aug. Lib. 1. de Civ. Dei. c. 14. 10. Hinc quoque D. August. format hanc cunctis hominibus animaque suæ exhortationem: *Curr per multa vagaris homuncio, quærendo bonas quidamas caro mea? tibi est quidquid animas, tibi est quidquid desideras. Si delectat pulchritudo: fulgebunt in tibi sicut sol. Si velocitas aut fortitudo, aut libertas corporis,****

corporis erunt similes Angelis Dei, &c. Si longa aut salubris vita, ibi erit sana aeternitas, & aeterna felicitas: quia iusti in perpetuum vivunt. Si fatiens, satiabitur, cum apparuerit gloria Domini: si melodia, ibi Angeli concinent sine fine Deo: si sapientia, ipsa Dei sapientia ostendit eis scriptam: si potestas, omnipotentes erunt suae voluntatis, ut Deus sua, si honor &c. si divinitas &c. si securitas &c. O luceri auriq; sitientissimi, qui vanas ac perituras opes quantis exanimis? O laudis humanae sectatores, qui populares auras aucupamini fumo velocius ac facilius evanescentes? O ventris idololatæ: quorum perpetua est potus cibique anxia sollicitudo, qui dicto citius corrumpuntur, & nova languescitis fame, siquæ æstuantes exarceitis. O rerum indagatores inquieti, qui civitates obambulant pulchris gratiq; conspectibus oculos recreantes. O domina, quæ carnem tuâ ob corporis maceras pulchritudinem, ut formosa prodeas vultus elegantia, quæ caltha citius emarcescit. O terrigena, quæ vitam longam, sanam ac prosperam toto pectore concupiscitis: videte quid vobis proponatur, quæ divitiæ, quis honor, quæ delicia, quæ spectacula, quæ vita, quæ pulchritudo. Num hæc poetarum de campis Elisij figmenta? Num fallax verborum gannus Mahomet de rivulis lactis ac mellis? quando Angelus D. Joanni ostendit civitatem illam Hierusalem, gloriæ præfulgentiam: ubi omnia splendor, lux claritas, pulchritudo, gaudium, vita bonis omnibus conuocipia: ubi nullius vestigium aduersi: refert se vidisse Principem regio sublimem throno, sibi

§. 14. Quotquot hic conveniunt, sancti sunt & boni, omnes enim in illo statu gloria, tales erunt.

His finem non imponit D. Evangelista declarationi illius status gloriosi: sed quotquot adei circumstantias, verbaque scribit, omnia eicem militat intentioni. Assertit quod hinc visio i spectanda: tres tantum nos Christus assumpserit discipulos, Petrum, Iacobum & Ioannem: illique spectaculo præfentes interfuerint Moyses & Elias. Ad quid tres illes tantummodo assumpsi? Omnibus erum suam propositerat, omnibus in humeros tollendâ prædicauerat, si preparatâ vellent gloriâ cælesti præmiari. An non ratio si accebat, hanc omnibus spectandam proponere visionem, ut ad eum omnes amaret? Multas afferunt Sacerdotum rationes D. Chrysostr. hanc allegat, quam Tertull. nempe, quod tre Domino successerint: eo quod ternarius testium numerus inextinguibile celsatur testimonium, & hoc omnium ex divina dispositione habetur si premium, ad fidem adstrictam. In ore duorum vel trium testium stabit omne verbum. Habes hæc duos & tres testes: duos in Elia & Moysæ, tanta fide dignos, ut eorum unus minister fuerit legis Divinæ promulgandæ, alter eiusdem zelator ferventissimus. Tres in Petro, Iacobo, & Ioanne. Hanc congruenter, i genio suo subtiliori excurret D. Chrysostr. in laudem numeri Ternarij: expendens quod apud omnes terrarum nationes numerus ille ut laeet habeatur, & necio quid tu se concludat Divinitatis. Consequenter igitur exorditur à numero ternario Sacratissimæ Trinitatis: Adorabilis illa Trinitas, regalis D. S. P. illa dignitas, immaculata natura, inadmirationis dominatio, in ternario gloria habet. & veneratur Deus ternarij predicatione in terra. Ii et multi sunt Patriarcharum titium tamen solummodo se prædicat Deum. Ego sum Deus Abraham, Isaac, & Iacob, non quod non sit Deus etiam Moysi, & Ies. sed veneratur sicut in imagine in terrenis cælestia. Tres virtutes sunt, fides, spes, Charitas. In tria diuisa est universum, in ordinem cælestium, terrestrium & infernorum. In tria secantur tempora, in præterita, præsentia, ac futura. Licet multi sint Patriarchæ, ut prædicetur gloria viventis spiritus, si fides ternarius. Alludit ad hoc, quod Christus præbatur carnalis resurrectionem: tres illos cita erit Deus Abraham, Isaac & Iacob, & ad i: Non est Deus Mat. 22: mortuorum, sed viventium. Cum multi sint Sacerdotes,

a Ho in ill. d. Com au. & omnia subie. Ha habetur post 1. ad Cor. b. Lib. 4. c. Marc. & lib. de præscripti. c. Dent. 17. 13.

D. S. P.

To. 40

que dicentem Scribe: Hæc verba fidelissima sunt, & vera. Eodem quoque modo postmodum, dum

es monstravit fluvium aquæ vivæ, procedentem de sede Dei, & Agni, tanta fertilitate fecundum ut ex utraque parte eius germinaret: lignum vite, afferens fructus duodecim, per menses singulos: Deinde visa illa cælesti gloria à Deo preparata tandem addit: Hæc verba fidelissima sunt & vera.

Semel & bis illa voluit repetere, non hæc esse seculares fabulas, sed divinas veritates, & quod ille eas scriptis exararit, qui Evangelium conscripsit proinde, ne ea creditatis imposturas: & ne veritati parcam, illa ut commentitia habetis, cum ea tam parum curetis, tam staccidè desideretis, tam pigre quæratitis, tam socordes vivatis, nec ullam operam adhibeatis ut illa possideatis.

ates, tria tamen Sacerdotum electa est, Moyses, & Aaron, & Samuel. Multi Reges, & trium celebris est memoria, David, Ezechias, & Iosias. Multi Angeli in celo, & tres apparuerunt Abrahae: Tres dies & noctes ambulat Abraham, ut mysterium monstraret. Iohannes tribus diebus & tribus noctibus fuit in ventre matris. Tandem, ait in gloria sua testimonium, in qua tres diuinae personae apparebant, tria erant signa sensibilia: Pater in voce filius in carne, Spiritus S. in nube. Tres Apostoli tantum eliguntur, numerus est sacratum & sufficiens, ut mundo tanti mysterij fidem praedicet. Aliam alij assignant rationem, quod voluerit ad hoc mysterium Christus testes adducere, qui forent quasi omnium linguarum procuratores, quae his tribus describitur, Hebraica, Graeca, & Latina. Ideo voluit ut crucis titulus his linguis scriberetur, crux enim omnibus linguis destinabatur dedicanda. Tres illi Apostoli tres illas linguas designabat D. Iacobus Hebraicam, cum in Hierusalem vitam cum sanguine pro Christi fide profunderit, erat autem Hierusalem Metropolis Hebraeorum. D. Iohannes Graecam, cum illi Graeciae Ecclesiae fuerint commendatae, ac Ephesi diem clausit extremum. D. Petrus Latinam qui Romae cathedram Pontificiam statuit, ac ibidem obiit martyre crucifixus, erat enim Roma populi laici caput, ut hoc modo omnes linguae eius mortem crucis praedicarent: verum his & alijs omisissis eam congruam censet quam signat D. Damascenus. vtiq; nostro proposito, mirere conuenientem.

Transfigurationis Non congruebat Iudaei hanc visionem gloriosam potiri, neque perfidum proditorum tanto interesse spectaculo: in quem iam, quantum colligo, sententiam protulerat vates Evangelicus. *Tollatur impius, ne videat gloriam Dei.* Ita legunt Septuaginta. *L. cont. ta. q. am. lectionem communitur sequuntur.* D. I. Maref. c. tenae. b. D. Cyillus. Alexand. d. Chrysostomus. d. Aug. c. 35. & alij. Quinimo & ille amicus Iob, qui ait: *Non e. In c. 26. vid. at. risulos fluminis, torrentes mellis & binyri.* Subtilioribus declarat metaphoris gloriam eiusdem que statum tam animae quam corporis, quas non vacat declarare. His proditor ille infamis excludatur. Nec similiter suadebat ratio, eum solum expelli: hoc enim eius honori derogasset, quod athen Christus omnino cauebat, quinimo eundem cum ceteris misit ad praedicandum, ei dedit potestatem eiciendi daemones, patrandi miracula; *ps. 85. Re-* Sed nec, cum se iam ab ipso sciret venundatum triginta argenteis, iamque actualiter agere de proditione executioni mandanda, ei mensam suam negat, nec expellit aliorum indignum consortio, nec corporis ac sanguinis sui subtrahit sacramen-

Orat. de Transfig. I. Iudas non interfuit re conuenientem. Transfigurationis. a. I. I. Maref. c. tenae. b. D. Cyillus. Alexand. d. Chrysostomus. d. Aug. c. 35. & alij. Quinimo & ille amicus Iob, qui ait: Non e. In c. 26. vid. at. risulos fluminis, torrentes mellis & binyri. Subtilioribus declarat metaphoris gloriam eiusdem que statum tam animae quam corporis, quas non vacat declarare. His proditor ille infamis excludatur. Nec similiter suadebat ratio, eum solum expelli: hoc enim eius honori derogasset, quod athen Christus omnino cauebat, quinimo eundem cum ceteris misit ad praedicandum, ei dedit potestatem eiciendi daemones, patrandi miracula; ps. 85. Re- Sed nec, cum se iam ab ipso sciret venundatum triginta argenteis, iamque actualiter agere de proditione executioni mandanda, ei mensam suam negat, nec expellit aliorum indignum consortio, nec corporis ac sanguinis sui subtrahit sacramen-

tum, nec a lotionem pedum prohibet, nec Sacerdotij, & Episcopij secludit dignitate, ne eius personae aut honori infamiae macula adspargatur. Quod igitur sequebatur incedens, si cum ceteris huic interfuisset visioni? Participem cum Christus fecit omnium beneficiorum, cum reliquis Apostolis, sui inlitterit praedicatorum Evangelij, ut alios dedit ei faciendi signa potestatem, ut alij: mensae suae elegit conuiuiam ut alios: corporis sui & sanguinis communione honorauit, ut alios: Sacerdotem, ut alios, consecrauit: Episcopum, ut alios, inuiau. Cur igitur huius visionis aspectus, & tanto spectaculo praesentem adesse non ei conceditur? cum ipsum tali non digne ur visione, ne solus ea priuaretur illam alij omnibus vendam non permitit tantum sed principalioribus Petro, Iacobo & Ioanni. Designauit in hoc Christus illustrissimi illius status eminentiam, quae potiri non potest, nisi quis bonus est, sanctus, iustus, filius Dei per gratiam. Attende, quis huic adit mysterio. Pater in voce, Spiritus S. in nube, Moyses in corpore phantastico, Elias in vero, Petrus, Iacobus & Iohannes collegij Apostolorum antefigiam ut intelligas, quotquot illam hunc pertinent statum, bonos esse, sanctos, iustos, iustos, sapientes,

Congruenter expendit D. Basil. verba vatis I. Ha. 12. b. sae de superna illa ciuitate vaticinantis. Postquam de illa sic Deus pronuntiauerit: *Ponam murus tuos salutem.* Addit: *Non audietur ultra iniquitas in terra tua &c. populus autem tuus omnes iusti, in perpetuum habebunt terram, germinem plantationis tuae, opus manus tuae ad glorificandum. En statum glorie. Non in illo audietur iniquitas, dolus, iras, aduulatio, mendacium, versutia. Non est terra illa huic similis, de qua Propheta Osee, quod ferueat, & aborsueatur homicidius adulteris, &c. Maledictam & mendacium, & homicidium & furtum, & adulterium inuaduerunt & sanguis sanguinem tetigit.* Proinde nihil aliud in illa auditur. Prodi in forum, nat atur quod in tal. loco talem iugularint, in tali futes irruerunt, in tali proximus proximum il aqua uit &c. Ibi vero *Non audietur ultra iniquitas.* Hoc dixit Angelus Iohanni, dum ei sanctam illam ostendit ciuitatem: *Non intrabit in eam aliquod conuincitatum, aut abominacionem faciens, & m. Apoc. 21. daciun. Foris canes & venefici, & impudici & homicida, & idoli: seruientes, & omnis qui amat, & facit mendacium.* In regno illo beatitudinis: *Populus tuus omnes iusti: q. d. ait D. Ambr. sine defectu, iustitia vniuersalis est virtus: tunc vero dicitur quid esse iusti, quando nihil illi deest: Omnes iusti, q. d. omnibus virtutibus ac meritis effulgebunt,*

bunt, vt ne vnica illis desit virtus. In hoc mundo nullus tam perfectus, cui non desit aliquid: ille qui sapientia viget, salute laborat, qui sanitate gaudet valetudinis est instabilis: qui corporis gaudet elegantia, mentis inopia languet, & nunquam desit vnum nisi, seu fediquando effers aliquem, & alter bene dicit, (s) nihil ab omni parte beatum. In celo vero tam erunt omnes omnibus numeris absoluti vt nulli vel atomus deficiat, nec in illis omnibus erit, vel vnicum Sed, aut lacoma, sapientes, discreti, formosi, sani, prudentes, contenti, alacres, veri sine vero omnes. Erunt inquit Deus, *Germen plantationis mee opus manuum mearum ad glorificandum*; ad gloriam meam & ipsorum. Quando de limo terræ Deus hominem formauit voluit eum esse in honore non vulgari, omnium eum instituens Dominum creaturarum, & in eum finem ei preparauit paradysum voluptatis selectissimis herbis vermiculatum, vt ne vna de pulchritudinibus ac fapidarum numero deceret aduenienda: *Plantauerat autem Dominus Deus paradysum voluptatis à principio, in quo posuit hominem quem formauerat. Produxitque Dominus Deus de humo omne lignum pulchrum visu, & ad vesendum suauis. Collocauit in eo hominem, quasi in throno regali (vt aduertit D. Chryl.) adduxitque ad illum cuncta animantia, vt Adamo iurarent obedientiam, & ipse vt suo rex moratus in palatio ac regno dominans, eis nomina imponeret, ac cuique suum assignaret officium. Idecirco cecinit in eius laudem David: *Gloria & honore coronasti eum Domine.* Si tales plantas, arbores tales, tanta pulchritudine, venustate tali plantauit Deus in paradiso hoc terreno ad gloriam & honorem lutei figmenti, tam hebetis, tam ingrati, quod illi eo in peccatum esset lapsurus, qualis erit Dei paradysus, quem sibi in honorem plantauit à principio eternitatis? Vis paradysus voluptatis, quis hortus deliciarum, quam arbores fertiles, quam visum recreantes, quam fructibus grauidæ, fructibus diuinis, fructibus celestibus exuberantes, ad Dei suorumque gloriam, laudemque sempiternam. *Germen plantationis mee, opus manus mee ad glorificandum.**

decere videbunt oculi eius, cernent terram de longe *Isa. 33. 17.* &c. *populum impudentium non videbis &c. Oculi tui videbunt Hierusalem habitationem opulentam, tabernaculum, quod nequaquam transferri poterit: nec auferentur clauis eius in sempiternum, & omnes furti-culi eius non rumpentur: quia solummodo ibi magnificus est Dominus noster.* Patet omnibus (inquit D. Cyril,) prophetam non loqui de terrena illa Hierusalem, cum hæc sæpe numero fuerit destructa, quæ populo nequam, gente scelerata, stulta, ac perfricta fronte notabatur iniquaritia. illa quoque Christus non apparuit formam gloriosus, sed infami crucis supplicio inglorius. Loquitur autem de superna illa Hierusalem, de qua Apostolus: *illa qua sursum est, Hierusalem, &c. O. Gal. 4. 25* culi tui videbunt Hierusalem illam ter beatam, *Habitationem opulentam: vbi omnes diuitiæ, census, redditus Dei referantur: vbi paratur animæ gloria, quies corporis: ciuitas tam opulenta, quæ, Ibi solummodo magnificus Dominus noster, ibi solummodo.* Vidisti & miratus es quam profusus Deus in hominis creatione, quam magnificus in mundi productione, quot opera in eo præclara condidit: vt stupens exclamet David: *Quam magnificata sunt opera tua Domine!* Omnia autem hæc puluis, misera, nihil sunt: *Ibi solummodo magnificus: quia ibi solummodo sunt ea dona tanto Domino conformia.*

Duobus modis dicitur Rex magnificus: vna, I. quia magna sunt ea quæ largitur, respectu eius Dupliciter qui ea recipit, proinde dicitur rex ille magnificus, qui mille ducatos aureos daret cuidam, cui tur rex viginti plus satis essent. Alio modo: quia id quod esse maderat, conuenit regali suæ dignitati, ac maiestati: *magnificus.* proinde magnificum se Rex affluens ostendit, centum ac viginti septem Prouinciis Dominus in illo celeberrimo conuiuio, vbi tam cibi quam mensæ, quam abaci, quam vasa, quam dona, quæ manilia talia fuerunt, qualia describit Spiritus S. *Intra magnificentiam principalem.* In hoc mundo est Deus magnificus, si consideremus ea quæ tribuit, & disponit in ordine ad hominem cui licet sit puluis ac vilissimus vermiculus quæ capiti, cuique sufficit fossa tumulus octo palmorum longitudo, & duorum latitudinis, erexit domum amplissimam, totum scilicet mundum tecto illo superiori tot stellis rutilanti, maioribus, ac minoribus: circuminctum & cum ei panis frustum sufficiat, sudore vultus sui excoctum, illi tot fructus, aues, animalia, pisces, flores, fontes ministrant. O quæ magnificentia! *Aperis tu manum tuam, & implet omne animal bene dictione.* *Ps. 144. 16*

Attamen non fuit in his Deus magnificus in ordine

(s) Que
auac hab
lari cessa
tas de so
las peras,
que nola
ye vo pe
rentis
alla.

Gen. 1. 3
aduenienda: Plantauerat autem Dominus Deus paradysum voluptatis à principio, in quo posuit hominem quem formauerat. Produxitque Dominus Deus de humo omne lignum pulchrum visu, & ad vesendum suauis. Collocauit in eo hominem, quasi in throno regali (vt aduertit D. Chryl.) adduxitque ad illum cuncta animantia, vt Adamo iurarent obedientiam, & ipse vt suo rex moratus in palatio ac regno dominans, eis nomina imponeret, ac cuique suum assignaret officium. Idecirco cecinit in eius laudem David: Gloria & honore coronasti eum Domine.

Ps. 1. 6.

Examinemus paululum cum D. Cyrill. verba Isaiæ quæ superius strictim citauimus, qui hoc idem nobis alijs terminis insinuat: Regem in

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ordine ad se, cum quicquid dederit, tanto fuit illo minus, vt dicat Spiritus S. quod fuerit instar

Sap. 11. 23.

guttae in comparatione totius Oceani: Sic est ante te orbis terrarum, & tanquam gutta voris antelucani. Et quicquid esse habet, est coram eo, vt

Isai. 40.

17.

Int solis atomus, imò minus. Quasi non sint, se sunt coram te. De verò magnificum ostendere, supremæ illi referuavit ciuitati, vbi munerâ magna sunt, etiam cum ipso Deo collata: quia quod ibi largitur, tantum valet quantum ipse. Dat suam essentiam, suum esse, suam bonitatem, suam æternitatem, suam gloriam, proinde totum, vt diximus. Ita hoc est, esse magnificum. Magnificus fuit Deus Salomoni: cui tantam infudit sapientiam, vt sacra testetur pagina: Omnes Reges terra

3. Reg. 10.

24.

desiderabant videre faciem Salomonis, vt audirent sapientiam eius. Verumtamen magnificentia fuit hæc, respectu exiguitatis Salomonis. Ibi verò sapientiam docebit nos infinitam, in cuius comparatione, omnis Sapientia Salomonis, omnium philosophorum, imò ipsa Supremorum Seraphinorum naturalis scientia, ignorantia reputatur. Magnificus fuit tantam tribuens Iudith pulchritudinem, vultusque elegantiam, vt cunctum raperet in imitationem exercitum Assyriorum: Ibi erit magnificus: tantum conferens venustatis splendorem, vt beatorum minimus pulchritudine longè antecellat solis, lunæ, stellarumque venustatem. Tandem, quam hic Deus ostendit magnificentiam, licet magna sit, nullum mihi reperies, qui sit eâ ex omni parte satiatus: omnia sunt paupertas, indigentia, calamitas, quibus mundus abundat. Ibi verò ita magnificus erit, vt nequeat homo quicquid expetere, quod non habeat: Ibi summus magnificus est Deus noster. Et quod præ cæteris illius commedit loci felicitatem, hoc esse censimus, quod status ille futurus sit æternus, qui finem numquam sit habiturus, Tabernaculum, quod nequaquam transferri poterit. Hic nulla bona fors, nulla prosperitas, adeo constans, quæ mutabilitati non subijciatur alteranda.

34

Præfati sumus, quod Sancti illi prophetae Ezechiel & Ioannes, viderint hanc ciuitatem fixam in quadro: figura verò quadrata symbolum est firmitatis seu soliditatis: Mundus rotundus est, qui numquam sinit, & extremo digiti propulsus voluitur instar rotæ. Fortunam rotæ in nixam depingis, quæ semper voluatur. Imò de sole testatur ipsa veritas: In circulos suos reuertitur. Quia quicquid præ oculis terminus, figuram quasi habet circularem, motu aptissimam. Cæleste verò futurumque tabernaculum tanta soliditate firmabitur, vt numquam immu-

Zec. c. 1. 6

retur. Hoc de illo protulit Apostolus: Tabernaculum quod fixit Deus, & non homo. Nequit homo imbecillis opus ædificare adeo solidum vt dissolui nequeat: nec valent manus hominis tam firma, ac radicata iacere fundamenta, vt aliorum manus ea erueret ac euertere non posse videantur. Hæc perito Ciuitas, adeo solidis nixa est fundamentis, vt opus manuum Dei, quæ petram statvere possunt adeo constantem ac securam, vt tota licet confluat in vnum gehennæ, dæmonumque fortitudo, eidem præualere, eamque dissolueret, nec in vnicuique puncto posse Christus affirmari. Imò hac de causa (præter dicta superius) debuit Apostolus supremum illud palatium vocare, Domum non manu factam, æternam in caelis.

Hoc de illo protulit Apostolus: Tabernaculum quod fixit Deus, & non homo. Nequit homo imbecillis opus ædificare adeo solidum vt dissolui nequeat: nec valent manus hominis tam firma, ac radicata iacere fundamenta, vt aliorum manus ea erueret ac euertere non posse videantur. Hæc perito Ciuitas, adeo solidis nixa est fundamentis, vt opus manuum Dei, quæ petram statvere possunt adeo constantem ac securam, vt tota licet confluat in vnum gehennæ, dæmonumque fortitudo, eidem præualere, eamque dissolueret, nec in vnicuique puncto posse Christus affirmari. Imò hac de causa (præter dicta superius) debuit Apostolus supremum illud palatium vocare, Domum non manu factam, æternam in caelis.

Hebr. 8.

Sed quod maxime proposito nostro conuenit, id est, quod addit Propheta: Populum imprudentem non videbis. Notat noster Forenus, alios legere, nec malè: Populum imprudentem non videbis: quia verbum Hebræum, vt rursus significat: q. d. Nullus ibi vagabitur stultus, nentis neque furiosus, & nomine imprudentis comprehendit omnes defectus in quos cadit, qui laberet imprudentiâ. Ni fallar hoc Christus insinuat illâ parabolâ de virginibus, solæ quippe prudentes admittæ fuerunt ad nuptias illas cælestes, à quibus imprudentes ac fatuæ clausis ianuis repulsæ, vt earum nulla ingrederetur: sed nec cæleste palatium quisquam fatuus, ac tam imprudens subintrabit, qui sibi de oleo providere negligit imprudenter, & quæ pro sponsi ac sponsæ aduentu æstimantur necessaria fatuus aspernatur: illi inquam, quibus similes Moyses indigitar rationis impotes: Gens absque consilio est, & sine prudentiâ, utinam saperem & intelligerem, ac nouissima providerent. Ita vt nullum ibi offendas phreneticum, vitio mentis capum. Populum imprudentem non videbis. Omnes sapientes ob altissimam Dei cognitionem, & Angelorum omnium, caelorum, stellarum ac creaturarum scientiam. Sapaces in disponendo, prudentes in agendo, discreti in ratiocinando. Quid tibi arbitris agendum, vt tali gaudeas societate? Hoc vnum inter cetera maxime hominè delectat, conuersari, agere familiariter cum viris litteratis, ac scientia præclarissimis (inquit D. Hieron.) eorum audire rationes acutissimas, discursus subtilissimos, ab eius pendere ore, quo rosas, quo gemmas, quo flores effundit. Ob hoc depingunt Herculem infinita populi multitudine circumdatum, quam inauribus alligatam post se quasi vincitram attraherebat, sapientissimus enim colebatur, ac lepore

Isai. 33.

Dent. 31.

28.

Epist. ad Paulin.

Paulin.

Epist.

Epist.

pare verborum, sententiarum gravitate, & concisionis impetu si sperdebat omnes. Legimus (ait D. Hieronym.) de celeberrimis tot que mundo iustissimis, quod longissima susceperunt itinera, seiplos aperitissimis horridisque experierunt periculis, labores subierunt gravissimos, ac intolerabiles, mariis transgressionibus, regionum pervagationibus, ad externis nationibus peregrinationibus, ea simulati intentione, ut virtus omnia studiorum genere florentes convenirent. Quos non suscepit labores ac peregrinationes Pythagoras, ut divinos ac Memphicos consuleret artemque latro in doctissima Atheniensium universitate doctissimum immensis dispendijs servante, captivitate, totam perlustravit Ægyptum, & quam vocabant, magnam Græciam, cultoris literaturæ perfectissimos investigavit; Expositus ille philosophus seu incantator Apollonius yaneus, delevit totum orbem circum, Indiarum regna percurrens, apud quos morabatur eruditorum omnium calulis punctisque doctissimus Hieracas, qui aurea residens cathedra discipulos suos celorum motus, cursum solis, lunæ, ac siderum edocebat. Inde egressus transiit in Elamias, Babylonios, Ghalaeos, Medos, Assyrios, Parthos, Syros, Phenices, Arabes, Palestinos, reversus Alexandriam, transgreditur usque in Æthiopiã, tantummodo ut vel parvo tempore audiret sapientes illos Gymnosophistas.

35 Notum omnibus est (inquit) quanto populus confluxu Romam ex Hispania, Francia, Italia concurrerit, non ut imperatoria illius urbis ac ortis magna invideretur, ac ut paulisper Titum Livium audiret perorantem: hoc enim pluris faciebat, quam quidquid Roma mirandum spectandumque possideret. Sacrae paginae candidato constat illa historia conscripta Spiritus S. callam; *Vivens a terra desiderabat vultum Salomonis, ut audiret sapientiam eius, quam dederat Deus in corde eius.* Inter reliquos vero: *Regina Saba audiit famam Salomonis in nomine Domini venit. Quæ viso auditoque Rege Salomone, tanto gaudio demulcebatur, ut spiritus illi vitales supprimerentur, animoque languens deficeret: Non habebat ultra spiritum, mentisque relictita, exclamat: Beati serui, qui stant coram te semper, et audierunt sapientiam tuam. Quæro à te, si tibi nuntiaretur descendisse de celo D. Augustinum, adesse in Ecclesia, quo eum possis & videre, & aliquid, quid non molieris, ut eum alloquereris aliquantisper? Quid, si S. Hieronymus. Quod si realiter*

descenderet D. Paul. egregius prædicator, vel D. Ioa. Evangelista, & certo scires illos hortum perambulare, tibi que licere eos accedere, quem non moveres lapidem? Et quid faceres, ut paulisper D. Petri familiari conversatione fruereris, inextinguibilem illam intelligens sapientiam. D. Paulus (inquit D. Hieron.) cum esset vas electionis, raptus ad tertiam cæli classem in quo Christus orabatur, ut magister eum erudiret de ijs quæ dicenda forent: *In me loquitur Christus.* Dama eo profectus est in Arabiam, & illa perlustrata ascendit Hierusalem: *Videre Petrum & post quatuordecim dies assumptis Barabam & Tito, singulari studio accurrit ad Apostolorum conventum, ut cum illis confareret, velut cum sapientissimis Evangelij præceptoribus.* Quam tu non diligens, si tibi referretur modo concilium cogere Apostolos, de mysterijs adeo sublimibus acturo, ut ipsi seraphini naturalibus viribus suis ea minime valerent penetrare, si quis tibi hoc indulgeret, ut illi posses interesse concioni? quid futurum autumas, si ipsa cælorum Regina, Domina Angelorum de cælorum vertice hæc infima visitaret: quò non currerent homines, eam visuri, sacratissimos eius pedes reverenter osculanti vel puncto licet temporis? quis igitur explicabit, quis sermone comprehendet, quantum illud gaudium Angelorum choris interesse, beatorum spirituum colloquio perfrecti, & æterna cum illis societate gaudere? Quis mihi dicat, quæ delicia, familiaritate vti Sanctorum Michaelis, Gabrielis, Raphaelis, omnium denique illorum spirituum quos creatoris gratia tantà gratos venustate, rerumque omnium scientia complevit eruditissimos, ac sanctitate beavit præcellentissimos: *Vicinos Dei Sanctos Paulum & Petrum,* (inquit D. Chryso.) *Martyres, Angelorum cœtus, & Archangelorum habebis. O gloria! o dignitas! o gaudium! Quis dicere vel cogitare sufficiat (audito meditantem D. August.) Quæ sit in conspectu Domini Dei omnipotentis illa beatorum spirituum, cælestiumque virtutum innumerabilis multitudo? Quæ sit in eis sine fine spiritus rationis Dei? Quæ lætitia sine d. situ? quis amoris ardor non crucians, s. d. d. l. t. t. t. Quomodo in laude summa beatitudinis sint beati? Quomodo conuncti vero luminis facti sunt lux, &c.*

Ut erat D. Chryso. D. Paulo add. d. i. s. i. s. D. Chr. mus refert de se, quòd eius fruendi contentio desiderium nos quoque deberet accendere. Quod si nunc desiderium eius visitandi sepulchrum te ab extempis oris Romam adducit, peregrinum, vti Sanctorum Apostolorum nec vides, Tom. 2.

2. Cor. 13.

Gal. 1. 18.

D. Chr. Ho. 55. in Ioan. T. 3. D. Avg. Lib. Med. c. 27. T. 9.

D. Chr. Ho. 32. in Ep. ad Ro. que est ultima in Mat. h. Tom. 2.

„ vides veneranda corpora, & si ea videres, non
 „ nisi ossa arida cerneres, licet summa digna ve-
 „ neratione, nulla tibi exprimet lingua, nec ocu-
 „ li videat, quid esses acturus, si hic viui coram
 „ assisterent? Quid igitur tibi expedit facere, vt
 „ eos viuos cernas & gloriosos, vbi vicinus eo-
 „ rum consortio fruens, eorum gloria lætaberis,
 „ & perfecta te diligens charitate? Illic Paulum
 „ videbimus (sibi Chrylost. app'audit) cum Pe-
 „ tro in Sanctorum choro corp'is eorum existentem,
 „ & presidentem, gemināq; illic dilectione frue-
 „ mur. Si enim cum hic esset, vsque adeo dilexit
 „ homines, vt eum dissoluit ex animi proposito, &
 „ cū Christo esse cuperet elegit hic esse: multo ma-
 „ gis illic feruentiore amorem ostendet. Non enim
 „ in illis defertur charitas, sed est aucta perfe-
 „ ctior. Sapius memini eius, quod refert Plato
 „ de Socrate, quem vt perfectissimum sapientia
 „ exemplar omnes colunt, quod morti proximus
 „ præfentes suauioribus verbis solabatur eos ad a-
 „ nimum mouebat a laetitate, ac volebat vt sibi mo-
 „ rienti inuiderent; quod hinc discens, in altera
 „ vita visurus esset eminentes illos duces Vlyf-
 „ sem & Palamedem, aitque: *Ad excelsos illos vi-
 „ ros pergo.* Eodem modo refert de altero philo-
 „ sopho Arcadiae Cyrcida, quod lecto decubens
 „ iam quasi balbutiens & interclusa voce, vultu ad
 „ hilaritatem composito ac sereno, circumstantibus
 „ valedicens ait: *Latus morior quoniam ad eum
 „ me locum confero, vbi videre & alloqui potero Py-
 „ thagoram inter philosophos, & Homerum inter Pœ-
 „ tas.* O pudor, o confusio Christianis, qui so-
 „ cordes nec ad hæc attendūt, nec his mortis do-
 „ loribus angustati se solantur, nec ad tantæ glo-
 „ riæ excellentiam, ac beatorum consortium luctu-
 „ sum dirigunt cogitationes.

§. 16. Apparuerunt Moyfes & Elias: tes-
 tes personæ Christi Domini nostri conuention-
 tes.

36 **A**liud nobis innunt Euang. listæ de hoc
 statu felicissimo, ex eo quod Christo comi-
 tes apparuerunt Moyfes & Elias: Ne granioribus
 illis ac subtilioribus tempus iteramus difficulta-
 tibus, quas circa hoc emittant Sancti. Moyfes
 mortuus erat, & credunt aliqui eum à mortuis
 suscitatum, non in vita immortalis, sed mortali
 eandem, vt huic spectaculo ad paruam moram
 interesset, tamquā testis, sicut ex aliorum senten-
 tia, multi in Christi resurrectione de sepulchris
 surrexerunt vt Christi testarentur resurrectionē,
 & demum mortui sunt, & hoc Deus sapius se-
 cit ad honorem suorum electorum. Per calum-

niam accusat Rex Poloniae Boleslaus illustrissi-
 mum Episcopum Stanislaum Iatrocini, quasi a-
 grum Petri cuiusdam occuparet, quem Ecclesie
 suæ nomine coemerat, cuius pretium non sol-
 uisset, cum id nec tabulis probare possit, & tes-
 tes veritatem dicere vererentur. Petrus vero a-
 gri venditor iam dudum obierat, sepultusque
 putnerat. Pissimus Pōtifex, ac iustus pagi pos-
 sessor, post oblatum Deo incruentum sacrificiū,
 ad tumultum fiducia plenus ire festinat, Petrum
 ex nomine Dei inclamat, iubet surgere redimi-
 uum, & irrefragabile dare testimonium verita-
 ti. Prodit de sepulchro Petrus, ad Regis tribu-
 nal se sistit, coram omnibus fatetur sibi ab Epil-
 copo persolutum agi pretium, quo dicto rursus
 obdormiuit. Idem Deus dignatus est operari
 ad gloriam S. Antonij Paduani, quo Lisbonæ
 agente, pater eius mortis reus condemnatur cū
 alijs suis famulis: illi enim cuiusdam viri e-
 dem imponebant. Illic D. Antonius ad sepul-
 chrum tendit defuncti, & presentibus ipsis iu-
 dicibus, ipsum ad vitam tenocat, vt patris, fa-
 mulorumque testaretur innocentiam, quo peti-
 to sepulchrum repetijt. Similiter & inuidus
 Christi Martyr Mercurius de cineribus exsurre-
 xit ad preces S. Basilij Magni, vt Imperatorem
 Iulianum Apostatam transdiceret, pro vt eun-
 dem lancea sua transfodit, & demum requieuit.
 Qui hoc in electorum suorum agit nominis glo-
 riam, ne miremur, quod hæc egerit ad suam glo-
 riam maiestatis.

Eodem modo credūt resurrexisse ac apparuit. a In e. 17
 se Moysem: ita tenet D. Hieron. a. & clarè ex-
 pressit D. Damascen. b. At D. Thom. c. opinatur b. Orat. 10
 quod tunc Moyfes apparuerit, sicut in hac vita Transfig.
 nobis apparent Sancti in corpore pharastico for- p. 3. 2. 4.
 mato ex aere. Sicut etiam apparent Angeli. Ita a. 3.
 sentit D. Aug. d. enarrans historias lectu dignis c. L. de eu-
 simas: Concedamus quomodo eumq; fuerit: hoc ra pro-
 certum est, quod apparuerit ibi Moyfes, & cre-
 dunt Tertullia. e. & Orig. f. & Irenæ. g. quod hæc ad Pau-
 occasione cōpleuerit Deus id, quod Moyfi à tot lunis. e.
 annis promiserat. *Posteriora mea vid. bis*, quod h. 10. 11. 11.
 gnificabat, quod proprijs oculis videret Deum: d. L. contra
 inca. natum. Pariter manifestum est, quod ap-
 paruerit Elias, qui nec erat, nec adhuc mortuus 22.
 est, sed Deus eum in columem conseruat vt in e. Ho. 11.
 mundum reuertatur temporibus Antichristi, vt in Exod.
 eundem sua predicatione confutet, quem Anti-
 christus afficiet martyrio, vt D. Ioannes in sua contra
 vaticinatur Apocalypsi. Itaque duo apparuerunt *hæreses*
 (asserit D. Damascenus) viuis viuis & alter mor-
 tuus, vt omnes nouerit, quod ille Dominus, qui loca cū-
 cos

eos adduxit, Dominus est viutorum & mortuorum, & quæcumque vult, facit & in vno & in altero. Particulariter autem voluit Christus in hoc mysterio binos illos habere testes, utique capitia prophetarum. *Vertices prophetarum*, eos nominat Ecclesia: quasi testis personæ Christi: ut notat D. August. & Tertullia, quod hoc mysterio impleta fuerit visio Zacharia, qui lampadem vidit cælestem, ad cuius latus erant duæ oliuæ, oleum effillantes, quibus lux illa alebatur. Læpās hæc Christum signat, ut dixit Isaias, harum oliuarum accenditur oleo, non quod ipsi dent olei gratia, quinimo de Christo in ipsos defuit oleum gratiæ reliquosque sanctos, sed quia illi suo testimonio mundo reddunt illustrissimum. Detrahebant Iudæi Christo, ut legitur: prædeant hi duo: quorum vnus illum promulgauit, alter eius erudandæ zelo cæteris feruenter & suâ præsentia dent testimonium: quod Christus nedum est legis fructus, sed ipsius legis auctor & Dominus prophetarum.

Quando Dominus apparuit Moysi, ut legem populo daret, fulgura, tonitrua, fumus, tempestas, tubæ clangor audiebantur, ut populus his terribus exclamaret: *Loquere tu nobis, non loquatur nobis Dominus*. Nec miror populum his terrificis extrinsece, cum & ipse Moyses tremebundus expauerit: nam teste apostolo: *Terribile erat quod videbatur. Moyses dixit exterritus sum, & tremebundus*. Moysi vero Deus, dicit eis: placeat, non loquar ipsis modo, nisi ore tuo, & iuratis temporibus in filio meo, quem missurus sum in mundum prædicatorem & prophetam, qui illis ex patre meo loquetur: *Prophetam suscitabo eis de medio fratrum suorum similem tui: & ponam verba mea in ore eius, loqueturque ad eos omnia, quæ præceperō illi. Qui autem verba eius loquetur in nomine meo, audire noluerit, ego illorū existam*. Hoc Dei promissum populus accepit, proinde hunc semper prophetam audi præstolabantur: qui inter illos erat natus. Hic fuit Christus, & in illo impleuit Deus verbum suum, & pactum quod cum illis iurauerat. Ad huius confirmationem, assistit Moyses ipse testis veridicus, per quem Deus hoc fecit per uisum in cuius præsentia Pater de filio testatur: *Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacuit, ipsum audite: quod per Moysen vobis spondi filium meum, qui factus homo uenit prædicator in mundum, ecce medius adstat inter Moysen & Eliam duas oliuas, qui testimonium perhibet de lumine. Moyses nimis iuxta legis, iudicis uices & voces implet legis. Elias caput*

prophetarum, eorumque loco substitutus apparet, ac medius Christus. Intuere, (monet D. Hieronymus) qualiter ad Christum uelut ad centrum in ca. 17. concurrunt lex & propheta, ipseque sit ambrorum scopus ultimus.

§. 17. *Apparent Moyses & Elias in maiestate, loquuntur cum Christo de præcipuis eius mysterijs: simul cum eo sunt. Status gloria cælestis exemplaria.*

Illis omissis, quæ difficultatem habent non omnibus uisum, & à Sanctis Patribus exponuntur, hæc tria tantum intendo declarare, quæ proposito nostro magis conducunt. Primum: quod indicat D. Lucas, quod Moyses & Elias: *Visi sunt in maiestate*, quantum opinor, non potuit euangelista uerbis ut aptioribus quibus ad uerbum expressius declararet, splendorem, gloriam, claritatem, quæ Moyses & Elias gloriosi apparuerunt. Ipse Christus, ut gloria suæ exponat naturam, quæ iudex uenturus est, alijs non uultur terminis: quæ, *Com uenerit filius hominis in maiestate sua*. Quinimo & ipse D. Lucas iisdem uerbis supremi iudicis declarat dignitatem ac gloriam: *Tunc uidebunt filium hominis uenientem in nube, cum potestate magna & maiestate*. Dum dicit: *Cum potestate uenturus*, addit, *Magna*: dum uero dicit: *Cum maiestate*, nihil addit: quia nihil est addendum: quo significet supremam auctoritatem, gloriam, opes, uenturæque maiestatem. Nec aliter sentiendum: ut enim ex Cardinale nostro Caietano diximus: claritas, gloria, formæ elegantia, ac splendor, qui de Christi corpore dimanabat tantus erat, ut in Moysi ac Eliæ corpora reflectens, ipsa milleis solibus facibus, innumeris reddiderit fulgentiora: ut ex his discas, quanta futura sit corporis Christi gloria.

Origen excellens aperuit mysterium in Christi gloriam, dum eius meminit quod olim contigit. Tanta Deus descendit in montem Sinai fulgens claritate, legem Moysi daturus, ut ex ea, intendendo in faciem Moysi, illa uelut solis radijs splendens illustrata: ut ex ea populus intelligeret quanta Deus lucret claritate. Num scire desideras quanta futura sit Christi gloria? Vide, quod ex sola reuerberatione claritatis corporis Christi, Moysi & Eliæ tantus splendor lux tanta ac gloria diffusa: ut quæ eminentem faciat maiestatem, & nec solum in facie Moysi, ut olim, sed in toto eius corpore, & nedum in illo, sed & in E-

in Elia, ambo quippe: *Visi sunt in maiestate*. Attendamus discrimen eius qui tum daturus legem descendit, & eius qui modo descendit predicaturus Evangelium. Qui enim tunc descendebat, non erat ipse Deus, sed Angelus, Dei representans personam, ideo de illa lege sic ait D. Paulus: quod *Erat ornata per Angelos*. Modò vero ipse Deus Angelorum Dominus. Exploremus quoque differentiam (monet Apostolus) inter illam & hanc legem: *Si manifestatio damnationis in gloria est, multò magis ministrum iustitiae in gloria*. Erat lex illa, lex mortis, condemnatio, condemnans & occidens: quia ob minima quaeque mortis ferebat sententiam, ob collecta tantummodo lignorum segmina in die bello igni construendo. Hæc autè lex est vitæ, iustificatio, gratiæ & gloriæ. En hanc adducit Christus, quæ tanta est, vt Moyses & Elias illi proximi tanta fulgeant claritate, & maiestate conspicui.

38 Secundum nobis describunt Evangelistæ in hoc mysterio, Moysen & Eliam familiariter & amicè cum Iesu colloquentes; quòd his verbis indicant: *Loquentes cum eo*; & credit Tertullia;

D. Irenæus ac ingeniose dixit D. Irenæus: illud perfectè tunc *L. 4. com. impleri: Loquebatur Dominus ad Moysen, sicut in Hierose. 37* *let homo loqui ad amicum suum. Facit ad faciem Exod. 33.* (ait D. Irenæus) *confabulatus est cum eo in altitudine montis*, &c. Tertium loquebantur de profundioribus mysterijs, & arcanioribus Dei Sacramentis, nimirum de mysterijs Redemptionis. Hoc S. Lucas signanter indicat: *Loquebantur excessum eius, quem completurus erat in Hierusalem*: Vt ut Evangelista verbo Græco, quod duo simul significat, exitum & gloriam; & sic alij Sancti legunt: *Loquebantur de exitu*, i. a D. Ambr. Abj, *Loquebantur gloriam*. D. Chrysost.

quibus præclarum latet mysterium, quo similiter celestis gloria exprimitur dignitas: quia ille exitus, quem Christus erat completurus, ad gloriæ consecutionem necessarius habebatur. Quis, quæso, erat excessus ille complendus in Hierusalem? Ille quo exitus passurus ac moriurus, de quo postmodum D. Ioannes: *Egressus est Iesus trans torrentem Cedron*. Era autem hic consequendæ gloriæ adeo conueniens, vt ipse de eo dixerit: *Oportebat Christum pati, & intrare in gloriam suam*. & idiote vernaculo significat: *Loquebantur cum Christo, & Christus cum illis, quàm oppidò necessitas redemptionis generis humani scaderet Christum pati in Hierusalem, vt sibi corpori gloriæ mereretur, & hominibus corporis ac animæ glorifica-*

In c. 9.
Luca 10.
31. in
Matth.
I.
Quis ille
fuerit
exc. sus.
Io. c. 19. 1.
Luca 24.
46.

tionem obtineret. De hæc inter se agebant, quo discimus, quid sit, & quantum sit illa celestis gloria, vt ad eam nobis promerendam necessaria fuerit passio Dei, sanguis Dei, mors crucis ignominiosa.

Hoc vnum inter cetera huius mysterij recolo profundæ meditationis argumentum. Expectis nosse quanti valeat adamas? A tunc quid pro eo gemmarum, appendat: dicens non minoris valere. Attende quid dicitur: *hritus pro cæli gloria, quam tibi meatur en pro appendat. anguinem suum, vitam, mortem, seipsum: quia quod his minus fuisse, pretium non erat æquale, licet omne aurum, argentum, gemmas, lapides pretio o, stellas, cælos, Angelos, cherubinos, seraphim appendisset. Omnia hæc sunt infinites minoris acimationis, & quocumque aliud pretium, quàm sanguis & vita Dei, & ipse Deus, non esset ex toto æquale: quia cum id quod in cælesti gloria datur, sit ipse Deus, non valet hæc minoris, quàm ipse. De his autem alio loco.*

De his gude Mysterijs, inquit Evangelista, 19 Moyses & Elias loquebantur cum Iesu vt explicarem aliquid de hoc statu beatitudinis. Mysterium maxime absconditum & altissimum Dei, censetur notæ redemptionis mysterium, quod in eo consistit, quod Christus egrediens tunc onus ad mortem, nobis cæli gloriam consequatur: ita vt ab illa Christi morte, vita nostra, ab eius passioe, nostra beatitudo, ab eius ignominia, omnis gloria nostra dependere. Illi autem mysterium hoc adeo absconditum, vt Nullus Principum huius sæculi cognant. quod D. Paulus vocat: *Mysterium absconditum à sæculis in Deo*. De quo, in interprete eodem Apostolo ad litteram loquitur Maras dum ait: *Nec oculus vidit, nec auris audivit, &c.* Itaque loquebatur Christus cum Moysæ & Eliæ, de sublimioribus sapientie secretis, ac de profundissimis pectoris sui mysterijs: vt in e colligamus quàm amicè cum illis ageret. Quia secretiora pectoris arcana non nisi intus amicus principes solent aperire, & ex hoc argumento probat Christus Apollolis: vt tamquam tales sibi congratulentur: *Vos dixi amici*.

quia omnia, quæ audivi à Patre meo, nota feci vobis. En in ago quædam vobis regni cælorum. Omne vultu maiestate. D. Lucas, vt delectaret quæ Christus in hoc mysterio prætulisset dignitate nullum invenit verbum, quo congruentius hæc hriti gloriæ explicet, in qua cum Apolloli viderent eminentem: quàm dicendo: *Engulantes viderunt maiestatem eius*. Cum maiestate,

stare, ut Rex, & inuictus Imperator. Eadem phrasi nobis Moyſi & Eliæ gloria describitur: *Uſi in maiestate*. Vide Epiphani. ait: *ambos duxit in sua propria gloria*: & quasi sibi fecit æquales. Licet enim immensam concedamus distantiam, reuelat tamen profundum æternæ gloriæ mysterium, in qua omnes Reges erunt, omnes eodem cum Christo regno potentur, nec erit Christi regnum, aliter regni excellentius: *Quo coheredes regni sui ostendit*, ait D. Epiphani. verbâ, alias à D. Paulo prædicta.

Proinde cuncti in felici illo beatitudinis statu videbuntur: *In maiestate*: quia vero maiestas regno propria est, si Christus quia Rex est, videtur in maiestate, omnes pariter electi gloria fulgebunt maiestatis, omnes Reges erunt, omnes magni, & tales omnes cum Christo loquentur, ut filij desideratissimi, & cordis intimi, proinde & omnibus consilia cordis sui manifestabit, æterna peccatoris Dei ce nent aperit, quam ego modo vos intueor. O gloria, o maiestas! quis unquam Principis familiaris tanto se honore tenfit cumulatam? Solis magnatibus vitur Rex familiariter, & vel paucis sui peccatoris aperit abscondita secretorum. Hoc Christus indicat, quando ait Apostolis, quod illis preparauerat, hoc esse: *Ut edatis & bibatis super mensam meam in regno meo, & sedetis super thronos*, &c. Non nisi alios Reges admittunt Reges mensæ suæ conuiuas: quod si ex occasione in aperto campo, & separatim sub dio (a) alicui in hoc fauent intimo, non tamen id agunt dum regni assident mensæ ad gloriæ ac maiestatis suæ iactantiam: si verò locum concedant, hoc fit in scabello, vel subscellio, in sede verò minime. Id quod ego vobis concedam, hoc erit, inquit Dominus: *Edetis & bibetis omnes in eadem mea mensa, in regno meo, in statu & pompa eminentissimæ meæ gloriæ ac maiestatis*. Eodem cibo, quo ego, vescemini: nec ego ferulum sumam melius, aut bolium suauiore parum vel multum, quam quo vos recreabimini: *Sed bibitis super thronos* postros in gloriam maiestatis, ac amicitie signum, & velut Reges conuicentes viuemus basilicæ, familiaria colloquia miscibimus, frontem exporrigemus.

Ne vobis hoc persuadeatis, quod tantum in hac vita, ubi pauperem, humilem, ac absconditam vitam viuimus, & ipsa nos omnes æquales facit dura necessitas, amica vobiscum conuerser confectudine, in regno verò meo grauitate superciliosa intumescam, vos nec colloquio honorans, nisi graui ac maiestuosio, non vos intuens nisi versa facie ultra humeros, vel t huius mundi Principes

Hieron. B. p. de Lanza Tom. II.

quibus honores mutant mores, sed raro in meliores. Ibi dum sedero in sede maiestatis & rex, ampliori vos honore excipiam, mensæ meæ conuiuas collocabo, &c. Eritis omnes magræ, illustres, Reges coronati. Hic me vestra sim ilem feci pauperiati, ac humilitati, ut in omnibus vobis sim similis & vos mihi similes. Ibi verò vos faciam mihi compares in maiestate & gloria, vream omnes tam possessuri sitis immensam, ut Dije esse videamini: & sicut hic vobis sum similis, ibi vos mei similes efficiam. Conformi er expedit D. Hieron. hæc Isaiæ verba, quibus agit de hac gloria: *Non erit ibi amplius infans dierum*. Quis hoc credat, cum sint ibi futuri tot innocentes: quos autem paruulos in sui gloriam Deus non assumpsit? Intelligit (interpretatore D. Hieronym.) non erunt ibi paruuli, medi, & magni, sicut in terrenis Regum domibus, quorum alij morantur in atrio, nec interiora ingrediuntur, & habitaculo regalia, alij frequentius hæc intrant, non tamen in altis secretioribus: alij erecti, & aperto capite regniæ adstant maiestati, tantum magnatibus sicutum est caput operire, ac sedere; ibi verò omnes magni, in maiestate, gloriosi, reges coronati. Hoc enim insinuat Apostolus dum ait: *Occurramus impenes &c. in virum perfectum in mensuram & atis plenitudinis Christi*. Licet quo ad gloriæ gradus multum differentes.

§. 18. In illo gloria statu omnes erunt magni, quos signifi. aut magni illi pisces, quos Apostoli piscati sunt.

Dignus est D. August. ingenio tractatus ille 4c. circa binas illas plicationes Apostolorum. Tract. 122. Prima fuit dum Christus adhuc in humanis ageret mortalibus, quam refert D. Luc. Inuenit & Ser. Christus discipulos piscantes in Mari Galilee, 148. de qui tota nocte laborantes ne vel vngum ceperant tempore piscicolum; quibus ille præcipit, ut rem laxent in captum: *Concluserunt autem piscium mult. iudi. Luc. 5.6. non copiosum, rumpebatur autem rete eorum; et necessitas eos coegerit aliorum auxilium manulque subsidiarias inuocare. Tum ipsos vocavit Apostolos, ut se sequerentur, hac fide data: Faciam vos fieri piscatores hominum*. Verum epim ve o postquam Christus iam hac vita excoſſerat, altera vice eis apparet, piscantibus in mari, sed necum quilibet ceperat, frustra laborauerat. Dicit illis: *Mittite in dexteram nauis rete & inuenietis. Rete Christi obediens, mittunt in dexteram: Traxerunt autem rete in terram plenum magnis piscibus* cen. 3m

centum quinguentis tribus. Miraculum nullum tanta multitudine piscem exiguum interit, omnes magnos: & cum tantis tantorum (si et numerus notat Evangelista: Cum tanti essent, non est fissum rete.

Quid hoc rei, quare D. Aug. In prima piscatione pisces parvi, mediocres & magni, sine certo numero, boni & mali, & tot, ut rete scinderetur, at in secunda piscatione, pisces multi, at omnes ad numerum transeunt determinatum, & omnes magni, nec tamen verriculum laceratur. Significat autem hac duae piscationes, i las quas Deus in hoc seculo facit. Primam per praedicationem Apostolorum, qui i sagenam praedicationis miserunt, & multitudinem ceperunt pisci in copiosam, innumeros populos, iuliusitas nationes converterunt, in hac captura quidam boni sunt, mali alij, scilicet peccatores Christiani, qui rei Ecclesiae comprehendunt, quidam parvi, quidam magni, & aliquando rete rumpitur discedunt aliqui de Ecclesia. Secunda vero captura ea est, qua ad dexteram mittitur sagenae, haec est praedestinatorum, de quibus Christus: *Sicut autem dicitur. Hic magis piscium attrahitur multitudo: multus enim erit numerus electorum: sed certus ac numeratus.* Ne putaverit (inquit D. Aug.) paucos in coelo facti: eos enim quos vidit D. Ioannes in spiritu, tanta erat multitudo: *Quam dinumerare nemo poterat.* Nihilominus determinatus est & certus beatorum numerus Domino illi, qui numerat multitudinem stellarum: & unumquemque proprio nomine inscriptum habet libro vitae, aeternaque praedestinationis. At omnes magni sunt, reges sunt, tanta virtuti maiestate, ut Deo similes esse videantur: *Similes ei erimus: & ut talibus propriam concederent mensam, excipiet quasi Deos.*

Matth. 2. 53.

loc. cit.

Apoc. 7. 9.

1. Item 3.

2.

Psal. 138. 17.

Ps. 138. 17.

Psal. 46.

4.

nec certum posse deficere magnitudinem, nec bonitatem, nec aliquem decreverit. In hoc mundo certus illum sublatum ad sidera gloriosum, cras in Xenodochio pat periculum, languentem: Hodie coles cum ut mentis praclarum, cras ut scelerum colluviē exhorresces. In illo vero statu celsitudo non humiliatur, non decrescit magnitudo, maiestas non cōtemnitur, divinitus non minuuntur, sanctitas non priorat, gloria ac gloria non evacuatur. En qua huius felicissimi status incomprehensa dignitas.

Moraberis cum Christo in eodem adyto, & maiestatis suae cubiculo, et loqueris cum ipso qui tibi suprema celsitudinis suae revelabit sacramenta, non stellarum eursum, non solis effectus, sed nec Seraphinorum naturam eminentissimam: haec enim omnia aut nihili aut parvi habebuntur sed altissima sapientiae suae mysteria habentis abscondita. Quāto intergerimus ille amicus Iob Sephar Naamathres eum vidit suo iudicio omni destitutum solatio, hoc ei suggestit: *Vnam Deum loqueretur tecum, & aperiret labia sua tibi, ut ostenderet secreta sapientiae.* In hoc mundo dicebatur. Mater Theresia i principes ac Reges, quorum totum dominium est in auctoritate eminentia, communitate per signa & natus loquuntur, ut movendo manus, oculos retorquendo, quando vero verbus loquuntur, ea sic metuntur, abbreviant, numerant, ut vix moveant labia, sed nec ea videntur aperire taciturni: in eoque voluit consistere suae maiestatis magnam partem, quo declarant, in regno sibi conferti neminem. Sic quoque consultat ratio dignitatis, ut hoc modo discrimen stant in bonis fortuna, inter illos, quos natura creavit aequales, in regno vero felicissimo, cuncta modo prorsus opposita: homines quippe qui quo ad esse natura Deo sunt infinites i aequales, Dominus nosset ita sibi reddet in perfectione gratiae bonorumque coelestium aequales, ut quis dixerit, eos eadem maiestate ac essentia cum Deo refulgere: quocirca illos amice Deus alloquetur, ore ad os, apertisque labijs, illis additissima gloria, ac gratiae revelabit sacramenta. O beneficium! O dignitas! quanta foret illa gratia qua Rex amicum honoraret, ut Regis interioris ingressus cubiculum, cum illo ad tres vel quatuor horas confideret, quem Rex propria demulceret manu, mille dilectionis suavis blandiretur, cuncta enarraret, quaecumque ageret, diceret, cogitaret, praetenderet, imaginaretur, sui pectoris aperiret secretiora? Ne dubites, hoc tecum ager Deus in illo statu beatitudinis: Inrimo caeli sui empyrei te recessu collocabit, locum maxime vicinum, & amicum iudicabilem, collateralem, quasi tu solus es.

I. Similitudo.

20. D. In M. Ta.

D. CHR. Epist. 5. ad The. dor. Lapsus. To. 5. 849. 8. 17. In 1. 1. 1. 1. 1.

ses, conformiter hæc omnia ijs quæ prædiximus: Sic totum omnibus, quod totum singulis; Omnia verisimilitudine incorruptibile in gloria. (inquit D. Chrysol.) Et quod omnium longe. (st maximam. Non habet fastidium conuersio illius, neque tantum conuersus illius.

Refert amantiſſima Christi sponsa ecclesiabus enutria delicijs D. Mater Theſſia beneficium à Christo acceptum dum cum ea familiaris loqueretur, & addit: Nullus est favor, nullæ sunt delicia, quas ego non nauici faciam in comparatione vniuersi verbi, quod de ore Christi diuinitati prodit audiendum. Hinc intelligo, quod ait D. Euangelista de S. Petro, quod uisa tanta Christi maiestate ac gloria quasi nihil superesset sibi expectandum; & clamante: Domine nos bonum est nos hic esse, si uis faciamus hic tria tabernacula, tibi unum Moysi unum, & Elias unum. Addit autem Euangelista: Nesciens quid diceret. Primò: quia ut dicit D. Ephrem ad hoc ueniet Christus in mundum, ut nostram operaretur salutem, mortem par eis crucis ignominiosam, ut propheta fuerant uarietati, ut pro peccatis nostris satisfaceret, Patri soluens nostrorum debita delictorum. Si uero Christus sic gloriosus in monte sublimis hæretet, quomodo hæc implerentur, quinimo & illud quod amodo dixerat: Quia oportebat eum multa pati in Hierusalem? O Simon, quid dicit (quærit D. Ephrem) Si hic manserimus, quis implebit uerba Prophetarum? Quid obſignabit uerba precenunt quæ peraget mysteria istorum? Si hic manserimus: ubi illud: Foderunt manus meas, diuiserunt sibi uestimeta mea, cui adaptabitur &c. Si manserimus hic, Adæ chypographum quis scindit eius delictum quæ exsoluet? Indumentum glorie eius quis restituet? Si manserimus hic, quæ dicit tibi, quomodo fient? Ecclesia quomodo edificabitur? Clavis regni caelorum quomodo accipietur? Quem ligabitur? Quomodo fient? Si hic manserimus, cessabunt omnia, &c. Secundò: errabat (asserit D. Ambrosius) quia uolebat Moysen & Eliam à Christo segregare, & diuersis in tabernaculis collocare. Si me o Petre, seu quemlibet alium, etiam Moysen aut Eliam separas à Christo, ne hilum tibi dedero pro omnibus quæ aut sunt aut habent: quia omne Sauctorum bonum, meritum ac gloria, ab eo pendet, quod sunt uini & adherent Christo Redemptori. A uite reſecta palmitem, frustra speras uel uicum uix granum, exareſcet aptus ad comburendum. Sic & uos nisi in me manseritis, ait ipse Christus. Conſentit D. Hieronimus. Erras Petre: noli tria tabernacula querere, cum unum sit tabernaculum. Euangelij, in quo lex & Prophetia, recapitulanda

Orat. de Transf.

Ioan. 15. D. Hier. In cap. 17. Mat. To. 9.

sunt. Una Ecclesia est, unum edificium. Tertio: obliuiscitur, quia in statu illo glorie, hic signato, non sunt statuendi sancti alio in tabernaculo, quam in quo Christus apparet gloriosus, sint oportet ei contubernales, & conuales in hoc erant omnis eorum consistit gloria, quod facie ad faciem filium cognoscant, ac Patrem coæternum. Hæc est uisa a eterna, ut cognoscant totum Deum in totum. Verum, & quomodo nisi in Iesum Christum. c. 17. 3.

Hoc quoque dixit Apostolis suis, ut de absentia si a mœſos solaretur, quos in mundo hinc dicitur. Ieron. 14. Ieron. 26. I. ar. 12. I. ar. 12. I. ar. 12.

sceleris, relinquere: Iternum uenio, & assanam uis ad me ipsum. Et ubi sum ego, & uos sitis, hæc e. Patrem rogabat: Volo Patrem, ut ubi ego sum, illic sit & minister meus. Hinc sequitur, quod in eodem thalamo sedebitis cum caelorum Regina, quam uidebitis, cui loquenti, cuius pedes amplectemini, manus exosculabimini, ipsa uos nitentur, affabilis ac comis alloquetur, gaudebitis societate S. Agnetis, S. Catharinae, Barbara, Lucia &c. Hoc D. Hieron. Virgini Eustochio proponebat, ut, licet, currenti, adderet calcaria, & angustia am solaretur. Qualis erit dies, cum tibi Maria Mater Domini choris occurreret comita: uirginis, cum post rubrum mare submerso, um excelsu suo Pharaonem, tympanum tenens concinet responsum: Cantemus Domino gloriose cum magnifica uis est? Tunc & ipse spiritus occurrit & dicit: Surge, prope uerba mea, transijt hinc &c. Te Angeli mirabuntur, & dicit: Quæ est ista prodicens quæst diluculum &c? Tunc centum quadraginta quatuor nullis in conspectu Throni, & femorum, tenent cybarum, & cantabunt canticum nouum.

D. Hier. Epist. 22. ad Eustochium. c. 17. 3. Tom. 1.

§. 19. Bonum est &c. Cognoscunt Apostoli Moysen & Eliam: in illo quoque statu cuncti se mutuo clare cognoscunt.

P Ræter hæc dicta, illud quoque mirabile uideamus, quod illa ecclesiæ luce illustratus omnes cognosces, quotquot sunt, quis sit iste, & quis ille, reminere te hoc cœteris. Singulare hoc mysterium, expendit ratiore D. Augustinus. Ipsa agnitio, charissimè, ipsa agnitio, nonne omnium est? Quod autem, Ser. 6. ad diuersos, quod me illic agnosces, ex eo quod me hic, agnosces? Credis quod me illic agnosces, 6. To. 10. ex eo quod me hic agnosces, & non agnosces patrem in eum, Episcopos prædecessores, meos in hac cathedra: quod illos hic nec uideris, nec agnosces? Omnes agnosces quot, quot ibi sunt uerba clarior, quam si eorum. F. 2. fanu-

42. D. Augustinus. Ser. 6. ad diuersos. 6. To. 10.

familiari in hac vita vñs fuisset consuetudine. Putatis quia me cognovistis, ideo quia me novistis. Pater meum non estis cognovistis, quem non novistis aut nescio quem Episcopum, qui ante multos annos in hac Ecclesia fuit. Omnes nescitis, qui ibi erat, non enim ideo se agnoscunt: quia facies videbant, sed maiori notitia ibi erit inuicem cognitio, sic videbunt omnes &c. Cognosces D. Petrum, D. Paulum, D. Ioannem Baptistam, David, Iob, horum enim etiam in hoc spectaculo habemus symbolum. Querunt multi, qua ratione noscam D. Petrum, &c. cum nunquam eum viderim? De hoc valet ac subtiliter disputat SS. Doctores: sed non est cur his inhaereamus, tantum hoc dicamus eum D. Chrylost. & persequitur D. Greg. nimirum quod lux illa futura sit gloriae demonstratio, qua unusquisque cognoscatur, & ea sola quisque cognoscet alterum, distinctis, quam modo intimos vestros ac individuos amicos noveritis.

Ep. ad Cor. 13. Lib. 4. Di. 13. Di. 14.

Lib. 4. Di. 13.

Apo. 21.

23.

Modus exponitur cognitionis in

1. Cor. 13.

28.

Ps. 89.

8.

1. Cor. 4.

Huc congrue notat D. Gregorius, quod facies apparentibus sanctis ex ea sola luce, qua praefulgent, agniti fuerint, qui essent ab illis, quibus apparebant. Ita memorat de quodam pio & religioso, cui in hora mortis apparuerunt D. Propheta Ionas, Ezechiel & Daniel, & illico cognovit eos, ac proprio nomine compellavit. Revertentem de Vrsicis presbytero, cui gloriosi principes apparuerunt D. Petrus & Paulus, & confestim eosdem agnovit. Hoc demonstratum fuit D. Ioanni in illa summa civitate Hierusalem, quam Agnus illi nunciat: *Lucerna eius est Agnus*. Inquiratur, quomodo possibile fuerit, quod in die iudicii unusquisque peccata cognoscat alterum, & eum eum videbit, quisque sit, quid fecerit, ut omnibus propalam fiat, quam iusta sit iudicis sententia, contra quem libet pronuncianda. Fiat autem hoc tam brevis temporis mora, ut dicat Apostolus: *Ita enim memo, in istis oculis*. Quomodo fiet istud? Respondet David, hoc modo: *Lucem producet Deus eminentem, adeo fulgidam ut ea unusquisque hanc omnia distincte cognoscatur, idque multo clarior, quam dum suos Sol meridiano emittit radios, quae nobis sunt praesentia claris intuerit, & tam cito ea quae longo intervallo distant, quam ea quae pro oculis habentur*. *Posuisti iniquitates nostras in conspectu tuo, & scilicet nos in illa inquisitione vultus tui*. Huc annectit D. Paulus: *Venerit Dominus, & illuminabitur abscondita tenebrarum, & manifestabitur consilia cordium*. O qua lux adeo conspicua, ut singulorum oculis introrsum omnium penetrat cordium abstrusissima, etiam remotissimi Antipodis, &

thiopis, zonae torridae: Hanc lucem tribuet Christus tam bonis quos secum ducet praemiandos, quam malis, quos a se repellat atque imaledictos, ut omnibus iudicij sit irreprehensibilis pateat iustitudo. Quae igitur lux erit illa, quae lucebit? In regione *Lucis* & *paucis* lux quae tibi quidquid in altero videre volueris clarissime revelabit. Tanta erit illa lux, ait D. Aug. quae non dum beatorum caetera exteriora, sed & eorum conscientiarum interiora, & cordium abscondita, uno & apices cogitationum: *Cognovimus fratres meos cogitationes, quas modo non vidit, nisi Deus, omnes inuicem abscondit in illa societate Sanctorum*. Obijcies: hoc non in gloriam, sed cedere in pernam: quod enim maius tormentum, quam si permittere Deo quisque tui videat reconditas cordis cogitationes? Respondet D. August. objectionem admittit, si tales essent illi Sanctorum cogitationes, & corda, sicut in mundo, ubi etiam in perfectissimis exurgunt motus inhonesti, & cogitationes inordinatae. *Sed nemo ibi vult rectum esse quod cogitat, quia nemo ibi male cogitat. Quid timeo modo vni abscondere, modo times publicari cogitationes tuas, forte enim aliquid mali aliquando cogitas, forte aliquid turpe, forte aliquid vanum. Nihil tibi nisi humanum, nihil nisi honestum, nihil nisi verum, nihil nisi purum, nihil nisi sincerum, quando fuerit, indicabis*. Res patet exemplo (inquit D. August.) puella aetatis flore, & formae veneratione inter reliquas insignis, liberali vultu decoraque facie, quae sit nihil formosius, pulchrius, ac speciosius, quae ex re maius sumere potest gaudium, sibi quae complacere, quam ex eo quod in eam omnium interducat oculi: In eo sibi congratulatur, ac ea de causa in forum prodit, sibi quae displiceret, si eam nemo non ex omni parte, attentus consideraret. Si ergo tali aetate perfunderetur, quae aetate aetate ceteras exli perat, quo non cordis gaudio demulcebatur, qui animae facie, nimirum cordis conscientia resisteret tanto venustiori, speciosiori, omnium oculis dignior quanto praecellit animae corpori, ac animae pulchritudine praerogativa antecurreret corporis venustatem infinitis: Hoc in primis attendant sancti: tantam eam esse venustatem, quam animae imperus Dei graua, ut respectu Angelorum, qui eam vident excedat huius stellarum, caelorumque elegantiam. Quocirca refert D. Antoninus Florentinus Archiepiscopus cum Deus praedilectae suae sponsae D. Catharinae Senensis concessisset videre animae beate pulchritudinem, in qua quasi rapiebatur absorpta, ut asserere et visa tanta animae speciositate, nihil esse in mundo, quod non vile

43. D. Aug. Ser. 11. c. 5. To. 10.

11. Sim. 1. 1. 1.

43. 1. 1. 1.

vile, sedes, & ipso luto abiectus esse videret: & patet ratio; quod si hic elegans mulieris facies foci terrenis illita; corruptibilibus ac male olentibus, ita ad se trahit intentum oculos: quid non dicendum, de anima Dei gratia illustrata, compta, adornata, quæ diuina quædam est naturæ participatio, candor lucis æternæ, cuius comparatione stellæ obtenebrantur, & recolligit phœbus radios? Quanta igitur illa erit animarum elegantia in illo gloriæ statu, ubi ex parte fecissimæ gratia earum pars interior extremâ fulgebit venustate: *Quomodo vis videri modo faciem tuam* (argumentatur D. August.) *Sic tunc vult videri conscientiam tuam.* Splendet conscientia tua, composita, perelegans, cunctis gratissimæ: quod cordis iustis sibi ostendit recessibus, sanctum erit, formosum, & tantâ plenum gratiâ, ut tibi decori duces, eam ab omnibus conspici, ita ut ex eo tua sumat beatitudinem incrementum, quod videaris, & in alijs quod te alij videant: & sicut tantus est eorum numerus, accesserit gaudium ac lætitia, multo magis quam hic; quæ antea sunt ibi plures puellæ quæ videntur elegantiores, tanto accrescet & gaudium. Cernes D. Petrum, illum agnosces, & perspicue videbis eius opera, cogitationes, penitentiam. Item de D. Paulo alijque sentiendum. Hoc olim prædixit Deus his verbis: *Non docebit vltima vir proximum suum.* In hoc mundo etiam præclarissimi Sancti, aliquoties opti habuerunt ab Angelis edoceri. Vidit D. Ioannes luculentissimam illam beatorum societatem, & tantâ stupefactus gloriâ quinam esset ignorabat, vnde Angelum interrogavit: *Qui sunt ij, & unde veniunt?* Ibi vero nihil erit percontandum, omnes tibi erunt optimo cogniti, tui amici, ibi omnes scies Angelos, & eorum vnumquemque, licet sit tam immensis, & innumerabilis eorum exercitus: Cognosces omnes Cherubinos, omnes Seraphinos, omnes denique beatos spiritus, quasi de eorum esset numero, omnes Patriarchas, Prophetas, Martyres, Doctores, Virgines, scies, qualis quisque fuerit, eiusque opera ac eius merita.

Ibi puellas cernes innumerabiles corporis formâ adeo speciosas, ut earum vel minima, solis offundat tenebras claritati, & tantâ in anima venustate splendidas, ut ex vnius aspectu te lætitiæ copia censeas in omnem æternitatem saturatum, ut nihil huius vitæ postea recordens. Quis dicat illud gaudium, videre martyrum innumeras legiones, quorum corpora in omnibus illis membris, quibus pro Christo pestulento cruciatus, glo-

ria montibus decorabuntur, quibus splendidiora fulgebunt omnibus margaritis, rubinis, vniuersibus huius sæculi. O quam gratum videre Sanctos illos Doctores tot pretiosis lucidatos at reolis, ut earum vel minima lellis si peret spiritum nostrum Doctorem D. Thomam in corpore phantastico, pallio circuminctum preciosissimum, ut intar solis radia; ita fuerit sensibus delicturus, quid erit tantos cernere Doctores in veros corpore rediuitos, gemmis non phantasticis, nec terrenis, ac talibus, ut coram eis cœlum ipsum, stelle vermiculatum serdes esse videatur? Deum chorus interesse nobilissimorum Civium magnatum, Apostolorum, de quibus, quidquid aut dixeris, aut fueris intellectu perperacissimum contemplatus, eorum minus est infinitis meritis ac dignitate. O quis hæc societatis! O quis beatorum status? Fieri ne potest o Christiane, ut dum illum consideras, non se cordis tui erigant alæ, excitentque eius desiderium conflagrant? Baalam licet peruersissimus, & demoniorum assecla, vidit olim de montis supercilio Dei populum egressum de Ægypto, per turbas suas, & signa procedentem, vnumquemque sub di cibis suis ad terram promissionis gradientem, ex quo tantam hausit lætitiâ, ut quasi extaticus & tanta absorptus pulchritudine exclamaret: *Moriatur anima mea morte iustorum, & stant nauissima mea horum similia.* Quam pulchra tabernacula tua Iacob, & tentoria tua Israel, ut vultis memor se, ut horti iuxta flumines irrigui, ut tabernacula que fixit Dominus, quasi cœni prope aquas &c. Deus eduxit illum a Ægypto &c. *Qui benedixerit tibi, erit & ipse benedictus: qui mal dixerit, in maledictione reputabitur.* O pulchritudo! o celsitudo! o claritas! Quanto meliori ratione dicere posses o Christiane, si meditationis altissimum scandens verticem, oculis tuos reflecteres in electissima illa aula cœlestis agmina? Deum deprecare, ut tibi a dignetur gratia, quæ per Angelum dilectum discipulum suum cumulabit: *Sustulit me in spiritum in montem magnum & altum, & ostendit mihi civitatem sanctam Hierusalem.* Eam ex omni parte perlustra, locum illum considera, quibus nullis emmentur, beatior nullus: templum in Dei honorem edificatum, ubi suam cunctis demonstrat gloriâ ac maiestatem. Illum Apostolorum cœtum intueri, Patriarcharum, Prophetarum, Martyrum, Virginum, Doctorem ac penitentium societatem. O ineffabilem dignitatem.

11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

Nim. 23
Nim. 23
100
Apo. 21
10

et. Omnes vidit D. Iohannes vestitos polymitis, & palmas in manibus eorum, coronatos diademate regio, cantantes canticum Dei, caeleste, diuini que barbiton.

¶ 44

Hodiernum D. Petrus spectaculum contuetur, cui nihil superesse videtur exoptandum, & hoc solo reliqua comprehendit dum ait: *Bonum est nos hic esse.* Diuitiarum Dei non vidit interiora, sed vnicuique seclunquod ratiū corporis Christi apertissimis illis fenestris erumpentem: vnicuique guttulam tantummodo desudantem: quid non efficiet torrentis voluptatis, immensum mare deliciarum? Refert D. Gregor. quod accidit D. Benedicto Patriarchae laudatissimo, cui cum esset rerum caelestium intentus contemplationi, lucis lux radiū Deus infudit, quō caelestia scrutaretur: quō affirmat, se totum hoc percussisse vniuersum, quod sibi res videbatur adeo nihil tanquam pila lusoria. O mirabile dictū! Stuper Petrus Diaconus haec intelligens, Sanctumque Patrem liberius interrogat: quid hoc fieri possit? Si tantus sit mundus, quomodo tantillus apparebat? Hic oculos suspicor praestigium. Respondet D. Gregor. Ne mireris, filii mi, coram sole non apparere stellas, & in conspectu minimi boni caelestis, quidquid mundus possidet, minus esse pilae lusoriae. Notat D. Gregor. Nyssem. circa diuitis epulōnis in inferno petitionem, quod aquae guttam petijt, quam extremum digiti Lazari ferret aquae immerlum: *Iningat extremum digiti sui in aquam.* Non totam manum, sed digitum, & cum non integrum, sed *Extremum digiti.* Mortalium infelicissime, ut quid tantillum petis? aquae hydriam peteres, aut scyphum, aut ad minus, quantum curua manus vola capere sufficiat: Non pulo tantum nisi guttam flagitat. Primo: vidit enim eo in lotum aquae, quantum ipse mereretur: & quod tam immitis ac inhumanus Lazaro mensie micas denegauit, hoc ipsum ei os obstruxit, & ne multa rogaret impediuit. Secundo: nouerat enim quietis caelestis naturam, cuius vel vna guttula omnem auferat dolorem, infemique extinguat incendium. Sub figura vnius aquae guttae, (inquit D. Gregor.) ipsum minimum intelligit, quod haberi potest ex illo immensum bonorum caelestium Oceano: *Guttam aliquam ex pelago bonorum, quibus Sancti affluunt, & abundant ad sui gloriam*

Tab. 2.
Dialo
cap. 35.
III.
Exemplum.

Disputat.
de resur-
rect. &
anima.
Luc. 16.
24.
III.

desiderat. Tanta quippe est caelestis dulcedinis magnitudo, ut eius minima gloria, nullum quōs sentiret dolorem, nullum cruciatum, nec paruum nec magnum, in vnum licet congregentur omnes flammæ gehennales. Si tantum possit vel vnicuique gutta, quid poterit pelagus illud inexhaustum? Si hic vna talis gutta, & tantilla listat, & talem detinet D. Petrum, quid fore cogitandum, quanto totus ille torrentis voluptatis, imo & ipsum mare in eo eius effundetur? Quando implebitur illud, quod Dominus & promisit: *Eccc ego descendo super eam, quasi fluum patens?* Nominis pacis omnia bona continentur: quia ex ea refunditur omnis aggregatio boni, sicut musica ex omnium vocum & fidium consonantia. Quale non gaudium, quando implebitur illud prophetae, quod ad rem nostram notat D. Hieronymus. iuxta translationem, quam sequitur: *Apparebit in Sion, Epist. 29. sicut fluum gurgitum in terra sion.* Et illud ad David: *Vistiasti terram & inebriasti eam, multi plucasti locuple. a. e. cam, flumen D. i. repletum est. I. s. i. 22. aqua.* Mo. lo fluius bonorum Dei nobis in hac *Psal. 64. vita pleno non destitit sinu, sed guttatim bibitur, 10. ibi vero: Inebriantur ab ubertate Domus Dei, Psal. 35. & torrente voluptatis tuae potabis eos.*

Hæc bonorum caeli consideratio, audi ex D. D. Aug. August. quid non fuerit operata, quam non sit *In Soli. efficac: Tna dulced: Siphano lapides torrentis log. 22. dulcorant; Beato Laurentio: era uulam dulcem T. 9. fecit &c. Pro hac emuda, Barthol. meus propriam pellem dedit &c. Hanc vero ut gustauit D. Petrus, omnium inferiorum oblitus, clamauit quasi ebrius: *Domine bonum est nos hic esse: faciamus hic terra tabernacula, hic moriamur, te contemplantur: quia nulla alio indigemus: sufficit nobis Domine uisitare te, sufficit tanta dule. hinc scitari. Vnam scillam dule dicit ille gustauit, & omni aliam infidit d. ledinem. Quod putas dixisset, si magnam illam multitudine dulcedinis diuinitatis gustasset, quam abscondisti in mentibus te? Hanc ciuitatem contemplare, hæc bona considerata, illa tibi si nulum exierit ad penitentiam, vigiliis, corporis castigationes, elemosinas, ieiunia, confessiones, conuinciones, atque Christiano homine digna exercitia, quibus hic Dei gratia & in altera vita bonis illis in æternum petri merearis. Amen.**

